

BODHISASTRA UNIVERSITY

**บทความวิชาการและบทความวิจัย
ปีการศึกษา 2568 (ปีที่ 2 เล่มที่ 1)**

**Academic articles and research articles
Academic year 2025 (Year 2, Volume 1)**

**สถาบันสมทบมหาวิทยาลัยโพธิศาสตร์ รัฐฟลอริดา สหรัฐอเมริกา
ภาคเหนือตอนบน (พะเยา เชียงราย น่าน แพร่ ลำปาง ลำพูน เชียงใหม่ แม่ฮ่องสอน)
ปีการศึกษา 2568**

BODHISATVA UNIVERSITY

**บทความวิชาการและบทความวิจัย
ปีการศึกษา 2568 (ปีที่ 2 เล่มที่ 1)**

**Academic articles and research articles
Academic year 2025 (Year 2, Volume 1)**

**สถาบันสมทบมหาวิทยาลัยโพธิศาสตร์ รัฐฟลอริดา สหรัฐอเมริกา
ภาคเหนือตอนบน (พะเยา เชียงราย น่าน แพร่ ลำปาง ลำพูน เชียงใหม่ แม่ฮ่องสอน)
ปีการศึกษา 2568**

- ชื่อหนังสือ : บทความวิชาการและบทความวิจัย
ปีการศึกษา 2568 (ปีที่ 2 เล่มที่ 1)
Academic articles and research articles
Academic year 2025 (Year 2, Volume 1)
- พิมพ์ครั้งที่ : 1
- ปีที่พิมพ์ : พ.ศ. 2568
- กองบรรณาธิการ : พระครูวิมลศิลป์กิจ (เรืองฤทธิ์ แก้วเปียง), รศ.ดร.
รศ.ดร. ชนรรณภรณ์ วรพิทยศิริ
พระครูพิธานพัฒนคุณ (จรัญ วิสัยพงษ์), ผศ.ดร.
พระครูโฆษิตสมณคุณ (สมชาติ เครือน้อย), ผศ.ดร.
- ผู้ตรวจทาน : รศ.ดร. ชนรรณภรณ์ วรพิทยศิริ
- จัดพิมพ์โดย : สถาบันสมทบมหาวิทยาลัยโพธิศาสตร์ รัฐฟลอริดา สหรัฐอเมริกา
ภาคเหนือตอนบน (พะเยา เชียงราย น่าน แพร่ ลำปาง ลำพูน
เชียงใหม่ แม่ฮ่องสอน)
- สถานที่พิมพ์ : ถนนต๋องเปี๊ยะ หน้ามหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย ต.บ้านดู่
อ.เมืองเชียงราย จ.เชียงราย 57110
- สงวนลิขสิทธิ์ : สถาบันสมทบมหาวิทยาลัยโพธิศาสตร์ รัฐฟลอริดา สหรัฐอเมริกา
ภาคเหนือตอนบน (พะเยา เชียงราย น่าน แพร่ ลำปาง ลำพูน
เชียงใหม่ แม่ฮ่องสอน)

คำนำ

บทความวิชาการและบทความวิจัย ปีการศึกษา 2568 (ปีที่ 2 เล่มที่ 1) เล่มนี้จัดทำขึ้นเพื่อรวบรวมผลงานของคณาจารย์ และนักศึกษา ประจำศูนย์ประสานงานเครือข่ายสถาบันสมทบมหาวิทยาลัยโพธิศาสตร์ (BOU.) รัฐฟลอริดา สหรัฐอเมริกา ภาคเหนือตอนบน (พะเยา เชียงราย น่าน แพร่ ลำปาง ลำพูน เชียงใหม่ แม่ฮ่องสอน) เผยแพร่ต่อ สาธารณชน ซึ่งศูนย์ประสานงานเครือข่ายสถาบันสมทบฯ ภาคเหนือตอนบนนั้น จะจัดทำหนังสือบทความวิชาการและบทความวิจัย ปีละ 2 เล่ม คือ เล่มที่ 1 เดือนมกราคม-มิถุนายน และเล่มที่ 2 เดือน กรกฎาคม-ธันวาคม ของทุกปี ซึ่งได้เริ่มมาตั้งแต่ภาคการศึกษาที่ 1 ปีการศึกษา 2567 เป็นต้นมา

ในเล่มจะเป็นการนำผลงานบทความวิชาการ และบทความวิจัยของคณาจารย์ และนักศึกษาของสถาบันสมทบ BOU. ภาคเหนือตอนบน ที่มีความประสงค์จะนำเผยแพร่ผลงานของตนเองสู่สายตาสาธารณชน และเป็นหลักฐานผลงานของตนเอง

ขอขอบคุณคณาจารย์ทุกท่านที่ได้จัดทำ/เขียนบทความวิชาการตามระเบียบของมหาวิทยาลัยฯ และทีมงานวิชาการของศูนย์ประสานงานสถาบันสมทบ BOU. ภาคเหนือตอนบนทุกท่าน ไว้ ณ ที่นี้ด้วย

รศ.ดร. ชนรรณภรณ์ วรพิทยศิริ
ผู้อำนวยการสถาบันสมทบฯ ภาคเหนือตอนบน
มิถุนายน 2568

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
1 วิเคราะห์หลักธรรมตำนานเรื่องเล่ากระต่ายฟ้า Analysis of the main principles of the legend of the blue rabbit โดย รศ.ดร. ชนรรณภรณ์ วรพิทยศิริ	1-14
2 การพัฒนาวัดตามแนววิถีพุทธของวัดห้วยประสิทธิ์ ตำบลป่าหุ่ง อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย Development of the temple in line with the Buddhist way of Wat Huai Prasit, Pa Hung Subdistrict, Phan District, Chiang Rai Province โดย พระครูวิจิตรธรรมนุศาสตร์, ดร	15-32
3 การพัฒนารูปแบบและเทคนิคการสอนภาษาอังกฤษในโรงเรียนพระปริยัติ ธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย Development of forms and techniques of teaching English in Prapariyattitham School in Chiang Rai Province โดย ผศ.ดร. กัญตยา มานะกุล	33-45
4 ธรรมาภิบาลกับการเป็นผู้พิทักษ์สันติราษฎร์ Good governance and being a guardian of the peace โดย ดร.นตพนธ์ วรพิทยศิริ	46-60
5 ธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการท้องถิ่น Good governance in local administration โดย ผศ.พลตรี ดร.วัลลภ มณีเชษฐา	61-77
6 Lanna beliefs: Ta Laew sacred objects ความเชื่อล้านนา : ต้าแหลววัดถุ่มงคล โดย พระครูวิมลศิลป์กิจ (เรื่องฤทธิ์ แก้วเปียง), รศ.ดร.	78-91

Analysis of the main principles of the legend of the blue rabbit วิเคราะห์หลักธรรมตำนานเรื่องเล่ากระต่ายฟ้า

Assoc. Prof. Dr. Chanutthporn Worapityahiran

รศ.ดร.ชนรรณภรณ์ วรพิทยหิรัญ

ผอ.ศูนย์ประสานงานสถาบันสมทบมหาวิทยาลัยโพธิศาสตร์ ภาคเหนือตอนบน

(พะเยา เชียงราย แพร่ น่าน ลำปาง ลำพูน เชียงใหม่ แม่ฮ่องสอน)

Abstract

Sacrifice is a noble virtue that expresses kindness, compassion and giving, which are virtues that are very important for creating a peaceful and just society, from the individual level to the broader societal level. Sacrifice is not just about giving up personal happiness, but also about doing it for the benefit of others and the environment around us. For this reason, it can be said that this is an approach that can lead to sustainable prosperity and happiness for everyone.

Keywords: Sacrifice, Social Objects, Lay Dharma, Kindness, Virtue

บทคัดย่อ

การเสียสละเป็นคุณธรรมอันสูงส่งที่แสดงออกถึงความเมตตา กรุณา และความเป็นผู้ให้ ซึ่งเป็นคุณธรรมที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการสร้างสังคมที่สงบสุขและเป็นธรรม ตั้งแต่ในระดับบุคคลไปจนถึงระดับสังคมกว้าง การเสียสละไม่ได้เป็นเพียงการละความสุขส่วนตัวเท่านั้น แต่เป็นการทำเพื่อประโยชน์ของคนอื่นและสิ่งแวดล้อมรอบข้าง ด้วยเหตุนี้เอง จึงจะกล่าวได้ว่าสิ่งนี้เป็นแนวทางที่สามารถนำพาให้เกิดความเจริญรุ่งเรืองและความสุขอย่างยั่งยืนสำหรับทุกคน

คำสำคัญ: การเสียสละ, สังคหวัตถุ, ฆราวาสธรรม, ความเมตตา, คุณธรรม

ความนำ

ในยามค่ำคืนเมื่อดวงจันทร์ส่องแสงสว่างงดงามทั่วฟ้า เป็นภาพที่มนุษย์เรามักจะมองเห็นและจินตนาการถึงรูปร่างบนผิวดวงจันทร์อยู่เสมอ เรื่องราวของกระต่ายบนดวง

จันทร์เป็นหนึ่งในตำนานโบราณที่ได้รับการเล่าขานสืบต่อกันมาในวัฒนธรรมไทยและหลายวัฒนธรรมในเอเชีย เรื่องเล่าเหล่านี้ไม่เพียงแต่เป็นเรื่องราวที่เต็มไปด้วยความเชื่อและจินตนาการเท่านั้น แต่ยังแฝงไปด้วยคติธรรมและความหมายในเรื่องของความเสียสละ, ความเมตตา, และคุณธรรมอันสูงส่ง ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงคุณค่าและภูมิปัญญาในแบบแผนโบราณที่ยังคงมีความสำคัญและน่าคิดสำหรับคนรุ่นหลังเสมอมา

สาเหตุที่คนเห็นดวงจันทร์เป็นรูปต่าย เพราะว่าบนพื้นผิวของดวงจันทร์ที่เห็นได้จากพื้นโลกเป็นลักษณะของแถบหรือรอยบนดวงจันทร์ (Lunar Mare) กล่าวคือ บนพื้นผิวของดวงจันทร์ มีแถบหรือรอยแผลเป็นธรรมชาติที่ดูคล้ายกับภาพวาดหรือรูปร่างต่างๆ ซึ่งบางแห่งก็คล้ายกับรูปหัวใจ, มังกร, หรือกระต่าย ในบางพื้นที่รอยเหล่านี้สามารถสร้างภาพที่ดูคล้ายกับกระต่ายกระโดดอยู่บนดวงจันทร์

อีกประการหนึ่ง ที่ทำให้มนุษย์มองเห็นกระต่ายในดวงจันทร์ คือ ความคิดและจินตนาการของมนุษย์นั่นเอง กล่าวคือ มนุษย์มักใช้จินตนาการในการสร้างภาพร่างจากสิ่งที่เห็น และมักเชื่อมโยงกับเรื่องเล่า ตำนาน หรือความรู้สึกทางวัฒนธรรม การมีภาพของกระต่ายในตำนานหรือความเชื่อในหลายวัฒนธรรม ทำให้คนมองเห็นรูปร่างของดวงจันทร์เป็นกระต่ายง่ายขึ้น และที่สำคัญคือมนุษย์ต้องการสร้างวัฒนธรรมของตนเองให้มีเรื่องราวเล่าขาน เป็นตำนานให้คนทั้งโลกได้ร่วมวัฒนธรรมตนเองด้วย นั่นก็คือ ตำนานและเรื่องเล่าในวัฒนธรรมต่าง ๆ นั้นเอง เช่น ในแถบตะวันออก ได้แก่ จีน ไทย เขมร ลาว พม่า เป็นต้น ตัวอย่างเช่น จีน มีเรื่องเล่าเกี่ยวกับ “กระต่ายบนดวงจันทร์” ซึ่งเป็นสัญลักษณ์ของความสงบสุขและความอุดมสมบูรณ์ (เช่น ตำนานของพระจันทร์และกระต่ายทำขนมโมจิ ดังนั้นในวัฒนธรรมไทยและในหลายวัฒนธรรมเอเชีย ตำนานของกระต่ายบนดวงจันทร์เป็นเรื่องเล่าที่มีความนิยมและแพร่หลาย โดยมีเนื้อหาบรรยายถึงเหตุการณ์ที่ทำให้กระต่ายกลายเป็นสัญลักษณ์บนดวงจันทร์ ซึ่งเป็นเรื่องราวที่สอดคล้องกับแนวความคิดและความเชื่อทางพุทธศาสนาและวัฒนธรรมในประเทศต่าง ๆ

ในประเทศไทย ตำนานนี้มักจะเชื่อมโยงกับเรื่องราวของพระพุทธเจ้าและการทำบุญ ซึ่งเป็นเรื่องเล่าที่สืบต่อกันมาในหลายชั่วอายุคน โดยมีเนื้อหาคว่า ๆ ดังนี้

“ครั้งหนึ่งในยุคโบราณ มีสัตว์หลายชนิดที่ร่วมกันทำความดีและถวายอาหารให้พระพุทธเจ้าและสัตว์อื่น ๆ เพื่อสร้างบุญกุศล พระองค์ทรงพิจารณาและชื่นชมในความเสียสละของสัตว์เหล่านั้น

ในบรรดาสัตว์เหล่านั้น กระต่ายเป็นหนึ่งในตัวที่มีความเสียสละมากที่สุด มันตั้งใจที่จะเอาตัวเองเป็นอาหารให้พระพุทธเจ้า โดยมันตัดสใจกระโดดเข้าไปเพื่อลงถวายตนเองแก่พระพุทธเจ้า พระพุทธเจ้าได้เห็นความเสียสละของกระต่าย จึงทรงอวตารไปบนดวง

จันทร์เพื่อเป็นเครื่องหมายแห่งความดีงามของมัน การอยู่บนดวงจันทร์เป็นเครื่องหมายของความ sacrific ที่ทำให้มันกลายเป็นสัญลักษณ์แห่งความเสียสละและบุญกุศล”

จากตำนานเรื่องเล่าเข้าสู่จินตนาการผ่านไปถึงหลักธรรมของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า อันเชื่อมโยงเข้ากับวัฒนธรรมไทย เป็นเรื่องเล่าที่สะท้อนความเชื่อเรื่องบุญและความดี ความชั่วที่มีผลต่อชีวิตและสิ่งแวดล้อมรอบตัวของมนุษย์ นั่นคือ ความเสียสละ บุญกุศล ความเมตตา อันมีในตัวของกระต่ายน้อยจากพื้นโลกสู่ภพบนดวงจันทร์ คนมักเรียกขานว่า “กระต่ายฟ้า”

วัตถุประสงค์

เพื่อวิเคราะห์หลักธรรมตำนานเรื่องเล่ากระต่ายในดวงจันทร์ หรือกระต่ายฟ้าให้คนเห็นคุณค่าแห่งความดี

หลักแห่งการทำความดีที่ปรากฏในตำนานและเรื่องเล่ากระต่ายฟ้า

จากตำนานเรื่องเล่ากระต่ายในดวงจันทร์ หรือ กระต่ายฟ้า ทำให้เห็นถึงคุณธรรม ความดี ที่มีอยู่ในเรื่องเล่าได้อย่างชัดเจน แจ่มแจ้ง คือ ความเสียสละและบุญกุศล ความเมตตา และการเชื่อมโยงเข้ากับวัฒนธรรม โดยเฉพาะวัฒนธรรมไทยที่เชื่อมโยงเข้ากับพระพุทธศาสนาอย่างแยกไม่ออก ด้วยเหตุนี้ผู้เขียนจึงเห็นว่า ความดีดังกล่าวมานั้นควรนำมาวิเคราะห์ สังเคราะห์ และเผยแพร่เพื่อให้มนุษย์ได้นำไปใช้ในชีวิตประจำวันของแต่ละคนได้ เนื่องจากคุณค่าของความดีนั้นมีความสำคัญและเป็นหลักพื้นฐานในชีวิตของมนุษย์ทุกสังคมและทุกวัฒนธรรม โดยสามารถอธิบายความหมายและความสำคัญของความดีได้ดังนี้

ความหมายของความดี

ความดี คือ คุณสมบัติหรือพฤติกรรมที่สะท้อนความเมตตา ความซื่อสัตย์ ความเสียสละ ความมีน้ำใจและความยุติธรรม ซึ่งเป็นสิ่งทีนำไปสู่ความสุขและความสงบสุขในตัวเองและสังคมรอบข้าง

คุณค่าของความดี

1. เสริมสร้างความสุขและความสงบในใจ กล่าวคือ การดำเนินชีวิตด้วยความดีช่วยให้จิตใจสงบ สบายใจ มีความอ่อนโยนและเป็นมิตร ซึ่งนำไปสู่ความสุขอย่างแท้จริง
2. เสริมสร้างความเชื่อมั่นและความไว้วางใจในสังคม นั่นคือ คนที่ทำความดีเป็นที่ยอมรับและเชื่อถือจากผู้อื่น ช่วยสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในชุมชนและสังคม
3. เป็นตัวอย่างที่ดีให้แก่ผู้อื่น กล่าวคือ การดำเนินชีวิตด้วยความดีเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับลูก หลาน และผู้อื่นในสังคม กระตุ้นให้เกิดพฤติกรรมในทางที่ดีตามไปด้วย

4. สร้างคุณงามความดีและความผาสุกในระยะยาว การทำความดีเป็นการสร้างสมบัติทางจิตใจและจรรยาบรรณ ซึ่งจะส่งผลให้เกิดผลดีในอนาคต และสร้างความเจริญงอกงามในชีวิตทั้งในด้านร่างกายและจิตใจ

5. สอดคล้องกับหลักธรรมในศาสนาและวัฒนธรรม ความดีเป็นหัวใจของคำสอนในหลายศาสนา เช่น ศาสนาพุทธ ศาสนาอิสลาม คริสต์ และฮินดู ซึ่งส่งเสริมให้มนุษย์เกิดความดีงามและความเมตตาแก่กัน

จากตำนานกระต่ายบนดวงจันทร์ในวัฒนธรรมไทยเป็นการเล่าถึงความเสียสละและบุญกุศลที่กระต่ายได้ทำไว้ในอดีต ซึ่งทำให้มันกลายเป็นสัญลักษณ์บนดวงจันทร์ เรื่องราวนี้ถูกสืบทอดและเล่าขานกันมาเพื่อสอนให้มนุษย์เห็นความสำคัญของความเสียสละและความเมตตา

ความเสียสละและความเมตตา ก็คือ ความดี และคุณค่าของความดี หมายถึง การสร้างเสริมความสุข ความสงบในใจ และความปรองดองในสังคม เป็นพื้นฐานสำคัญในการดำเนินชีวิตที่มีความสุขและมีคุณค่าในทุกยุคทุกสมัย หากเรานำความดีไปปฏิบัติตนในชีวิตประจำวัน ก็จะสามารถสร้างสรรค์สังคมที่เป็นธรรมและเจริญรุ่งเรืองอย่างยั่งยืนนั่นเอง

ความดีที่แฝงในเรื่องเล่ากระต่ายในดวงจันทร์ หรือกระต่ายฟ้า : ความเสียสละ

ในชีวิตประจำวันของมนุษย์เรา การทำความดีเป็นสิ่งที่ช่วยเสริมสร้างคุณค่าความดีงามในตัวเองและสังคมรอบข้างหนึ่งในหลักธรรมสำคัญที่คนเราไม่ควรมองข้ามคือ ความเสียสละ ซึ่งเป็นคุณธรรมที่แสดงออกถึงความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และใจความเมตตาต่อผู้อื่นอย่างแท้จริง

ความหมายของความเสียสละ

ความเสียสละ คือ การยอมลำบาก ละเอียด หรือยอมสูญเสียสิ่งที่มีค่าทั้งด้านวัตถุหรือจิตใจ เพื่อประโยชน์ของผู้อื่น หรือเพื่อส่วนรวม โดยไม่หวังผลตอบแทน หรือผลประโยชน์ส่วนตัวเป็นหลัก หลักธรรมนี้แสดงออกถึงความเมตตา ความเห็นแก่ผู้อื่น และความรับผิดชอบต่อสังคม

ความเสียสละ คือ ยินยอมให้แม้บางอย่างจะสูญเสียไป เช่น คนไทยทุกคนควรยอมเสียสละความสุขส่วนตัวเพื่อผลประโยชน์โดยรวมของประเทศชาติ ภรรยายอมเสียสละหน้าที่การทำงานเพื่อดูแลสามีที่ป่วยเป็นอัมพาต ถ้าท่านมาช่วยงานไม่ได้ กรุณาเสียสละทุนทรัพย์สักเล็กน้อย เพื่อมอบให้อาสาสมัครที่มาช่วยงาน บางครั้ง คำว่าเสียสละใช้ในความหมายที่แสดงอุปนิสัยที่ไม่เห็นแก่ตัวและยอมเสียบางอย่างเพื่อคนอื่น เช่น พ่อแม่และครูควรอบรมเยาวชนให้รู้จักอดทนและเสียสละเพื่อส่วนรวม ความรัก ความเมตตา และ

ความเสียสละ จะทำให้ประเทศสงบสุขได้ (<http://legacy.orst.go.th/?knowledges=เสียสละ>
18-มีนาคม-2567- สืบค้น 12 มิถุนายน 2568)

ความสำคัญของความเสียสละ

ความเสียสละเป็นรากฐานของการสร้างความสุขอย่างแท้จริงในชีวิต เพราะเมื่อมนุษย์มีความเสียสละ ก็แสดงให้เห็นถึงจิตใจที่อยู่เหนือความอยากและความติดยึดในสิ่งของหรืออัตตาของตัวเอง ซึ่งจะนำไปสู่ความสุขทางใจ มีความสงบ และเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับผู้อื่น นอกจากนี้ ความเสียสละยังเป็นสิ่งที่ทำให้ชุมชนและสังคมร่มเย็น สงบสุข เพราะเต็มไปด้วยความเข้าใจและความเมตตาต่อกัน

ตัวอย่างของความเสียสละในชีวิตจริง

1. ในครอบครัว พ่อแม่เสียสละเพื่อให้ลูกได้รับการศึกษาและความสุขที่สุด เช่น การทำงานหนักเพื่อหาเลี้ยงครอบครัว
2. ในสังคม บุคคลที่ยอมเสียสละเวลาทำกิจกรรมเพื่อช่วยเหลือผู้อื่น เช่น การเป็นอาสาสมัคร ช่วยเหลือผู้ยากไร้ แก่ผู้ประสพภัย
3. ในประวัติศาสตร์และตำนาน เช่น พระแม่กวนอิมที่เป็นสัญลักษณ์ของความเสียสละและเมตตา ความกล้าหาญของนักรบที่เสียสละชีวิตเพื่อปกป้องประเทศและประชาชน

ข้อดีของความเสียสละ

1. สร้างความสุขใจและความสงบในจิตใจ
2. สร้างความสุขใจและความสงบในจิตใจเมื่อเราทำความดีด้วยความเสียสละ เราจะรู้สึกภาคภูมิใจและมีความสุขในใจ
3. เป็นตัวอย่างและแรงบันดาลใจให้ผู้อื่น การเสียสละของคนหนึ่งสามารถกระตุ้นให้คนอื่นเห็นคุณค่าของการให้และการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน
4. สร้างสังคมที่ดีงามและมีความสุขร่วมกัน เมื่อทุกคนมีจิตใจที่เสียสละ สังคมจะมีความสงบสุข ไม่มีความขัดแย้ง และเกิดความสามัคคีในชุมชน

วิธีการฝึกฝนความเสียสละ

1. เริ่มจากการให้เล็ก ๆ น้อย ๆ ในชีวิตประจำวัน เช่น ช่วยเหลือเพื่อนบ้าน ช่วยเหลือพี่น้องในครอบครัว
2. ฝึกใจให้มองผู้อื่นเป็นสำคัญ โดยไม่หวังสิ่งตอบแทน
3. มองความเสียสละเป็นเรื่องธรรมดา ในการดำเนินชีวิตที่ดีและมีคุณธรรม

หลักธรรมสำหรับความเสียสละตามคำสอนพระพุทธศาสนา

หลักธรรมที่เกี่ยวข้องกับความเสียสละ คือการให้ การเอื้อเฟื้อ แบ่งปัน และไม่เห็น

แก้ตัว การเสียสละมีหลายรูปแบบ เช่น เสียสละทรัพย์สิน สิ่งของ บุตร ภรรยา อวัยวะ หรือแม้กระทั่งชีวิต หลักธรรมที่สนับสนุนความเสียสละ ได้แก่ การไม่โลภ (อโลภะ) ไม่โกรธ (อโทสะ) และไม่หลง (อโมหะ) การเสียสละยังเกี่ยวข้องกับหลักการต่าง ๆ เช่น สังคหวัตถุ 4 และฆราวาสธรรม เป็นต้น

การไม่โลภ (อโลภะ)

ในหลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนา หนึ่งในความดีงามที่เราควรยึดถือปฏิบัติอย่างเคร่งครัดคือ การไม่โลภ หรือ อโลภะ ซึ่งหมายถึง ความไม่มีความค้นหาหรือค้นหาในสิ่งของต่าง ๆ การไม่แสวงหาเอาเปรียบผู้อื่น หรือความสุขจากสิ่งที่เป็นของลวงลวง ซึ่งเป็นหลักธรรมสำคัญในการดำเนินชีวิตอย่างมีคุณธรรมและสันติสุข

ความหมายของการไม่โลภ (อโลภะ)

"โลภ" หมายถึง ความอยากได้สิ่งของหรือสิ่งล่อใจต่าง ๆ อย่างไม่รู้จักพอ ซึ่งอาจเป็นทรัพย์สิน เงินทอง ความสุข หรืออำนาจ ต่าง ๆ ขณะที่ "อโลภะ" คือความไม่ยึดมั่นในสิ่งเหล่านั้น ไม่มีความอยากหรือความติดยึดในสิ่งของ ยึดเฉพาะสิ่งที่จำเป็นและเหมาะสมเท่านั้น

การไม่โลภ จึงหมายถึง การมีจิตใจที่เป็นกลาง ไม่หวังสิ่งใดมากเกินไป ไม่ยึดติดในสิ่งของหรือความสุขทางวัตถุ และสามารถปล่อยวางความอยากได้อย่างสมดุล ซึ่งเป็นแนวทางให้เกิดความสุขที่แท้จริงในใจ

ความสำคัญของการไม่โลภ

1. นำไปสู่ความสงบในจิตใจ เพราะเมื่อเรามีความโลภมาก จิตใจจะไม่สงบ มีความไม่พอใจและความเครียดเกิดขึ้น แต่ถ้าเรามีจิตใจที่ไม่อยากได้มาก ก็จะมีรู้สึกสบายใจ สงบสุข
2. ลดปัญหาความขัดแย้งในสังคม ความอยากได้แล้วแย่งชิง ซึ่งดีชิงเด่น เป็นสาเหตุของความขัดแย้งและความทุกข์ในชุมชน คนที่ไม่โลภจะสร้างความสามัคคีและความเมตตาให้กัน
3. สร้างความสุขอย่างแท้จริง ความสุขที่แท้จริงไม่ขึ้นอยู่กับทรัพย์สินหรือวัตถุสิ่งของ แต่เกิดจากจิตใจที่บริสุทธิ์และพอใจในสิ่งที่ตนมี

ตัวอย่างของการไม่โลภในชีวิตประจำวัน

1. การมีความพอใจในสิ่งที่ตัวเองมี โดยไม่เปรียบเทียบหรืออยากได้ของผู้อื่น
2. การช่วยเหลือผู้อื่นโดยไม่หวังผลตอบแทน
3. การบริหารทรัพยากรอย่างรู้คุณค่าและไม่ฟุ่มเฟือย
4. การฝึกใจให้ปล่อยวางความอยากในสิ่งของวัตถุ

วิธีปฏิบัติไม่ให้เกิดความโลภ

1. ฝึกทำจิตใจให้เป็นกลาง ไม่ยึดติดในสิ่งของ
2. ฝึกให้รู้จักพอประมาณในสิ่งที่มีอยู่
3. ปล่องวางความอยากในสิ่งต่าง ๆ โดยเน้นความสุขภายในจิตใจ
4. ฝึกสติเป็นประจำเพื่อให้รู้จักการควบคุมความอยากและความยึดมั่นในสิ่งของ

ดังนั้น การไม่โลภ (อโลภะ) เป็นหัวใจสำคัญในการดำเนินชีวิตอย่างมีคุณธรรม การปล่องวางความอยากและไม่ยึดติดในสิ่งของ จะนำมาซึ่งความสงบสุขในใจและสร้างสังคมที่เต็มไปด้วยความเมตตาและความเข้าใจ การไม่โลภจึงเป็นทางที่นำไปสู่ความสุขแท้ในชีวิตของมนุษย์

ไม่โกรธ (อโทสะ)

ในหลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนา การควบคุมอารมณ์เป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยให้เราดำเนินชีวิตอย่างสงบสุข หนึ่งในอารมณ์ที่ไม่ควรปล่อยให้เกิดขึ้นคือ **ความโกรธ** ซึ่งในภาษาพุทธเรียกว่า “อโทสะ” ความไม่โกรธหรือการมีใจเย็นและเมตตา เป็นคุณธรรมที่ช่วยให้เรารักษาความสงบในจิตใจและสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในสังคม

ความหมายของการไม่โกรธ (อโทสะ)

"โกรธ" หมายถึง ความแค้นเคือง ความไม่พอใจอย่างรุนแรงที่เกิดขึ้นในใจ เมื่อเรามีความโกรธ เราอาจแสดงออกทั้งคำพูด การกระทำ หรือแม้แต่ความคิดที่เป็นอันตรายต่อผู้อื่น ซึ่งอาจนำไปสู่ความขัดแย้งและความทุกข์ในจิตใจของตนเอง

ในทางตรงกันข้าม "อโลโสะ" หรือ การไม่โกรธ คือ จิตใจที่เต็มไปด้วยความเมตตา ความอดทน และความเข้าใจต่อผู้อื่น ไม่ยอมให้ความโกรธครอบงำและทำให้จิตใจสงบสุข ซึ่งเป็นหัวใจสำหรับการดำเนินชีวิตตามแนวทางธรรม

ทำไมการไม่โกรธจึงสำคัญ

1. รักษาความสงบในจิตใจ เมื่อเรามีความไม่โกรธ จิตใจจะสงบ มีสมาธิและความสุข ไม่ต้องทุกข์จากความรู้สึกแค้นหรือความโกรธที่เป็นอันตราย
2. สร้างสัมพันธภาพที่ดี การไม่โกรธช่วยให้เราสื่อสารและปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นได้อย่างราบรื่น โดยไม่สร้างความขัดแย้งและความเข้าใจผิด
3. เป็นแบบอย่างที่ดีในสังคม คนที่ใจเย็นและไม่โกรธเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับคนรอบข้าง สร้างบรรยากาศที่เต็มไปด้วยความเมตตาและความเข้าใจ
4. ลดความทุกข์และความเครียด ความโกรธเป็นสาเหตุของความทุกข์และความเครียดในใจ การไม่โกรธจะช่วยให้เรามีความสุขและสุขภาพจิตดีขึ้น

ตัวอย่างของการไม่โกรธในชีวิตประจำวัน

1. เมื่อเกิดความไม่เข้าใจหรือผิดหวัง ให้ใจเย็น และพยายามเข้าใจผู้อื่นแทนที่จะ

โต้ตอบด้วยความโกรธ

2. ฝึกใจให้ปล่อยวางความโกรธเมื่อเกิดเรื่องไม่คาดคิด เช่น การถูกดูถูก หรือการถูกใส่ร้าย ควบคุมคำพูดและการกระทำที่อาจทำให้ผู้อื่นรู้สึกบาดเจ็บ
3. ฝึกสติและสมาธิเพื่อตรวจสอบความรู้สึกและควบคุมอารมณ์ได้ดีขึ้น

วิธีฝึกใจให้ไม่โกรธ

1. ฝึกสติ เพื่อให้จับความรู้สึกของตัวเองได้ทันเวลาและหลีกเลี่ยงความโกรธ
2. ปล่อยวาง ในสิ่งที่ไม่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ และเข้าใจว่าทุกอย่างล้วนเป็นไปตามธรรมชาติ
3. ฝึกเมตตาและความเข้าใจ ต่อผู้อื่น โดยมองปัญหาและความขัดแย้งเป็นโอกาสในการให้โอกาสและเรียนรู้

4. ทำใจให้สงบด้วยการหายใจลึกๆ เมื่อรู้สึกโกรธหรือมีอารมณ์รุนแรงเกิดขึ้น
- จึงกล่าวได้ว่า การไม่โกรธหรืออโทสะเป็นหัวใจสำคัญของการดำเนินชีวิตอย่างมีคุณธรรม การมีใจเย็นและเมตตาจะช่วยให้เรารักษาความสงบสุขในใจและสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในสังคม การควบคุมอารมณ์

ไม่หลง (อโมหะ)

ในหลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนา ความไม่หลงหรือ อโมหะ เป็นคุณธรรมที่ช่วยให้เรามีจิตใจที่บริสุทธิ์และปลอดจากความหลงใหลในสิ่งที่ไม่ควรค่า หรือสิ่งที่สร้างความทุกข์ให้กับตัวเองและผู้อื่น การไม่หลงคือการมองเห็นชีวิตตามความเป็นจริง ไม่ยึดติดและอยากเป็นเจ้าของสิ่งต่าง ๆ อย่างไม่มีเหตุผล

ความหมายของการไม่หลง (อโมหะ)

"หลง" หมายถึง ความไม่รู้จักความจริง หรือการปล่อยใจให้ติดยึดในสิ่งที่ไม่แท้จริง เช่น การติดยึดในความสมบูรณ์ของวัตถุ การยึดติดในชื่อเสียงเงินทอง หรือเครื่องยึดเหนี่ยวทางจิตใจต่าง ๆ ซึ่งเป็นเหตุของความทุกข์ไม่สิ้นสุด ส่วน "อโมหะ" คือ การมีจิตที่ปลอดจากความหลงเหล่านี้ ไม่มีความโลภ ยึดมั่นและหลงใหลในสิ่งที่ไร้สาระ

การไม่หลงจึงหมายถึง การมองโลกและชีวิตอย่างเป็นกลาง ตระหนักรู้ในความเป็นจริง และปล่อยวางความอยากในสิ่งที่เกินสมควร ซึ่งนำไปสู่ความสุขที่แท้จริงในใจ

ทำไมการไม่หลงจึงสำคัญ

1. ลดความทุกข์ในใจ เมื่อเราหลงในสิ่งต่าง ๆ เรามักจะรู้สึกผิดหวัง เสียใจ หรือโกรธเมื่อของสิ่งนั้นสูญหายหรือไม่ได้ตามใจ แต่ถ้าเรามีใจที่ไม่หลง ก็จะสามารถปล่อยวางและยอมรับความเป็นจริงได้อย่างใจเย็น
2. สร้างความสุขและความสงบในจิตใจ ความหลงใหลในวัตถุหรือชื่อเสียงทำให้จิตใจไม่สงบ แต่ความไม่หลงจะทำให้ใจเย็นและมั่นคง

3. เป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้อื่น คนที่ไม่หลงในสิ่งลวง จะเป็นแบบอย่างที่ดีให้คนรอบข้าง ช่วยสร้างบรรยากาศที่เต็มไปด้วยความเข้าใจและความเมตตา

3. ช่วยให้ปรับตัวเข้าสู่ความเป็นจริงได้ดีขึ้น เมื่อเรามองชีวิตตามความเป็นจริง ไม่ยึดติดในสิ่งใด นอกจากความดีและความจริง ก็จะสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างราบรื่นและมีสติ

ตัวอย่างของการไม่หลงในชีวิตประจำวัน

การยอมรับความจริงว่าทรัพย์สินหรือชื่อเสียงเป็นของไม่แน่นอน และปล่อยวางในสิ่งเหล่านั้น ไม่ยึดติดในความสำเร็จหรือความล้มเหลว แต่เรียนรู้และปรับตัวไปตามเหตุการณ์ต่าง ๆ ควบคุมความอยากและความยึดมั่นในสิ่งของหรือความสัมพันธ์ต่าง ๆ โดยมองให้เห็นถึงธรรมชาติของชีวิต ใจเย็นและเห็นใจผู้อื่น โดยไม่ยึดติดในความคิดหรือสิ่งของที่เป็นของเขาหรือเธอ

วิธีฝึกใจให้ไม่หลง

1. ฝึกสติ เพื่อให้รู้เท่าทันความรู้สึกและความอยากในแต่ละสถานการณ์
  2. ฝึกปล่อยวาง ความอยากและความยึดมั่นในสิ่งต่าง ๆ โดยมองว่าเป็นสิ่งชั่วคราวและไม่แท้จริง
  3. ฝึกให้รู้จักความพอใจในสิ่งที่มีอยู่แล้ว ไม่มีความปรารถนาเกินกว่าที่สมควร
  4. ทำสมาธิและภาวนา เพื่อเสริมสร้างจิตใจให้มั่นคงและไม่หวั่นไหวต่อสิ่งรอบข้าง
- จึงกล่าวได้ว่า การไม่หลง (อโมหะ) เป็นสิ่งสำคัญที่จะนำไปสู่ความสุขและความสงบในจิตใจอย่างแท้จริง การมองโลกอย่างเป็นกลาง

สรุป ความเสียสละเป็นคุณธรรมสำคัญที่ทำให้เรามีจิตใจที่บริสุทธิ์และเต็มไปด้วยความเมตตา การเสียสละไม่ใช่เพียงการทิ้งสิ่งของหรือเวลาเท่านั้น แต่ยังเป็นการให้ทั้งความรัก ความหวัง และความเมตตาแก่ผู้อื่น ซึ่งจะนำไปสู่ความสุขและความสงบในใจของเราเอง และช่วยสร้างสังคมที่งดงามอย่างยั่งยืน

หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่เกี่ยวข้องกับความเสียสละ

การเสียสละยังเกี่ยวข้องกับหลักธรรมมากมาย เช่น สังคหวัตถุ ฆราวาสธรรม เป็นต้น ซึ่งเป็นคุณธรรมที่ส่งเสริมให้คนทำความดีต่อบุคคลรอบข้างและสาธารณชนทั่วไป จึงขอยกเอาหลักธรรมสังคหวัตถุ และฆราวาสธรรม มาเป็นแม่บทในการปฏิบัติดังนี้

สังคหวัตถุ 4 ประการ

ในหลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนา มีแนวทางการดำเนินชีวิตที่เรียกว่า สังคหวัตถุ 4 ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญในการสร้างความสามัคคีและความสุขในสังคม สังคหวัตถุ 4 เป็นคุณธรรมที่ช่วยเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างกันในชุมชนและครอบครัว คำว่า "สังคห

วัตถุ" หมายถึง สิ่งที่เป็นเครื่องสมานฉันท์และเป็นมิตรต่อกันอย่างแท้จริง และยังเป็นคุณธรรมที่หนุนส่งความเสียสละซึ่งเป็นคุณธรรมสำคัญที่จะทำให้สังคมเจริญรุ่งเรืองและมีความสุขอย่างยั่งยืน ดังนี้

สังคหวัตถุ 4

สังคหวัตถุ 4 เป็นแนวทางธรรมะที่ช่วยส่งเสริมความดีงามในสังคม โดยเฉพาะในด้านความเสียสละ ซึ่งเป็นคุณธรรมสำคัญที่จะทำให้สังคมเจริญรุ่งเรืองและมีความสุขอย่างยั่งยืน ต่อไปนี้คือวิธีที่สังคหวัตถุ 4 ส่งเสริมความเสียสละในชีวิตประจำวัน ได้แก่ (สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส, นวโกวาท ฉบับประชาชน, 2563 หน้า 82)

1. **ทาน** (การให้) "ทาน" คือ การแบ่งปันและให้สิ่งของ สิ่งที่เป็นประโยชน์แก่ผู้อื่น โดยไม่หวังผลตอบแทน การให้ในลักษณะนี้เป็นการเสียสละความสุขส่วนตัวเพื่อผู้อื่น เช่น การบริจาคสิ่งของ การให้ความช่วยเหลือคนที่ทุกข์ยาก การให้ความรู้หรือประสบการณ์ ซึ่งเป็นการเสียสละทรัพยากรและเวลาของตนเองเพื่อผลประโยชน์ของผู้อื่น

2. **ปิยวาจา** (คำพูดอ่อนหวานและเป็นมิตร) "ปิยวาจา" ช่วยส่งเสริมความเสียสละในด้านจิตใจ เช่น การพูดคำดี คำชมเชย หรือคำปลอบใจ ทำให้ผู้อื่นรู้สึกดีและได้รับกำลังใจ ซึ่งเป็นการเสียสละความอยากพูดคำรุนแรงหรือคำตำหนิ ทั้งนี้เพื่อสร้างความเข้าใจและความสมานฉันท์ในสังคม

3. **อัตถจริยา** (การประพฤติดีและดีงาม) "อัตถจริยา" คือ การปฏิบัติในทางที่ดี สอดคล้องกับหลักศีลธรรม เช่น การทำงานด้วยความรับผิดชอบ การดูแลช่วยเหลือผู้อื่นด้วยความเต็มใจ การเสียสละความสะดวกสบายของตนเอง เช่น การออกรับฟังปัญหาของผู้อื่น หรือการช่วยเหลือในยามฉุกเฉิน ซึ่งเป็นการเสียสละในด้านร่างกายและแรงใจ

4. **สมานันต์** (ความสามัคคีและความกลมเกลียว) "สมานันต์" คือ การสร้างความเข้าใจและความสัมพันธ์อันดีในกลุ่ม ชุมชน หรือครอบครัว การเสียสละในด้านนี้คือ การยอมเสียสละความรู้สึกส่วนตัวเพื่อความสามัคคี เช่น การยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น การช่วยเหลือเพื่อนบ้านในกิจกรรมร่วมกัน หรือการประนีประนอมในเรื่องความคิดเห็นและข้อขัดแย้ง

วิธีการส่งเสริมความเสียสละด้วยสังคหวัตถุ 4

1. ให้ด้วยใจจริง โดยไม่หวังผลตอบแทน เช่น การบริจาค การช่วยเหลืองานการกุศล
2. ใช้คำพูดที่เป็นมิตรและอ่อนโยน เพื่อสร้างความเข้าใจและลดความขัดแย้ง
3. ปฏิบัติหน้าที่โดยมีใจเฉลิมฉลองและไม่เห็นแก่ตัว เช่น การทำงานอย่างเต็มที่เพื่อส่วนรวม

4. สร้างความสามัคคีและความเข้าใจในกลุ่ม โดยพร้อมช่วยเหลือและรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น

ผลของการใช้สังคหวัตถุเพื่อส่งเสริมความเสียสละ กล่าวคือ การปฏิบัติตามแนวทางของสังคหวัตถุ 4 จะทำให้เรารู้จักเสียสละในหลายด้าน ทั้งทางวัตถุ จิตใจ และความสัมพันธ์ ช่วยให้สังคมมีความสุขสงบ และความรักใคร่กลมเกลียวกันมากขึ้น อีกทั้งยังเป็นการสร้างความดีและคุณธรรมที่ยั่งยืนในใจของคนในสังคมด้วย

ตัวอย่างในการนำสังคหวัตถุ 4 ไปใช้ในชีวิตประจำวัน

1. การแบ่งปันอาหารหรือของใช้ให้กับผู้ขาดแคลน
2. การใช้คำพูดที่อ่อนโยน คล่องจอง และสร้างกำลังใจให้ผู้อื่น
3. การปฏิบัติหน้าที่ในครอบครัวและที่ทำงานด้วยความรับผิดชอบและซื่อสัตย์
4. การร่วมมือกันในกิจกรรมชุมชน เช่น ทำความสะอาดหมู่บ้าน การดูแลผู้สูงอายุ หรือช่วยเหลือผู้ยากไร้

ดังนั้น สังคหวัตถุ 4 เป็นหลักธรรมพื้นฐานที่ช่วยเสริมสร้างให้เรามีความเมตตา กรุณา และความสามัคคี ซึ่งเป็นคุณธรรมที่สำคัญในการดำเนินชีวิตอย่างมีคุณค่าและเพื่อความสุขร่วมกันในสังคม

ฆราวาสธรรม

ฆราวาสธรรม เป็นหลักคำสอนที่พระพุทธองค์แสดงไว้เพื่อให้สาวกผู้อยู่ครองเรือนได้นำไปเป็นแนวทาง ในการดำเนินชีวิตให้ประสบความสำเร็จตามที่ตั้งเป้าหมายไว้ ธรรมดาผู้อยู่ครองเรือนย่อมจะมีการเกี่ยวข้องกับสมาชิกในครอบครัวอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ เช่น สามีเกี่ยวข้องกับภรรยา บุตรธิดา เกี่ยวข้องกับบิดามารดา พ่อตา แม่ยาย เกี่ยวข้องกับลูกเขย นายจ้างเกี่ยวข้องกับลูกจ้าง เป็นต้น บุคคลผู้มีความเกี่ยวข้องกัน จำเป็นต้อง มีธรรมะเป็นเครื่องมือในการปฏิบัติตนต่อกัน จึงจะทำให้อยู่ด้วยกันอย่างมีความสุข ดังนั้น พระพุทธองค์จึงวางหลักธรรมสำหรับผู้อยู่ครองเรือนไว้ เรียกว่า ฆราวาสธรรม ในบทความนี้ผู้เขียนต้องการให้ทราบว่า การบริหารงานตามหลักฆราวาสธรรมที่พระพุทธองค์ได้วางไว้สามารถนำไปใช้ในการบริหารงานได้ผลจริงโดยไม่ต้องสงสัย

ความหมายและลักษณะของฆราวาสธรรม

"ฆราวาสธรรม" หมายถึง ธรรมที่บุคคลผู้ครองเรือนหรือชาวบ้านยังสามารถปฏิบัติได้ในชีวิตประจำวัน ฆราวาสธรรม แปลว่า คุณสมบัติของผู้ประสบความสำเร็จในการดำเนินชีวิตทางโลก ประกอบด้วยธรรมะ 4 ประการ คือ (สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส, นวโกวาท ฉบับประชาชน, 2563 หน้า 85)

1. สัจจะ แปลว่า จริง ตรง แท้ มีความซื่อสัตย์เป็นพื้นฐาน เป็นคนจริงต่อความเป็นมนุษย์ของตน

2. ทมะ แปลว่า ฝึกตน ช่มจิต และรักษาใจ บังคับตัวเองเพื่อลดและละกิเลส และรักษาสังขะ

3. ขันติ แปลว่า อุตทน ไม่ใช่เราเพียงแต่อดทนกับคำพูดหรือการกระทำของผู้อื่นที่เราไม่พอใจ แต่หมายถึงการอดทนอดกลั้นต่อการบีบบังคับของกิเลส

4. จาคะ แปลว่า เสียสละ บริจาคสิ่งที่ไม่ควรมีอยู่ในตน โดยเฉพาะกิเลสเพราะนั่นคือสิ่งที่ไม่ควรมีอยู่กับตน ละนิสัยไม่ดีต่างๆ

ความสำคัญของหลักธรรม 4 ประการ ที่มีต่อการสร้างตัวนี้ พระพุทธองค์ถึงกับทำให้ไปถามผู้รู้ท่านอื่น ๆ ว่า มีสิ่งใดในโลกนี้ที่สร้างเกียรติยศ และความเคารพจากผู้อื่น ให้คนเราได้เท่ากับการมี "สังขะ" หรือไม่ มีสิ่งใดในโลกนี้ที่สร้างปัญญาให้คนเราได้เท่ากับการมี "ทมะ" หรือไม่ มีสิ่งใดในโลกนี้ที่สร้างทรัพย์สมบัติให้คนเราได้เท่ากับการมี "ขันติ" หรือไม่ มีสิ่งใดในโลกนี้ที่สร้างหมู่มิตรให้คนเราได้เท่ากับการมี "จาคะ" หรือไม่

การที่พระพุทธองค์ทรงทำให้ไปถามผู้รู้อื่นๆ อย่างนี้ก็หมายความว่า ไม่มีธรรมะใดๆ ที่จะใช้สร้างตัวให้ประสบความสำเร็จได้ยิ่งกว่าการสร้างสังขะ ทมะ ขันติ จาคะให้เกิดขึ้นในตนอีกแล้ว หรืออีกนัยหนึ่งก็คือ คนที่จะยืนหยัดผ่านอุปสรรคต่างๆ ในโลกนี้ไปจนกระทั่งพบความสำเร็จได้นั้น เขาต้องสร้าง "ฆราวาสธรรม" ให้เป็นคุณสมบัติขั้นพื้นฐานประจำตนก่อนนั่นเอง เพราะฉะนั้น ความหมายที่แท้จริงของ ฆราวาสธรรม คือ คุณสมบัติของผู้ที่สามารถสร้างเกียรติยศ สร้างปัญญา สร้างทรัพย์สมบัติ และสร้างหมู่มิตรให้เกิดขึ้นได้สำเร็จด้วยกำลังความเพียรของตน

ความเสียสละในฆราวาสธรรม

ความเสียสละเป็นคุณธรรมที่สำคัญในกลุ่มของ "ฆราวาสธรรม" ซึ่งช่วยให้บุคคลสามารถนำธรรมะไปปฏิบัติได้จริงในชีวิตประจำวัน เช่น

- เสียสละทรัพย์สิน เพื่อช่วยเหลือผู้อื่น เช่น การบริจาค การช่วยเหลือผู้ยากไร้
- เสียสละเวลา ในการทำกิจกรรมเพื่อประโยชน์ส่วนรวม, การดูแลผู้สูงอายุหรือผู้ป่วย
- เสียสละความสะดวกสบายส่วนตัว เพื่อความสุขและความสุขของครอบครัวหรือชุมชน เช่น การยอมลดละความอยากได้ในสิ่งของหรือความสำเร็จส่วนตัวเพื่อความสงบสุขของกลุ่ม
- เสียสละคำพูดและท่าทาง ให้เป็นคำพูดอ่อนโยนและสุภาพ เพื่อสร้างความเข้าใจและความสัมพันธ์ที่ดีในสังคม

ความเสียสละในกรอบของฆราวาสธรรมไม่เพียงแต่เป็นการให้ในทางวัตถุเท่านั้น แต่รวมถึงการให้ใจ การให้เวลาที่มีคุณค่า การแสดงเมตตากรุณาและความอ่อนโยนต่อผู้อื่นด้วย

ความสัมพันธ์ระหว่างฆราวาสธรรมกับความเสียสละ

ความเสียสละเป็นหนึ่งในคุณธรรมที่สำคัญที่สุดของฆราวาสธรรม เพราะเป็นการปฏิบัติที่แสดงออกถึงความเมตตา กรุณา และความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ในชีวิตประจำวัน การเสียสละไม่ใช่การละความสุขส่วนตัวเพียงอย่างเดียว แต่เป็นการสร้างสมดุลในชีวิตและเสริมสร้างความสุขให้กับตนเองและผู้อื่นอย่างยั่งยืน

ในบริบทของฆราวาสธรรม ความเสียสละคือการนำธรรมะไปปฏิบัติจริงในชีวิตประจำวัน เช่น การบริจาคช่วยเหลือผู้ยากไร้ การอดทนต่อความลำบาก การให้คำแนะนำ หรือการช่วยเหลือผู้อื่นในยามที่เขาขาดแคลน ซึ่งช่วยสร้างความสัมพันธ์

สรุป

การเสียสละเป็นคุณธรรมอันสูงส่งที่แสดงออกถึงความเมตตา กรุณา และความเป็นผู้ให้ ซึ่งเป็นคุณธรรมที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการสร้างสังคมที่สงบสุขและเป็นธรรม ตั้งแต่ในระดับบุคคลไปจนถึงระดับสังคมกว้าง การเสียสละไม่ได้เป็นเพียงการละความสุขส่วนตัวเท่านั้น แต่เป็นการทำเพื่อประโยชน์ของคนอื่นและสิ่งแวดล้อมรอบข้าง ด้วยเหตุนี้เอง จึงจะกล่าวได้ว่าสิ่งนี้เป็นแนวทางที่สามารถนำไปให้เกิดความเจริญรุ่งเรืองและความสุขอย่างยั่งยืนสำหรับทุกคน

การเสียสละเป็นการเสริมสร้างความสัมพันธ์อันดีในสังคม การเสียสละเป็นพื้นฐานสำคัญที่ทำให้คนในสังคมให้ความไว้วางใจและเคารพซึ่งกันและกัน เมื่อต่างฝ่ายต่างพร้อมที่จะมอบความช่วยเหลือและเสียสละร่วมกัน สังคมก็จะเกิดความสามัคคี ความเข้าใจ และความผ่อนคลายใจ ซึ่งนำไปสู่ความสงบสุขและความเป็นอยู่อย่างราบรื่น เป็นการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมในตนเอง

การเสียสละเป็นการฝึกฝนจิตใจให้เข้มแข็งและมีความสุขจากการให้มากกว่าการรับ คนที่มีคุณธรรมด้านนี้จะมีจิตใจที่สูงส่งและสามารถเป็นแบบอย่างที่ดีให้ผู้อื่นได้ รวมทั้งเป็นแรงบันดาลใจให้คนในสังคมมีความดีงามเพิ่มขึ้น ทั้งยังสร้างความสุขในระยะยาว การเสียสละช่วยสร้างความรู้สึกรักภักดีใจและความสุขในใจ เพราะรู้ว่าตนเองได้ทำสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อคนอื่นและสังคม ซึ่งเป็นความสุขแท้ที่ไม่ได้ขึ้นอยู่กับวัตถุหรือความโดดเด่นเพียงชั่วคราว

อนึ่ง ประโยชน์ของการเสียสละ ทำให้เกิดการสร้างความสุขและความสงบในใจ การเสียสละนำมาซึ่งความรู้สึกรักดีใจและความภาคภูมิใจในใจ เมื่อเราได้ช่วยเหลือหรือแสดงความเมตตามากขึ้น คนที่เสียสละจะรู้สึกเป็นที่รักและเคารพจากผู้อื่น ซึ่งสร้างบรรยากาศแห่งความสุขและความสงบในจิตใจ เสริมสร้างความเชื่อมั่นและความไว้วางใจในความสัมพันธ์ คนที่เสียสละมักจะได้รับ ความเชื่อมั่นและความรักจากคนรอบข้าง เพราะเขา

แสดงความจริงใจและพร้อมที่จะให้โดยไม่หวังสิ่งตอบแทน เป็นแรงผลักดันให้ความสัมพันธ์แนบแน่นและยั่งยืนขึ้น ช่วยให้บรรลุเป้าหมายร่วมกันในชุมชนและสังคม การเสียสละทำให้กลุ่มหรือชุมชนสามารถรวมตัวกันทำกิจกรรมต่าง ๆ ได้อย่างราบรื่น เช่น การช่วยกันพัฒนาชุมชน การดูแลผู้สูงอายุ หรือการทำกิจกรรมเพื่อประโยชน์ส่วนรวม ซึ่งนำมาซึ่งความเจริญรุ่งเรืองร่วมกัน และช่วยส่งเสริมความเป็นมนุษย์ที่มีคุณธรรม การเสียสละเป็นการแสดงความกล้าหาญและความเสียสละของจิตใจ ทำให้เราก้าวข้ามความเห็นแก่ตัวและพัฒนาจิตใจให้สูงส่ง เป็นการสร้างความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์และมีคุณค่าที่ยั่งยืน

สรุปได้ว่า การเสียสละไม่ใช่เพียงแค่การละความสุขส่วนตัวชั่วคราว แต่เป็นการกระทำที่ส่งผลดีต่อการสร้างสังคมที่ดีงามและมีความสุขอย่างยั่งยืน การละความอยากได้และพร้อมที่จะให้แก่ผู้อื่นเน้นให้เกิดความสัมพันธ์ที่แนบแน่นและความสามัคคี

เอกสารอ้างอิง

สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส. (2563). **นวโกวาท ฉบับประชาชน**, <http://legacy.orst.go.th/?knowledges= เสียสละ 18-มีนาคม-2567>

Development of the temple in line with the Buddhist way of
 Wat Huai Prasit, Pa Hung Subdistrict, Phan District, Chiang Rai Province
 การพัฒนาวัดตามแนววิถีพุทธของวัดห้วยประสิทธิ์
 ตำบลป่าหุ่ง อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย

PHRAKHURU WICHITTHAMMANUSAT (RIAN KITTIPANYO / CHIANGNA)

พระครูวิจิตรธรรมมานุศาสน์ (เหรียญ กิตติปัญญา / เชียงนา)

นักศึกษาระดับปริญญาเอก สาขาพุทธศาสนศึกษา มหาวิทยาลัยโพธิศาสตร์ USA.

สถาบันสมทบภาคเหนือตอนบน (พะเยา เชียงราย แพร่ น่าน ลำปาง ลำพูน เชียงใหม่ แม่ฮ่องสอน)

Abstract

Development of the temple in line with the Buddhist way of Wat Huai Prasit, Pa Hung Subdistrict, Phan District, Chiang Rai Province has been successful in all aspects that were desired, namely, being an educational park temple, a model development temple, an outstanding model development temple, the temple is the location of the 14th meditation center of Chiang Rai Province, a temple that disseminates the teachings of the Lord Buddha through a radio station, a community learning center for Buddhism, art, culture, and is also a tourist attraction of Chiang Rai Province at present. Because the critics use the “CHIANGNA MODEL” which consists of C=Committed: Committed, Committed H=Heartfelt: Intentional, Sincere I=Indefatigable: Untiring, Unflagging A=Awe-inspiring: Generating Faith, Acting Respectably N=Navigate: Leading Practice, Leading the Way G=Generate: Generating, Creating a Temple Worth Living N=Networking: Honoring the Community, Creating Networks, Connecting and A=Advancement: Developing People with Buddhist Principles

Keywords : Wat Huai Prasit, Developing Eyes in the Buddhist Way,
 Tourist Temple, Meditation Center,

บทคัดย่อ

การพัฒนาวัดตามแนววิถีพุทธของวัดห้วยประสิทธิ์ ตำบลป่าหุ่ง อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย ประสบผลสำเร็จในทุกด้านที่ตั้งความปรารถนาไว้ คือ เป็นวัดอุทยาน

การศึกษา วัดพัฒนาตัวอย่าง วัดพัฒนาตัวอย่างดีเด่น วัดเป็นที่ตั้งสำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัดเชียงราย แห่งที่ 14 เป็นวัดเผยแผ่พระธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้าด้วยสถานีวิทยุกระจายเสียง เป็นแหล่งเรียนรู้ของชุมชนทั้งทางพระพุทธศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม ตลอดจนเป็นสถานที่ท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงรายในปัจจุบัน เพราะผู้วิจัักษณ์ใช้ “CHIANGNA MODEL” ซึ่งประกอบด้วย C= Committed : มุ่งมั่น, ผูกพัน H=Heartfelt : ตั้งใจ, จริงใจ I=Indefatigable : ไม่รู้จักเหน็ดเหนื่อย, ไม่ย่อท้อ A=Awe-inspiring : ก่อศรัทธา, ทำตัวให้น่าเคารพ N=Navigate : พาปฏิบัติ, คอยนำทางให้ G=Generate : ก่อให้เกิด สร้างวัดให้น่าอยู่ N=Networking : เชิดชูชุมชน, การสร้างเครือข่าย, การเชื่อมโยง และ A=Advancement: พัฒนาคนด้วยหลักพุทธธรรม

คำสำคัญ : วัดห้วยประสิทธิ์, พัฒนาตามแนววิถีพุทธ, วัดท่องเที่ยว, สำนักปฏิบัติธรรม,

บทนำ

พัฒนาการของวัดในสังคมไทย การเกิดวัดขึ้นในประเทศไทย มีมูลเหตุเดียวกับการเกิดวัดขึ้นในสมัยพุทธกาล คือเมื่อพุทธศาสนาจากอินเดียได้แพร่หลายเข้ามาสู่ประเทศไทย ครั้งแรกโดยชาวอินเดียเป็นผู้นำพระพุทธศาสนา เข้าไปทำการสั่งสอนให้ชาวไทยโดยทั่วไป จนเกิดความศรัทธาเลื่อมใสและประพฤติปฏิบัติตามคำสั่งสอนในศาสนาเมื่อจำนวนศาสนิกชนมากพอสมควรแล้วก็ได้ไปขอพระบรมสารีริกธาตุและคณะสงฆ์มาจากอินเดียแล้วสร้างพุทธเจดีย์ที่บรรจุพระบรมธาตุ และผู้ศรัทธาที่ประสงค์จะบวชก็ขอบรรพชา อุปสมบทต่อพระสงฆ์ที่มาจากอินเดีย จึงเกิดมีการสร้างวัดและสังฆมณฑลขึ้น จึงมีการบริหารกิจการพระศาสนาตามมาภายหลัง (สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ 2503 : 14) และวัดในเมืองไทยได้กลายเป็นสิ่งจำเป็นในชุมชนที่ขาดเสียมิได้ ทุกชุมชนต้องมีวัดประจำเป็นของตนเอง เพราะถ้าไม่มีวัดประจำชุมชน เมื่อต้องการจะทำบุญ หรือฟังธรรม ก็ต้องไปที่วัดของชุมชนอื่น ซึ่งเป็นการไม่สะดวก เนื่องจากชุมชนไปฟังพาวัด ไม่เพียงแต่ในทางด้านกิจกรรมศาสนาเท่านั้น แต่รวมไปถึงกิจการทางด้านสังคมด้วย พระพุทธศาสนาเข้ามาสู่ประเทศไทยเมื่อประมาณ พ.ศ. 236 สมัยเดียวกันกับประเทศลังกา ด้วยการส่งพระสมณทูตไปเผยแผ่พระพุทธศาสนาในประเทศต่างๆ 9 สาย โดยการอุปถัมภ์ของพระเจ้าอโศกมหาราช กษัตริย์อินเดียในขณะนั้น ประเทศไทยรวมอยู่ในดินแดนที่เรียกว่าสุวรรณภูมิ ซึ่งมีขอบเขตกว้างขวาง มีประเทศรวมกันอยู่ในดินแดนส่วนนี้ไม่น้อยกว่า 7 ประเทศ ได้แก่ ไทย พม่า ศรีลังกา ญวน กัมพูชา ลาว มาเลเซีย ซึ่งสันนิษฐานว่ามีใจกลางอยู่ที่จังหวัดนครปฐมของไทย เนื่องจากได้พบโบราณวัตถุที่สำคัญ เช่น พระปฐมเจดีย์ และรูปธรรมจักรทรงกลม เป็นหลักฐานสำคัญ แต่พม่าก็สันนิษฐาน

ว่ามีใจกลางอยู่ที่เมืองสะเทิมภาคใต้ของพม่า พระพุทธศาสนาเข้ามาสู่สุวรรณภูมิในยุคนี้ นำโดยพระโสณะและพระอุตตระ พระเถระชาวอินเดีย เดินทางมาเผยแผ่พุทธศาสนาในแถบนี้ จนเจริญรุ่งเรืองมาตามลำดับ (สุชีพ ปุญญานุภาพ 2540 : 209) จุดประสงค์ของการสร้างวัดเพื่อเอื้อต่อการกระทำศาสนพิธี และเหตุผลสำคัญอีกประการหนึ่งคือ เป็นผลสืบเนื่องจากเนื้อหาคำสอนใน “ไตรภูมิ” พระราชนิพนธ์ของพระยาสิทธิ กษัตริย์แห่งกรุงสุโขทัย ในราวปี พ.ศ. 1888 ซึ่งเนื้อหาส่วนใหญ่จะเน้นในเรื่องที่พรรณนาเกี่ยวกับสวรรค์และนรก เป็นอย่างมากจึงกระตุ้นให้เกิดความกลัวในเรื่องของการทำความชั่ว และเร่งสร้างบุญความดี เพื่อจะได้ขึ้นไปเสวยสุขบนแดนสวรรค์หรือได้เกิดใหม่ในชาติภพหน้าที่เพียบพร้อมด้วยฐานันดรศักดิ์ที่สูงส่ง หรือเพื่อส่งสมบุญสำหรับไปเกิดในยุคเดียวกับพระศรีอาริยมตตริย การทำบุญที่ได้มาถึงซึ่งอันานิสงส์ มากที่สุดก็คือการสร้างวัดนั่นเอง เหตุนี้คนไทยจึงนิยมสร้างวัดกันมาโดยตลอดทุกยุคทุกสมัยวัดที่สร้างขึ้นในประเทศไทยในสมัยทวารวดีนั้นมีเพียงสถูปเจดีย์ มีพระปรารักษ์และมณฑปที่ประดิษฐานพระพุทธรูป และพระโพธิสัตว์ไว้เป็นหลักสำหรับวัด ดังปรากฏที่พิมาย ลพบุรี และ ไชยา เป็นต้น ต่อมาในสมัยสุโขทัยเป็นราชธานีมีการสร้างโบสถ์ใหญ่ขึ้น และถือเป็นสิ่งสำคัญอย่างหนึ่งในวัด ซึ่งในยุคนี้เกิดมีคตินิยมฝ่ายคฤหัสถ์ว่า ที่บรรจจุธิชาตของวงศ์สกุลนั้นควรสร้างเป็นเจดีย์อุทิศต่อพระศาสนา เมื่อผู้เป็นต้นตระกูลมรณลงจึงมักสร้างพระสถูปเจดีย์บรรจุพระธาตุหรือพระพุทธรูปไว้เบื้องบนใต้นั้นใช้บรรจุอัฐิ ส่วนด้านหน้าจะสร้างวิหารไว้สำหรับเป็นที่ทำบุญเป็นวัดประเภทอนุสาวรีย์เกิดขึ้นมา และวัดประเภทนี้ ไม่มีพระอุโบสถและกุฏิสงฆ์สำหรับเป็นที่อยู่ ดังเช่นวังในเมืองสวรรคโลก และสุโขทัย การสร้างวัดในประเทศไทยนั้นมีมูลเหตุอยู่หลายประการด้วยกันกล่าวคือ

1. สร้างเพื่อให้เป็นสิ่งคู่บ้านคู่เมือง เช่น วัดมหาธาตุฯ กรุงเทพมหานคร, วัดช้างล้อม อำเภอศรีสขนาลัย จังหวัดสุโขทัย
2. สร้างเพื่อให้เป็นวัดประจำวัง เช่น วัดเจดีย์เจ็ดแถว จังหวัดสุโขทัย, วัดพระศรีสรรเพชญ์ พระนครศรีอยุธยา
3. สร้างขึ้นเพื่อให้เป็นวัดประจำรัชกาล เช่น วัดเบญจมบพิตรดุสิตวนาราม กรุงเทพมหานคร, วัดราชประดิษฐ์สถิตมหาสีมาราม กรุงเทพมหานคร
4. สร้างขึ้นเพื่อเป็นอนุสรณ์แห่งชัยชนะ เช่น วัดไชยวัฒนาราม จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, วัดเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดนนทบุรี
5. สร้างขึ้นบนพื้นที่เดิมซึ่งเคยเป็นที่ถวายเป็นที่ถวายพระเพลิงพระศพ หรือพระบรมศพ เช่น วัดพระราม จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

6. สร้างขึ้น ณ ที่ปรากฏเหตุการณ์สำคัญเพราะเป็นวัดที่ประดิษฐานพระบรมธาตุใจกลางพระ นคร เป็นสถานที่จัดพระราชพิธีต่าง ๆ และเป็นที่พักของสมเด็จพระสังฆราช เช่น วัดมหาธาตุ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

7. สร้างขึ้นตามคติประเพณีนิยมบางประการ เช่น วัดกุฎีดาว จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, วัด สมณโกษฐ์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา (พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ 2503)

การสร้างวัดที่มีมาก่อนตั้งแต่อดีตนั้นมีแนวความคิดในการจัดวางสิ่งก่อสร้างภายในวัดซึ่งทำให้เกิดรูปแบบของแผนผังวัดในลักษณะต่าง ๆ นั้นเกิดขึ้นจากการผสมผสานระหว่างแนวความคิดใน การจัดวางสิ่งก่อสร้างภายในศาสนสถานของสกุลช่าง บวกกับแนวคิด และคติความเชื่อที่มีอิทธิพลต่อ คนไทยในแต่ละยุคสมัยช่วงเวลาหนึ่ง ๆ อันก่อให้เกิดรูปแบบแผนผังของวัดที่แสดงให้เห็นถึงการพัฒนา สืบต่อพร้อมกับการรับอิทธิพลจากสกุลช่างอื่น ๆ เพื่อการปรับเปลี่ยนเป็นรูปแบบเฉพาะของตนเอง จึงปรากฏเป็นแผนผังของวัดในแต่ละยุคสมัยในลักษณะแตกต่างกันออกไป

แต่ปัจจุบัน สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติได้ดำเนินการส่งเสริมให้วัดเป็นวัด อุทยานการศึกษาและวัดพัฒนาตัวอย่าง โดยมีหลักการและวิธีการในการส่งเสริมวัด อุทยานการศึกษา คือ

1. วัดมีการส่งเสริมการศึกษาเรียนรู้แก่ประชาชน เช่น การจัดตั้ง พิพิธภัณฑสถาน พิพิธภัณฑท์พื้นบ้าน ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน หรือแหล่งการเรียนรู้ในรูปแบบอาคารสิ่งปลูกสร้าง อุทยานการเรียนรู้ หรือมุมใดมุมหนึ่งภายในวัด เพื่อจัดแสดง นิทรรศการเสริมสร้างการเรียนรู้แก่คนในชุมชนและบุคคลทั่วไปหรือเพื่อการอนุรักษ์ โบราณสถานโบราณวัตถุอันทรงคุณค่าของชุมชน

1. วัดมีการส่งเสริม พัฒนาระบบการจัดกิจกรรมทางการศึกษา และการ เผยแพร่ความรู้ทางพระพุทธศาสนาและภูมิปัญญาแก่พระภิกษุ สามเณร และประชาชน เช่น

- การจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรม
- การจัดตั้งศูนย์การศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์
- การจัดสอนธรรมศึกษาแก่เด็กนักเรียน
- การจัดตั้งศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด
- การจัดตั้งศูนย์ฝึกอาชีพแก่ประชาชนในวัด
- การจัดสอนวิปัสสนากัมมัฏฐานแก่ประชาชน ฯลฯ

3. วัดมีการพัฒนาระบบและจัดสถานที่เผยแพร่ข้อมูล ข่าวสาร นิทรรศการ ป้าย คติธรรม พุทธภาษิต หรือความรู้ทางวิชาการ หอสมุดหรือมุมหนังสือ ป้ายบอกชื่อต้นไม้

และหอกระจายข่าวในวัด และมีการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารของวัดผ่านทางสื่อสังคมออนไลน์ เช่น เว็บไซต์ เว็บเพจ เฟซบุ๊ก เป็นต้น เพื่อสร้างกิจกรรมการเรียนรู้และแนวปฏิบัติตามหลักพระพุทธศาสนา

4. เป็นวัดที่มีการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม หรือเอื้อประโยชน์ต่อชุมชน โดยดำเนินการเป็นโครงการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมแก่ประชาชนอย่างน้อย 1 โครงการ/ปี

5. การจัดการสิ่งแวดล้อมและบริเวณวัดมีความสะอาด สงบ ร่มรื่น สวยงาม โดยมีการจัดทำแผนผังวัดแสดงพื้นที่บริเวณวัด และอาคารเสนาสนะต่าง ๆ ในวัด และติดตั้งไว้ในบริเวณที่สามารถเห็นได้ชัดเจน เป็นต้น

ผู้วิจัยจึงได้พัฒนาวัดห้วยประสิทธิ์ ตำบลป่าหุง อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย ให้เป็นวัดพัฒนาตามแนววิถีพุทธตามนโยบายของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อทำวัดให้เป็นอุทยานการศึกษาภายในวัด
2. เพื่อสร้างวัดให้เป็นสถานที่ปฏิบัติธรรมของพุทธศาสนิกชนทั่วไป

วิธีการศึกษา

การศึกษาเรื่อง “รูปแบบของการพัฒนาวัดตามแนววิถีพุทธของวัดห้วยประสิทธิ์ ตำบลป่าหุง อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย ผู้วิจัย ได้วางกรอบการศึกษาไว้ดังนี้

1. ศึกษากรอบของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติเกี่ยวกับการพัฒนาวัดเป็นอุทยานการศึกษา การเป็นวัดพัฒนาตัวอย่าง การเป็นวัดพัฒนาตัวอย่างดีเด่น
2. ศึกษากระบวนการสร้างวัดให้เป็นสำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัด
3. ศึกษาแนวทาง แนวปฏิบัติ การสร้างวัดให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนา และวัฒนธรรม

4. ลงมือปฏิบัติด้วยตนเองในทุกกรณี เพื่อสร้างสรรค์ผลงานให้ได้มาตรฐาน

5. ประสานงานกับหน่วยงาน องค์กร ส่วนงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาวัดตามแนว

วิถีพุทธ

6. จัดทำแบบแปลนแผนผังการพัฒนาวัดไว้เป็นพิมพ์เขียว

7. นิมนต์พระวิปัสสนาจารย์ คือหลวงพ่อครูบาอินตา ปญญาโร จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งเป็นเกจิอาจารย์มาประจำที่วัดให้ศรัทธาญาติได้ศึกษาปฏิบัติและได้ศึกษาเรียนรู้จากท่านไว้เป็นแนวทางในการพัฒนาวัดต่อไปในอนาคต

แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดเกี่ยวกับพระพุทธศาสนากับการพัฒนาสังคม

พระพุทธศาสนานับว่าเจริญควบคู่มาพร้อมกับสังคมไทยเป็นเวลาช้านาน ประชาชนชาวไทยโดย ปกติจะได้รับการเกื้อกูลการพึ่งพาอาศัย และการดูแลเอาใจใส่จากสถาบันพระพุทธศาสนาในการ เป็นสถาบันที่คอยช่วยขัดเกลาคุณธรรม จริยธรรม และศีลธรรม ให้กับสถาบันทางสังคมต่าง ๆ นับว่าแยกออกจากกันอย่างเป็นเอกเทศไม่ได้ และเป็นความจำเป็นที่จะต้องทำความเข้าใจและศึกษาถึงความเป็นอัตลักษณ์แบบพิเศษนี้ ซึ่งสังคมจะเกิดการพัฒนาย่างสงบสันติและมีคุณค่าในทุก สถาบันทางสังคมก็ด้วยอาศัยศาสนา เป็นตัวช่วยคอยส่งเสริม ประดับประดา สอดแทรกคุณธรรม จริยธรรมที่งามเข้าไป จึงทำให้สังคมมีความสงบสันติอย่างมีน้ำใจไมตรีถ้อยทีถ้อยอาศัย และมีวิถีชีวิตแบบแนวพุทธ ซึ่งไม่วุ่นวาย ซึ่งศาสนาจะมีการบ่มเพาะและการให้รู้เท่าทันชีวิตที่ทำให้เกิดความทุกข์หากประชาชนประพฤติดีผิดหลักเกณฑ์ที่ดีงามของสังคม

ความสำคัญของพุทธศาสนาในการพัฒนาสังคมไทย

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต). (2548 หน้า 12-31) กล่าวถึงความสำคัญของพุทธศาสนาในการพัฒนาว่า พุทธศาสนามีความเหมาะสมกับการพัฒนาสังคมไทยเป็นอย่างยิ่ง เพราะหลักพุทธธรรม เป็นการสร้างคนที่มีคุณภาพชีวิต ทำให้คนในสังคมดำเนินชีวิตบนฐานแห่งความจริง รู้จักพึ่งพาตนเอง ชยัน ประหยัด เรียบง่าย ใฝ่สันติ มีศีลธรรม เผื่อแผ่ความรักและปราศจากความเห็นแก่ตัว ดังนั้น ในการแก้ปัญหาด้านศีลธรรมของชาวชนบท จึงจำเป็นต้องมีการนำหลักพุทธศาสนาซึ่งมีหลักการและแนวทางแห่งการพัฒนาอย่างเหมาะสม เข้าไปเผยแพร่ ฟื้นฟูให้แก่ชาวชนบท เพื่อทำให้สังคมชนบทสามารถประสานการพัฒนาทางด้านวัตถุและจิตใจให้สอดคล้องกลมกลืนกัน เพื่อเป้าหมายแห่งความพ้นทุกข์ได้อย่างหมดจด ทั้งนี้ต้องเน้นว่าการที่จะมีการพัฒนาทางด้านจิตใจมิได้ หมายความว่าต้องเลิกการพัฒนาทางด้านวัตถุและสังคมซึ่งเปลี่ยนแปลงไปด้วย เพื่อที่จะให้การพัฒนาทางใจนั้นไม่ขัดแย้งกับการพัฒนาด้านวัตถุและสังคม ทั้งกลับเป็นเครื่องหนุนให้มีการพัฒนาในแนวทางที่ เหมาะสม เป็นการนำให้ส่วนความต้องการของชีวิตทั้ง 3 ด้านของคนเราประสานกลมกลืนกันได้ อย่างเหมาะสมในยามที่ประเทศไทยเกิดวิกฤตทางเศรษฐกิจ พุทธศาสนามีบทบาทสำคัญในการแก้ไข ปัญหาของประชาชนให้อยู่อย่างสงบสุข ที่เป็นเช่นนี้เพราะว่าประเทศไทยเรามีพื้นฐานทางสังคมและวัฒนธรรมที่ดีคือมี “ทุนทางสังคม” ได้แก่ มีฐานทางเศรษฐกิจที่มั่นคงโดยเฉพาะการเกษตรฐานรากทางทรัพยากรธรรมชาติที่มั่นคง โดยมีทรัพยากรของประเทศ มากมายมีดินดีน้ำดีเหมาะแก่การเพาะปลูกและฐานทางวัฒนธรรมแข็งแกร่งคือ มีพระพุทธศาสนาเป็นวัฒนธรรมทางด้านจิตใจ สามารถแก้ปัญหาในยามวิกฤตได้วัฒนธรรมแบบพุทธได้โอบอุ้มสังคมไทยให้สงบร่มเย็นได้ด้วย

องค์ประกอบ 2 ประการคือ ประการแรกองค์การทางพุทธศาสนา เป็นที่พึ่งของสังคมในยามวิกฤต ดังเช่นปัจจุบันวัดหลายๆ แห่งกลายเป็นศูนย์กลางในการช่วยเหลือชาวบ้าน ด้วยการใช้วัดเป็นสถานสงเคราะห์ผู้ยากไร้ และกิจกรรมต่าง ๆ แก่ผู้ตกงาน วัดในชนบทหลายแห่งกลายเป็นที่พึ่งสำหรับผู้ตกงาน เป็นสนามกีฬาสำหรับเยาวชน โดยมีพระสงฆ์เป็นผู้นำในการส่งเสริมอาชีพแก่ประชาชน ประการที่สอง หลักธรรมทางพุทธศาสนาที่แทรกซึมอยู่ในจิตใจของผู้คนที่สามารถประยุกต์ใช้กับสถานการณ์ปัจจุบันได้อย่างเหมาะสม จะโดยรู้ตัวหรือไม่รู้ตัวก็ตาม แต่ก็มีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตของคนไทย ทำให้ไม่เกิดความวุ่นวายระส่ำระสายเกิดขึ้น

2. แนวคิดการพัฒนาวัด

การพัฒนาวัด สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ (2554 หน้า 13) อธิบายว่า การปรับปรุงสภาพวัดและการดำเนินกิจกรรมของวัดจนกระทั่งมีความเจริญรุ่งเรืองเป็นศูนย์รวมจิตใจของประชาชน และเป็นศูนย์กลางของชุมชน โดยดำเนินงานตามแนวทางการพัฒนาวัด ดังนี้ (กรมการศาสนา. คู่มือการพัฒนาวัด, 2545)

1. พัฒนาวัดให้เกิดความรู้สึกแก่ชุมชนในท้องถิ่นว่า วัดเป็นของตน มีความรู้สึกมีส่วนร่วม ห่วงเห่นและช่วยกันดูแลรักษา
2. สร้างสภาพวัดให้มีความหมาย 5 ประการ คือ
  - 2.1 เป็นที่พักอาศัยของพระภิกษุสามเณร
  - 2.2 เป็นที่บวชเรียนศึกษาปฏิบัติธรรม
  - 2.3 เป็นที่ทำบุญบำเพ็ญกุศลของชาวบ้าน
  - 2.4 เป็นที่ที่ชาวบ้านได้เข้ามาหาความสงบทางกายทางใจ
  - 2.5 เป็นศูนย์กลางสำหรับทำกิจกรรมทางสังคมร่วมกันของชาวบ้าน
3. สร้างความสัมพันธ์ระหว่างวัดกับประชาชนในท้องถิ่น วัดต้องสะอาด รมรื่น มีการจัดกิจกรรมเพื่อประชาชน มีความพร้อมที่จะให้บริการแก่ประชาชนที่เข้าวัดเพื่อบำเพ็ญกุศล ศึกษาพระธรรมวินัยและหลักพระพุทธศาสนา
4. สร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันระหว่างวัดกับประชาชนในท้องถิ่น ในการติดต่อกับหน่วยงานอื่น ๆ การจัดกิจกรรมเพื่อการสาธารณูปโภค สาธารณูปการ ตลอดจนการส่งเสริมอาชีพ ซึ่งควรให้วัดเป็นศูนย์กลาง
5. ให้เกิดการยอมรับตลอดไปว่า วัดกับชุมชนนั้น ๆ เป็นหน่วยงานเดียวกัน ซึ่งเป็นแนวการให้ความช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน

กล่าวได้ว่า การพัฒนาวัดอย่างต่อเนื่อง การจัดกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชนเพียงอย่างเดียวยังไม่สามารถพัฒนาวัดได้สมบูรณ์ครบถ้วน การพัฒนาวัดที่สมบูรณ์ครบถ้วนจะตั้ง อดพัฒนาวัด แบบบูรณาการโดยการเชื่อมโยงกิจกรรมของวัดให้สอดคล้อง

กับการบริหารงานคณะสงฆ์และให้สอดคล้องกับเศรษฐกิจสังคม และสิ่งแวดล้อมปัจจุบัน โดยบูรณาการให้สอดคล้องเกณฑ์มาตรฐาน 6 ด้านของคณะสงฆ์ ได้แก่ ด้านการสาธารณูปการ ด้านการปกครอง ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ด้านศาสนศึกษา ด้านการสาธารณสงเคราะห์ และด้านศึกษาสงเคราะห์

สรุปผลการศึกษา

ผลการศึกษาของผู้วิจัยนั้น ทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามที่ตั้งไว้ คือ ทำวัดให้เป็นอุทยานการศึกษาภายในวัด และทำวัดให้เป็นสถานที่ปฏิบัติธรรมของพุทธศาสนิกชน ดังนี้

1. ทำวัดให้เป็นอุทยานการศึกษาภายในวัด หมายถึง การสร้างวัดให้น่าอยู่ร่มรมย์ มีสิ่งทีควรศึกษาเรียนรู้แก่ชุมชน สังคม

1.1 อุทยานการศึกษาแดนสามภพ นรก สวรรค์ เมืองมนุษย์ อุทยานการศึกษาในวัด

อุทยานการศึกษาผ้าโลกมนุษยยุคปัจจุบัน

2. ทำวัดให้เป็นสถานที่ปฏิบัติธรรมของพุทธศาสนิกชน

วัดห้วยประสิทธิ์มีองค์พระใหญ่ ขนาดหน้าตักกว้าง 18 เมตร 9 นิ้ว เป็นสัญลักษณ์ และมีห้องประชุมสัมมนา อบรม ที่ได้ฐานพระพุทธรูปสิ่งหนึ่งปางประทานพร ไว้เป็นสถานที่ประกอบกิจกรรมของวัดและชุมชน เช่น ปฏิบัติธรรม การประชุมสัมมนา อบรม ของประชาชนในท้องถิ่น และประชาชนทั่วไป โดยไม่ได้จำกัดว่าอยู่ในพื้นที่ของประเทศ ไทย

สิ่งศักดิ์สิทธิ์เคารพบูชาของวัด และห้องปฏิบัติธรรมและจัดกิจกรรมใต้อาคารองค์พระใหญ่

2. มีอาคารที่พักอำนวยความสะดวกแก่ผู้ไปปฏิบัติธรรม

วัดห้วยประสิทธิ์ มีที่พักอำนวยความสะดวกแก่ผู้ปฏิบัติธรรมทั้งที่เป็นห้องกุฏิ และห้องโถงรวม สามารถเข้าพักได้ประมาณ 300 คน

ห้องพักสำหรับผู้ปฏิบัติธรรม

3. มีศาลาโรงทานเมตตาธรรมไว้บริการอาหารฟรี

ได้อาคารศาลาโรงทานเมตตาธรรม เป็นอาคารชั้นเดียวยกพื้นสูง 1 เมตร แบ่งออกเป็น 3 ส่วน โดยส่วนกลางของอาคารเป็นสถานที่จัดกิจกรรมต่าง ๆ เช่น โรงทาน นิทรรศการงานแสดงของชุมชน ที่นั่งพักผ่อนหย่อนใจของผู้มาเยี่ยมชมเยื่อน จัดกิจกรรมทำบุญสืบทอดอายุ สะเดาะเคราะห์ ตลอดถึงการทำบุญต่าง ๆ ส่วนสองข้างของอาคารจัดเป็นห้องประชุม อบรม สัมมนา บรรจุคนได้ประมาณ 300 คน ที่ 1 ใช้เป็นสถานที่ตั้งโรงทาน ที่ประชุม ห้องปฏิบัติธรรม ห้องกิจกรรม

ศาลาโรงทานเมตตาธรรมใช้ทำกิจกรรมทุกประเภท

(3) มีอุโบสถแบบล้านนาประยุกต์เด่นสง่า

วัดมีอุโบสถ หรือวิหาร เป็นสถานที่ประกอบพิธีสังฆกรรมของพระสงฆ์ และกิจกรรมของพุทธศาสนิกชนในชุมชน เป็นอุโบสถทรงล้านนา สีขาวตามแบบฉบับอาจารย์ ดร.เฉลิมชัย โฆษิตพิพัฒน์ อันเป็นสัญลักษณ์ด้านพระพุทธศาสนาของจังหวัดเชียงรายในยุคนี้

อุโบสถ (หรือ วิหาร ตามที่ชาวภาคเหนือมักเรียกกัน) หลังปัจจุบัน

4. มีสิ่งเคารพสูงค่าทางจิตวิญญาณของผู้นับถือ

วัดมีสัญลักษณ์ทางจิตวิญญาณและการท่องเที่ยวเชิงพระพุทธศาสนาและวัฒนธรรมนั้น ก็เป็นหัวใจในการดึงดูดศรัทธาประชาชนเข้าไปกราบไหว้สักการะบูชา แล้วบริจาคปัจจัยไว้เป็นบริหารจัดการวัด ดังนั้น จึงได้จัดสร้างสัญลักษณ์ทางจิตวิญญาณและการท่องเที่ยวขึ้น เช่น

- สร้างเจ้าแม่กวนอิม
- สร้างพระสังกัจจายน์
- สร้างพระอุปัศุต
- สร้างพระพิฆเนศ
- สร้างพระสิวลี
- สร้างอุทยานการศึกษา รูปปั้นต่างๆ

ทำให้วัดมีสัญลักษณ์ทางจิตวิญญาณและเป็นสถานที่ท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงราย และสำนักงานการท่องเที่ยวจังหวัดเชียงรายได้เข้ามาให้การสนับสนุนประชาสัมพันธ์อย่างกว้างขวาง

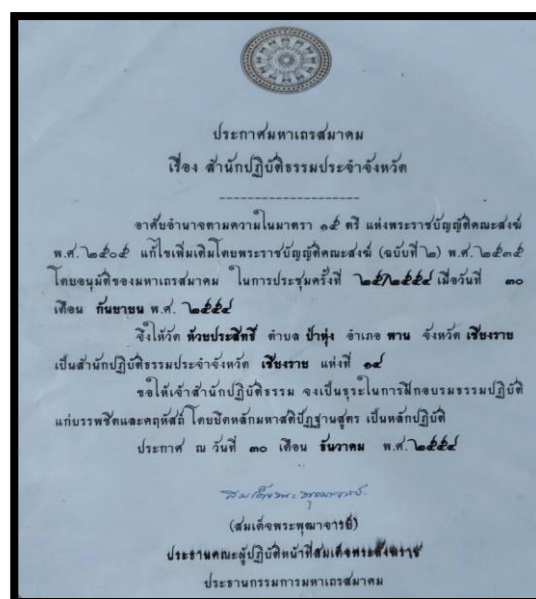

สัญลักษณ์ด้านจิตวิญญาณและการท่องเที่ยววัดห้วยประสิทธิ์

5. รางวัลที่ได้มาจากผลสำเร็จของงาน

จากผลสำเร็จของการนำรูปแบบของการพัฒนาตามแนวพุทธมาพัฒนาวัดห้วยประสิทธิ์ ทำให้ผลการดำเนินงานพัฒนานั้น ได้รับคัดเลือกให้ได้รับการเชิดชูยกย่องดังนี้

- ได้รับคัดเลือกให้เป็นสำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัดเชียงราย แห่งที่ 14 ลงวันที่ 30 ธันวาคม พ.ศ. 2554

สำเนาแต่งตั้งเป็นสำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัดเชียงราย แห่งที่ 14

- ได้รับคัดเลือกให้เป็นวัดอุทยานการศึกษา จากสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ เมื่อ พ.ศ. 2556

ภาพที่ 10 สำเนาแต่งตั้งเป็นวัดอุทยานการศึกษา

- ได้รับคัดเลือกให้เป็นวัดพัฒนาตัวอย่าง เมื่อ พ.ศ. 2560
- ได้รับคัดเลือกให้เป็นวัดพัฒนาตัวอย่างดีเด่น เมื่อ พ.ศ. 2561

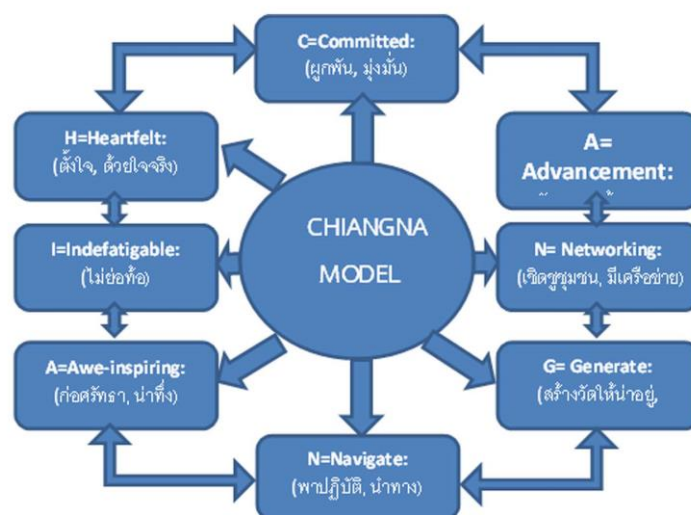

ภาพที่ 11 โล่รางวัลวัดพัฒนาตัวอย่าง 2560 และโล่วัดพัฒนาตัวอย่างที่มีผลงานดีเด่น 2563

นอกจากนี้ ที่ผู้วิจัยทัศนภาคภูมิใจที่สุดคือการได้เห็นพุทธศาสนิกชนเดินทางเข้าไปปฏิบัติธรรมที่วัดทุกวันไม่ได้ขาด เป็นคณะ ๆ บางคณะก็ 3 คน บางคณะก็ 5-7 คน บางคณะก็เป็นกลุ่มใหญ่ และที่สำคัญคือ เด็กนักเรียนเยาวชนได้เป็นใช้วัดเป็นสถานที่อบรมและปฏิบัติธรรม ไม่ว่าจะเป็นคนในท้องถิ่นระดับตำบล ระดับอำเภอ ระดับจังหวัด แม้แต่ต่างจังหวัดก็มีไปปฏิบัติธรรมและอบรมสัมมนาที่วัดก็หลายคณะ แต่ละคณะก็อยู่ปฏิบัติธรรมอยู่ที่วัดอย่างน้อย 3 วัน บางคณะก็ 5 วัน 7 วัน 15 วันก็มี ตามแต่ความสะดวกของเขาเหล่านั้น โดยทางวัดจัดอาหารเลี้ยงฟรีไม่มีเก็บค่าใช้จ่ายใด ๆ ทั้งสิ้น แต่ถ้าจะบริจาคก็เอาปัจจัยใส่ตู้บริจาคที่ทางวัดได้จัดไว้

สรุป

การพัฒนาวัดตามแนววิถีพุทธของวัดห้วยประสิทธิ์ อำเภอกพาน จังหวัดเชียงราย ที่ผู้วิจัยได้ดำเนินการมาตั้งแต่เริ่มก่อตั้งวัดร่วมกับชุมชนจนวัดห้วยประสิทธิ์เป็นวัดที่สมบูรณ์แบบตามพระธรรมวินัย กฎหมายสงฆ์ และกฎหมายบ้านเมือง ทำให้วัดเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้คุณธรรมจริยธรรมของพุทธศาสนิกชน ชุมชน สังคม ได้อย่างยั่งยืนมาจนถึงวันนี้ เพราะผู้วิจัยได้ใช้รูปแบบการพัฒนาที่เป็นรูปแบบของตัวเอง โดยใช้นามสกุล “เชียงนา” อันเป็นต้นตระกูลมาเป็นรูปแบบ เรียกว่า “เชียงนา โมเดล” (CHIANGNA MODEL) ประกอบด้วย 8 หลักการทำงาน ได้แก่ ความมุ่งมั่น ตั้งใจ ไม่ย่อท้อ ก่อศรัทธา พาปฏิบัติ สร้างวัดให้น่าอยู่ เชิดชูชุมชน สร้างคนด้วยพุทธธรรม สร้างเป็น CHIANGNA MODEL ได้ดังนี้

CHIANGNA MODEL (เชียงนา โมเดล)

ด้วยความมุ่งมั่น ตั้งใจ ไม่ย่อท้อ ก่อให้เกิดศรัทธา นำพาปฏิบัติ สร้างวัดให้น่าอยู่ เชิดชู
 เครือข่ายชุมชน สร้างคนด้วยพุทธธรรม ตามเจตนาปณิธานของผู้วิจิตรได้บรรลุผลตามที่
 มุ่งหวัง บัดนี้วัดห้วยประสิทธิ์ ตำบลป่าหุ่ง อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย เป็นสถานที่ที่
 พุทธศาสนิกชนทั่วทั้งประเทศได้รู้จัก ได้ไปท่องเที่ยวศึกษาธรรมชาติ ศึกษาธรรมะ ศึกษา
 จิตของตนเองตามที่ปรารถนา ทำให้ผู้วิจิตรซึ่งเป็นผู้ที่สร้างสรรค์พัฒนาวัดด้วยแนววิถี
 พุทธอันเป็นคำสอนของพระบรมศาสดาของเราทั้งหลายนั่นเอง

เอกสารอ้างอิง

กรมการศาสนา. (2541.) **คู่มือการพัฒนาวัด อุทยานการศึกษาในวัด ลานวัด ลานใจ**

ลานกีฬา. กรุงเทพฯ: การศาสนา.

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต). (2548). **พระพุทธศาสนากับสังคมไทย.** เลียงเชียง.

กรุงเทพฯ.

สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ. (2503). **มูลเหตุแห่งการสร้าง
 วัดในประเทศไทย.** พระนคร กรมศิลปากร.

สุชีพ ปุณฺณานุภาพ. (2540). **ประวัติศาสตร์ศาสนา.** พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ.

มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์.

Development of forms and techniques of teaching English
in Prapariyattitham School in Chiang Rai Province
การพัฒนารูปแบบและเทคนิคการสอนภาษาอังกฤษในโรงเรียนพระปริยัติธรรม
แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย

ผศ.ดร. กัญตยา มานะกุล

Asst. Prof. Dr. KUATAYA MANALUL

อาจารย์จิตอาสาพัฒนาสังคม สถาบันสมทบมหาวิทยาลัยโพธิศาสตร์ภาคเหนือตอนบน

อีเมลล์ : mary.kuntaya@gmail.com โทรศัพท์ 08-1808-1099

ABSTRACT

Studying the development of forms and techniques for teaching English in Phrapariyattidham School in Chiangrai province, to study problems of teaching and learning English in the school, to study the factors contributing to students' use of the English language and for presenting the format and techniques of teaching English in the School Department of General Education.

The target group of the study included 5 executives of the schools who, 10 English teachers who, and 169 students who provided information of the research. Data collections consisted of by using the observation, audio recordings, interview questions and questionnaires.

For the curriculum, it was found that the curriculum of the Phrapariyattidhamma School, General Education Department High school students only have English language courses for two hours per week. The learner found that the students had relatively low basic English language skills. English language teachers found that teachers had too many roles, duties and responsibilities other than teaching. The school has very little space for students to organize activities to express themselves in English both outside and in the classroom. This is the factor that contributed to the unsuccessful teaching of English language teaching.

The new knowledge discovered by the research is blended teaching and learning, refers to integrated learning and teaching learning, in the same class, in the situations where students have different levels of English language proficiency.

Keywords: Development, Teaching Model, Teaching Technique, Buddhist School, English Language Teaching

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนา รูปแบบและเทคนิคการสอนภาษาอังกฤษในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย” เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์ 3 ประการ เพื่อศึกษาปัญหาการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ เพื่อศึกษาปัจจัยที่ทำให้นักเรียนในโรงเรียนพระปริยัติธรรมใช้ภาษาอังกฤษและเพื่อนำเสนอรูปแบบและเทคนิคการสอนภาษาอังกฤษในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ได้แก่ โรงเรียนพระปริยัติธรรมในจังหวัดเชียงรายจำนวน 5 โรงเรียน บุคคลผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ผู้บริหารโรงเรียนจำนวน 5 รูป/คน ครูผู้สอนภาษาอังกฤษ 10 รูป/คน นักเรียนที่เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายจำนวน 169 รูป

ผลการวิจัยพบว่า ด้านหลักสูตร พบว่า หลักสูตรของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา มัธยมศึกษาตอนปลาย มีวิชาภาษาอังกฤษให้ผู้เรียนได้เรียนเพียง 2 ชั่วโมงต่อหนึ่งสัปดาห์เท่านั้น ด้านผู้เรียน พบว่า นักเรียนมีมีทักษะพื้นฐานการเรียนภาษาอังกฤษค่อนข้างต่ำจากชั้นประถมศึกษามาแล้วพอเข้ามาเรียนในระดับมัธยมศึกษาซึ่งมีภาษาอังกฤษที่ยากกว่าที่เคยเรียนครูผู้สอนวิชาภาษาอังกฤษต้องปูพื้นฐานภาษาอังกฤษแก่นักเรียนขาดประสบการณ์การใช้ภาษาอังกฤษเพื่อปฏิสัมพันธ์กับเจ้าของภาษา ด้านผู้สอนวิชาภาษาอังกฤษ พบว่า ครูผู้สอนมีบทบาทหน้าที่ภาระงานอื่น ๆ นอกจากการสอนมากเกินไป ให้ครูขาดกระบวนการกระตุ้นและดึงดูดความสนใจให้ผู้เรียนกระตือรือร้นในการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ และด้านกิจกรรมที่โรงเรียนส่งเสริม พบว่า โรงเรียนมีพื้นที่ให้นักเรียนจัดกิจกรรมเพื่อแสดงออกด้านภาษาอังกฤษทั้งนอกห้องเรียนและในห้องเรียนน้อยมาก จึงเป็นปัจจัยที่ส่งผลให้การเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษไม่ประสบผลสำเร็จ

องค์ความรู้ใหม่ที่ค้นพบจากวิจัย ได้แก่ รูปแบบการเรียนการสอนแบบผสมผสาน หมายถึงการเรียนการสอนแบบบูรณาการเป็นการเรียนการสอนแบบผสมผสานหลายวิธี ในชั้นเรียนเดียวกัน ในสถานการณ์ที่มีผู้เรียนมีระดับความรู้ภาษาอังกฤษที่แตกต่างกัน

คำสำคัญ : การพัฒนา, รูปแบบการสอน, เทคนิคการสอน, โรงเรียนพระปริยัติธรรม, การสอนภาษาอังกฤษ

บทนำ

ภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่มีความสำคัญมากภาษาหนึ่งของโลกหรืออาจจะเรียกได้ว่าเป็นภาษากลางของมนุษยชาติก็ว่าได้ ภาษาอังกฤษจะเพิ่มทวีคูณความสำคัญมากขึ้นเรื่อย ๆ ในอนาคตอันใกล้แน่นอน โดยเฉพาะอย่างยิ่งคนรุ่นใหม่ คนหนุ่มสาวนักเรียน วัยทำงานคนไหนไม่สามารถใช้วิชาภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารได้ จะมีปัญหาในการดำเนินชีวิตหลายอย่าง เช่น เรียนจบแล้วหางานทำยาก สาเหตุด้วยอาชีพหลายอย่างนั้นเกี่ยวข้องกับการใช้ภาษาอังกฤษ เช่น ไม่สามารถสอบเข้าเรียนต่อในระดับที่สูงกว่าได้ เนื่องจากต้องใช้วิชาภาษาอังกฤษในการสื่อสารระหว่างการเรียนการสอนไม่สามารถทำธุรกิจกับชาวต่างชาติได้ ปัจจุบันวิชาภาษาอังกฤษได้รับการพัฒนาเป็นภาษาสากลของโลก (English as an International Language) จากอิทธิพลของประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศอังกฤษ ประเทศออสเตรเลียและประเทศที่ใช้ภาษาอังกฤษซึ่งมีอิทธิพลทั้งในด้านการเมือง การศึกษา การค้าและการพัฒนาสื่อเทคโนโลยีต่าง ๆ ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ดังจะเห็นได้ว่าร้อยละ 80 ของข้อมูลข่าวสาร ความรู้ต่าง ๆ มากมายในอินเทอร์เน็ตเป็นภาษาอังกฤษโดยรวมโลกนี้บางที่อาจจะมีผู้คนที่เรียนภาษาอังกฤษทั้งเจ้าของภาษาหรือเรียนเป็นภาษาที่มากถึง หนึ่งในพันห้าร้อยล้านคนที่พูดภาษาอังกฤษได้ (Mark Farrell and others. 2001 p. 4)

ดังนั้นผู้คนจึงหันมาเรียนรู้ภาษาอังกฤษและใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารกับคนทั่วโลกรวมทั้งการสื่อสารกันเองภายในประเทศ ปัจจุบันมีประเทศมากกว่า 90 ประเทศใช้วิชาภาษาอังกฤษเป็นภาษาราชการหรือกึ่งราชการและถูกใช้เป็นภาษาหลักในหนังสือ ตำรา สิ่งพิมพ์ สายการบิน ธุรกิจระดับสากล การประชุมระดับสากล วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี การแพทย์การทูต การกีฬา ดนตรี ฯลฯ ไม่ว่าแต่ละคนจะใช้ภาษาอะไรเป็นภาษาประจำชาติ เมื่อต้องติดต่อกับคนอื่นที่ต่างภาษาต่างวัฒนธรรมกับทุกคนจำเป็นต้องใช้ภาษาอังกฤษเพื่อสื่อสารกับ ผู้คนทั่วโลกพยายามที่จะเรียนรู้วิชาภาษาอังกฤษเพื่อวัตถุประสงค์ของการสื่อสารให้มีประสิทธิภาพโดยผ่านกระบวนการของการศึกษา เพื่อให้สามารถใช้วิชาภาษาอังกฤษได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้แนวคิดระหว่างกันและกัน เรียนรู้ระหว่างวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน การเผยแผ่ศาสนา เป็นต้นอย่างไรก็ตามสำหรับคนไทยเรา ภาษาอังกฤษมีบทบาทและความสำคัญในการสื่อสารกับผู้คนทั่วโลกและยังคงมีความสำคัญต่อวิถีชีวิตคนไทยในหลาย ๆ ด้าน เช่น ใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการศึกษาเพื่อการทำงานกิจกรรมทางการทูต ด้านการต่างประเทศ การท่องเที่ยวการโรงแรมการเผยแผ่พระพุทธศาสนาและวัฒนธรรมไทย เป็นต้น บางคนมีวัตถุประสงค์ในการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อทำธุรกิจและด้านอื่น ๆ ที่แตกต่างกันไป ตั้งแต่มีชาวต่างชาติผู้ใช้ภาษาอังกฤษเดินทางมาทำธุรกรรมหรือการท่องเที่ยวในประเทศไทยด้วยเหตุนี้คนไทย

เราจะต้องมีการปรับตัวในการพัฒนาทักษะและความรู้ด้านภาษาอังกฤษมากขึ้นเพื่อใช้ในการสื่อสารกับชาวต่างชาติอย่างมีประสิทธิภาพ

ยิ่งไปกว่านั้นภาษาอังกฤษยังถูกกำหนดให้เรียนตลอดหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานอีกด้วย ส่วนภาษาต่างประเทศอื่น เช่น ภาษาฝรั่งเศส เยอรมัน จีน ญี่ปุ่น อาหรับ บาลี และภาษากลุ่มประเทศเพื่อนบ้าน หรือภาษาอื่น ๆ ให้อยู่ในดุลยพินิจของสถานศึกษาที่จะจัดทำรายวิชาและจัดการเรียนรู้ตามความเหมาะสมกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศมุ่งหวังให้ผู้เรียนมีเจตคติที่ดีต่อภาษาต่างประเทศ สามารถใช้ภาษาต่างประเทศเพื่อการสื่อสารในสถานการณ์ต่าง ๆ แสวงหาความรู้ประกอบอาชีพและศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น รวมทั้งมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องราวและวัฒนธรรมอันหลากหลายของประชาคมโลกและสามารถถ่ายทอดความคิดและวัฒนธรรมไทยไปยังสังคมโลกได้อย่างสร้างสรรค์ ประกอบด้วยสาระสำคัญ ดังนี้

1) ภาษาเพื่อการสื่อสาร การใช้ภาษาต่างประเทศในการฟัง-พูด-อ่าน-เขียน แลกเปลี่ยนข้อมูล ข่าวสาร แสดงความรู้สึกและความคิดเห็น ตีความ นำเสนอข้อมูล ความคิดรวบยอดและความคิดเห็นในเรื่องต่าง ๆ และสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลอย่างเหมาะสม

2) ภาษาและวัฒนธรรม การใช้ภาษาต่างประเทศตามวัฒนธรรมของเจ้าของภาษา ความสัมพันธ์ ความเหมือน ความแตกต่างระหว่างภาษาและวัฒนธรรมของเจ้าของภาษา และวัฒนธรรมไทย และนำไปใช้ได้เหมาะสม

3) ภาษากับความสัมพันธ์กับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น การใช้ภาษาต่างประเทศในการเชื่อมโยงหรือบูรณาการความรู้กับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น เป็นพื้นฐานในการพัฒนา แสวงหาความรู้และเปิดโลกทัศน์ของตน

4) ภาษากับความสัมพันธ์ชุมชนและโลก การใช้ภาษาต่างประเทศในสถานการณ์ต่างๆ ทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน ชุมชน และสังคมโลก เป็นเครื่องมือพื้นฐานในการศึกษาต่อ ประกอบอาชีพ และแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับสังคมโลก

Pearson and others (เพียร์สัน และคนอื่นๆ, 2003 หน้า 22) กล่าวว่า การเรียนรู้ด้านการสื่อสารนั้นมีความสำคัญมากต่อความเป็นมนุษย์ การสื่อสารเป็นจุดศูนย์กลางของชีวิตมนุษย์ การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพสามารถช่วยแก้ปัญหาในการดำเนินชีวิต การทำงาน ตลอดถึงระดับวิชาการ ช่วยส่งเสริมความสัมพันธ์ไมตรีระหว่างบุคคลในระดับนานาชาติได้อย่างมีประสิทธิภาพและยังช่วยสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องระหว่างบุคคลที่มีวัฒนธรรมต่างกันอีกด้วย ยิ่งไปกว่านั้นยังมีองค์ประกอบอื่น ๆ และเหตุผลอีกมากมายที่ทำให้มนุษย์เราต้องการที่จะเรียนรู้ภาษาอังกฤษและมีความจำเป็นต่างๆ ดังได้กล่าวไว้ ณ เบื้องต้น ยังสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (2560-2564)

2.3 สถานการณ์และแนวโน้มของสังคมไทย ข้อที่ 2.3.4 คุณภาพการศึกษาและการเรียนรู้ของคนไทยยังอยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ สอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติ (2560-2579) คุณภาพของการศึกษา ความสามารถในการเรียนรู้ของผู้เรียนเทียบกับนานาชาติทั่วโลกและในอาเซียน ไทยยังอยู่ในระดับที่ต่ำ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2560 หน้า 4) สอดคล้องกับแผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 12 (2560-2564) พันธกิจที่หนึ่งได้แก่ยกระดับคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ และข้อที่ 2.3 การแข่งขันในภาคการท่องเที่ยวทั่วโลกและสอดคล้องกับกฎบัตรอาเซียน ข้อที่ 34 ว่าด้วย WORKING LANGUAGE OF ASEAN “The working language of ASEAN shall be English.” (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560 หน้า 41)

ปัญหาการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษของคนไทยมีหลายระดับ หลายประเด็นให้แก้ไข หากโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในเมืองใหญ่ เช่นที่กรุงเทพฯ ฯ หรือปริมณฑลก็จะมีปัญหาการเรียนการสอนภาษาอังกฤษไม่มากนัก แต่หากเป็นโรงเรียนขยายโอกาสหรือโรงเรียนในชนบทก็จะมีปัญหามาก เช่น จังหวัดเชียงรายเป็นจังหวัดชายแดน โรงเรียนส่วนมากตั้งอยู่ห่างไกลความเจริญ โรงเรียนยังขาดงบประมาณ ขาดสื่ออุปกรณ์การศึกษา ฯลฯ จึงต้องเร่งพัฒนาระดับคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาด้านวิชาภาษาอังกฤษให้มากขึ้นเพื่อการปรับตัวให้เข้ากับ AEC/ASEAN Economic Community โดยเฉพาะพระภิกษุสามเณรที่เรียนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ต้องการพัฒนาภาษาอังกฤษให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น เนื่องจากโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา มีการจัดการเรียนการสอนตั้งแต่มัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย อยู่ระหว่างการเตรียมความพร้อมทักษะด้านวิชาภาษาอังกฤษก่อนจะเข้าศึกษาต่อในระดับมหาวิทยาลัย

ผลจากการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินิพพาน (O-NET) ปีการศึกษา 2551-2553 ของสำนักงานกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา พบว่า คะแนนของวิชาหลัก คือ วิชาภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา และวิชาภาษาอังกฤษ มีคะแนนเฉลี่ยลดลงและต่ำ กว่าระดับชาติ โดยเฉพาะวิชาภาษาอังกฤษ มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 43.14 นั้นแสดงให้เห็นว่า เกิดปัญหาในกระบวนการเรียนการสอนของผู้เรียนและผู้สอน

หลักฐานอื่น ๆ ที่ระบุว่าสามเณรหรือพระภิกษุที่เรียนในโรงเรียนพระปริยัติธรรมขาดทักษะด้านการใช้วิชาภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารดังกล่าว เช่น จากเอกสารการทดสอบก่อนเข้าศึกษาที่มหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์เชียงราย (2560) ระบุว่า ระดับคะแนนต่ำกว่ามาตรฐาน

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์และสอบข้อเขียนการสอบเข้าเรียนในระดับปริญญาตรีที่วิทยาลัยสงฆ์เชียงรายของสามเณรที่จบจากโรงเรียนพระปริยัติธรรม (2560) พบว่า มีทักษะด้านวิชาภาษาอังกฤษต่ำและในขณะที่เรียนทำให้ผู้สอน (ผู้วิจัยเป็นผู้สอนวิชาภาษาอังกฤษที่วิทยาลัยสงฆ์เชียงราย) พบว่า นิสิตขาดทักษะทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ การฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน สามารถจำแนกปัญหาได้ดังต่อไปนี้

ปัญหาด้านการฟัง เช่น ฟังวิชาภาษาอังกฤษจากสำเนียงเจ้าของภาษาที่ไม่เข้าใจ หากฟังจากครูคนไทยพอจะเข้าใจบ้าง มีประสบการณ์การฟังวิชาภาษาอังกฤษน้อยมาก ส่วนมากมักจะโทษเจ้าของภาษาว่า พูดเร็วเกินไป ฟังไม่ทัน จริง ๆ แล้วเจ้าของภาษาก็พูดธรรมชาติของภาษา แต่ด้วยสามเณรขาดประสบการณ์ในการฟังวิชาภาษาอังกฤษมากกว่า

ปัญหาด้านการพูด เช่น ปัญหาการออกเสียงวิชาภาษาอังกฤษ (pronunciation) นับว่าเป็นปัญหาสำคัญอย่างหนึ่งในกระบวนการเรียนการสอนและการติดต่อสื่อสาร การออกเสียงไม่ถูกต้องจะทำให้ผู้ฟังเข้าใจผิด เข้าใจความหมายคลาดเคลื่อน ไม่เข้าใจในสิ่งที่ต้องการจะสื่อความหมายกับอาจารย์เจ้าของภาษา นิสิตจำเป็นต้องฝึกและเรียนรู้วิธีการต่าง ๆ ที่ถูกต้องในการพัฒนาทักษะการพูดและการออกเสียงให้ถูกต้องใกล้เคียงกับเจ้าของภาษา (native speaker) ให้มากที่สุด เนื่องด้วยการเรียนรู้เฉพาะกฎเกณฑ์และหลักไวยากรณ์เพียงอย่างเดียว แม้จะแตกฉานเพียงใด แต่ถ้าไม่รู้วิธีการสื่อสารที่ถูกต้องโดยการพูดออกมาก็ถือว่ากระบวนการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษยังไม่ประสบผลสำเร็จ เหตุที่ นิสิตไม่กล้าพูด ไม่กล้าถามอาจารย์ผู้สอน ขาดความกระตือรือร้นเรื่องภาษาต่างประเทศ เวลาพูดผิดกลัวเพื่อนจะดูถูกว่าไม่รู้จริง พูดไม่ถูกหลักไวยากรณ์ ทั้งนี้เพราะว่าคนไทยเรามีทัศนคติชอบจับผิดคนอื่นที่เรียนภาษาอื่นและนิสิตได้รับการสอนที่ผิดหลักการและวิธีการมาแต่เดิมก่อนที่จะเรียนในระดับมหาวิทยาลัย

ปัญหาด้านการอ่าน เช่น นิสิตส่วนมากรู้คำศัพท์วิชาภาษาอังกฤษน้อย ซึ่งเป็นสาเหตุสำคัญโดยตรงต่อผลสัมฤทธิ์การเรียนวิชาภาษาอังกฤษและยังก่อให้เกิดปัญหาต่อเนื่องอีกหลายอย่างตามมา การรู้คำศัพท์น้อยมีประเด็นสำคัญสองส่วน คือ ส่วนแรกได้แก่คำศัพท์อันเป็นพื้นฐานหลักของการเรียนภาษาทุกภาษา ส่วนที่สองได้แก่ หากรู้คำศัพท์น้อยก็จะเป็นปัญหาทั้งในการสอนของครูและการเรียนการสอนของนักเรียนเอง ขาดการแนะนำในการอ่านที่ถูกต้อง

ปัญหาด้านการเขียน เช่น เขียนคำศัพท์ไม่ถูกต้อง ไม่สามารถเขียนเป็นประโยคได้ เนื่องจากไม่เข้าใจโครงสร้างประโยค ขาดวิธีการฝึกการเขียนที่ถูกต้อง

ปัญหาด้านอื่น ๆ เช่น นิสิตไม่มีโอกาสใช้วิชาภาษาอังกฤษในชีวิตประจำวันขาดความพยายามฝึกฝน อย่างถูกต้องเป็นอุปสรรคใหญ่ในการฝึกภาษาต่างประเทศ ไม่มีความ

มั่นใจ ไม่กล้าพูด ไม่กล้าแสดงออก สาเหตุมาจากนิสิตส่วนใหญ่มุ่งเรียนวิชาภาษาอังกฤษเพื่อการสอบมากกว่าเพื่อการสื่อสาร สภาพแวดล้อมและภูมิหลังด้านการศึกษาของพระนิสิตต่างกัน ปัญหาดังกล่าว พระนิสิตได้รับการเรียนรู้และสอนที่ไม่ถูกวิธีหรือไม่ มีรูปแบบการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับผู้เรียนที่เรียนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม

จากการศึกษาสภาพปัญหาพื้นฐาน จะเห็นว่าหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะต้องปรับปรุงหาแนวทางและทิศทางในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืนต่อไป

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเห็นว่าควรสำรวจทักษะพื้นฐานวิชาภาษาอังกฤษของสามเณรที่เรียนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม วิเคราะห์ความสัมพันธ์ด้านปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลสัมฤทธิ์ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อสร้างและพัฒนาารูปแบบการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษที่เหมาะสมกับพื้นฐานของผู้เรียน และนำเสนอรูปแบบและเทคนิคการเรียนการสอนรู้วิชาภาษาอังกฤษต่อสาธารณชนต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาปัญหาการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย
3. เพื่อนำเสนอรูปแบบและเทคนิคการสอนวิชาภาษาอังกฤษในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย

ปัญหาการวิจัย

จากการสอบถามสืบค้นข้อมูลเบื้องต้นด้านปัญหาการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษของนักเรียนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญมีหลายระดับ หลายประเด็น ได้แก่

1. ปัญหาด้านครูผู้สอนวิชาภาษาอังกฤษเช่น ครูผู้สอนมีภาระงานสอนที่ได้รับมอบหมายมากเกินไป ต้องรับผิดชอบงานอื่น ๆ ของโรงเรียนอีกด้วย ไม่มีทักษะความชำนาญด้านการสอนวิชาภาษาอังกฤษขาดเทคนิคการสอน ในขณะที่สอนครูมักจะอธิบายคำศัพท์ อธิบายหลักไวยากรณ์เป็นภาษาไทย ครูไม่ได้พยายามใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารกับผู้เรียน ปัจจัยเหล่านี้จึงมีความสัมพันธ์กับการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษ ครูบางท่านไม่เข้าใจบทบาทหน้าที่ของผู้สอนและผู้เรียน
2. ปัญหาด้านผู้เรียน เช่น มีทักษะพื้นฐานด้านวิชาภาษาอังกฤษไม่เพียงพอต่อการสื่อสารทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน ฟังวิชาภาษาอังกฤษจากสำเนียงเจ้าของภาษาแท้

ไม่เข้าใจ หากฟังจากครูคนไทยเองพอจะเข้าใจบ้างมีประสบการณ์การฟังวิชาภาษาอังกฤษน้อย ส่วนมากมักจะโทษเจ้าของภาษาว่า พูดเร็วเกินไป ฟังไม่ทัน จริง ๆ แล้วเจ้าของภาษาก็พูดธรรมดา ธรรมชาติของภาษา แต่ด้วยสามเณรขาดประสบการณ์ในการฟังน้อย

3. ปัญหาด้านสื่อการเรียนการสอน ขาดแคลนสื่อหรือเทคโนโลยีที่ทันสมัยในการจัดการเรียนการสอน ส่งผลทำให้ผู้เรียนเข้าถึงสื่อหรือเทคโนโลยีได้ยาก จัดกิจกรรมด้านวิชาภาษาอังกฤษในสถานศึกษาหรือนอกสถานศึกษาค่อนข้างน้อย

4. ปัญหาสิ่งแวดล้อม เช่น มีกิจกรรมด้านการใช้ภาษาน้อยมาก หลายโรงเรียนไม่ได้จัดสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษขาดการสร้างสิ่งแวดล้อมให้เกิดการกระตุ้นในการใช้วิชาภาษาอังกฤษและไม่เปิดโอกาสให้นักเรียนใช้วิชาภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารกับเพื่อน ๆ และครู ครูผู้สอนเองก็สอนวิชาภาษาอังกฤษโดยใช้ภาษาไทยอธิบายส่วนมากครูมักจะอธิบายหลักเกณฑ์โครงสร้างทางไวยากรณ์อย่างเดียวทำให้ผู้เรียนเกิดการเบื่อหน่าย ขาดสื่ออุปกรณ์การเรียนการสอนที่เหมาะสมและเอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียน

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาปัญหาและปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษและเพื่อนำเสนอรูปแบบและเทคนิคการสอนวิชาภาษาอังกฤษของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา อำเภอเมืองเชียงราย จังหวัดเชียงราย ผู้วิจัยได้ศึกษาปัจจัยต่าง ๆ ที่มีความสัมพันธ์กับการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษของโรงเรียนพระปริยัติธรรมได้แก่

1) โครงสร้างหลักสูตร โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายจำนวน 3 หลักสูตร ได้แก่ หลักสูตรมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 4 หลักสูตรมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 5 และหลักสูตรมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 6

2) ด้านผู้เรียน ได้แก่ เจตคติต่อการเรียนวิชาภาษาอังกฤษความต้องการเรียนรู้วิชาภาษาอังกฤษ ความสนใจของผู้เรียน ผู้เรียนเห็นความสำคัญของวิชาภาษาอังกฤษพื้นฐานความรู้ด้านวิชาภาษาอังกฤษ ผู้เรียนได้รับแรงบันดาลใจหรือมีบุคคลที่เป็นตัวอย่างในการเรียนรู้ภาษาอังกฤษผู้เรียนมีโอกาสใช้ภาษาอังกฤษเพื่อสื่อสารกับชาวต่างชาติเสมอ

3) ด้านครูผู้สอนวิชาภาษาอังกฤษ ได้แก่ครูมีเวลาให้คำแนะนำเกี่ยวกับการเรียนการสอนวิชา

ภาษาอังกฤษเพียงพอเทคนิคและวิธีการสอน เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ชั่วโมงการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษเวลาผู้เรียนมีปัญหาเกี่ยวกับภาษาอังกฤษสามารถขอคำแนะนำจากครูได้เป็นอย่างดี วิธีแก้ปัญหาให้กับผู้เรียนที่มีพื้นฐานภาษาอังกฤษต่ำ

4) ด้านสื่ออุปกรณ์การเรียนการสอนเนื้อหาในตำราหรือเอกสารประกอบการสอนภาษาอังกฤษตรงกับโครงการสอนหรือสังเขปรายวิชาที่ครูแจกให้ตำราหรือเอกสารของกระทรวงศึกษาที่ท่านใช้เรียน มีความเหมาะสมกับพื้นฐานของผู้เรียน ภาษาอังกฤษที่ปรากฏในตำราหรือเอกสารประกอบการสอนมีความชัดเจน และเข้าใจง่าย ไม่คลุมเครือสับสนหรือซับซ้อนภาษาอังกฤษที่ปรากฏในตำราหรือเอกสารประกอบการสอนมีความชัดเจน และเข้าใจง่าย ไม่คลุมเครือสับสนหรือซับซ้อน

5) ด้านกิจกรรมที่โรงเรียนส่งเสริม ได้แก่ อาคารสถานที่ ห้องเรียน สิ่งแวดล้อม สื่ออุปกรณ์การเรียนการสอน สิ่งสนับสนุน สิ่งอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้เรียน โรงเรียนมีห้องสำหรับเรียนภาษาอังกฤษหรือห้องปฏิบัติการทางภาษาโรงเรียนให้นักเรียนประเมินประสิทธิภาพการสอนของครูโรงเรียนมีชมรมภาษาอังกฤษเพื่อส่งเสริมทักษะด้านภาษาอังกฤษแก่ผู้เรียนมีการจัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนภาษาอังกฤษได้ ส่งเสริมการเรียนรู้และประสบการณ์แก่ผู้เรียน

2. ขอบเขตด้านพื้นที่/องค์กร

ขอบเขตด้านพื้นที่ได้แก่ จังหวัดเชียงรายมีโรงเรียนพระปริยัติธรรมทั้งหมด 21 แห่งกลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 5 โรงเรียน ได้แก่

- 1) โรงเรียนพุทธชินราชวิทยา ตำบลเวียง อำเภอเมืองเชียงราย จังหวัดเชียงราย
- 2) โรงเรียนวัดบุญเรืองวิทยา ตำบลป่าก่อดำ อำเภอแม่ลาว จังหวัดเชียงราย
- 3) โรงเรียนวัดฝั่งหมิ่นวิทยา ตำบลริมกก อำเภอเมืองเชียงราย จังหวัด

เชียงราย

- 4) โรงเรียนดงชัยพิทยา ตำบลทุ่งก่อ อำเภอเชียงรุ้ง จังหวัดเชียงราย

- 5) โรงเรียนเวียงชัยพิทยา ตำบลเวียงเหนือ อำเภอเวียงชัย จังหวัดเชียงราย

3. ขอบเขตด้านประชากร

กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาได้แก่ (1) สามเณรที่เรียนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 5 โรงเรียน รวมทั้งหมด 169 รูป (2) ครูผู้สอนวิชาภาษาอังกฤษโรงเรียนพระปริยัติธรรมระดับมัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนละ 2 รูป/คน จำนวน 10 รูป/คน และ (3) ผู้อำนวยการหรือตัวแทนของผู้อำนวยการโรงเรียนพระปริยัติธรรมหรือบุคคลผู้ได้รับมอบหมายจากผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 5 รูป/คน

4. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสานทั้งวิจัยในเชิงเอกสาร (Documentary Research) ผู้วิจัยทำการศึกษาและรวบรวมข้อมูลพื้นฐานจากเอกสาร หลักสูตร โครงสร้าง หลักสูตรหนังสือวิชาภาษาอังกฤษระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย รายงานการวิจัย การวิจัย คุณภาพ (Qualitative Research) ปรากฏการณ์ในภาพรวมของปัญหาและปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษระดับมัธยมศึกษาตอนปลายและเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ในภาคสนาม โดยใช้วิธีวิจัยแบบผสมผสาน ผู้วิจัยได้พิจารณาและกำหนดกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญโดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (criterion based selection) ซึ่งเป็นผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจและสามารถให้ข้อมูลในเรื่องวิธีการเรียนรู้วิชาภาษาอังกฤษของนักเรียนและวิธีการสอนวิชาภาษาอังกฤษของครูในโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา อำเภอเมืองเชียงราย จังหวัดเชียงราย ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ 1) ผู้อำนวยการหรือรองผู้อำนวยการหรือบุคคลที่ได้รับมอบหมายจากผู้อำนวยการ โรงเรียนจำนวน 5 รูป/คน 2) ครูผู้สอนวิชาภาษาอังกฤษระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 10 รูป/คนโรงเรียนละ 2 รูป/คน 3) พระภิกษุและสามเณรที่เรียนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 5 โรงเรียน รวมทั้งหมด 169 รูปผู้ให้ข้อมูลสำคัญมีรายชื่อดังต่อไปนี้

นิยามศัพท์เฉพาะ

การพัฒนา หมายถึง การพัฒนากระบวนการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษในโรงเรียนพระปริยัติธรรม ด้วยการศึกษาค้นคว้าและปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษ เพื่อหาวิธีการแก้ปัญหาและนำเสนอรูปแบบและเทคนิคการสอนวิชาภาษาอังกฤษเพื่อทำให้ดีขึ้นทำให้เจริญขึ้น ซึ่งตรงกับวิชาภาษาอังกฤษว่า “Development” แปลว่าการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีหรือมีการพัฒนาขึ้นของกระบวนการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษ ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย

การเรียนรู้ หมายถึง การเรียนรู้วิชาภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายและการเรียนรู้กระบวนการเรียนการสอนของครูผู้สอนวิชาภาษาอังกฤษระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย

รูปแบบ หมายถึง ลักษณะหรือโครงสร้างที่มีความสัมพันธ์กับการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษ ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย

เทคนิคการสอนวิชาภาษาอังกฤษ หมายถึง กลวิธีต่าง ๆ ของครูผู้สอนวิชาภาษาอังกฤษที่ใช้ส่งเสริมกระบวนการสอนวิชาภาษาอังกฤษเช่นการเตรียมการสอน ขั้นตอนการสอน วิธีการสอน ฯลฯ ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย

โรงเรียนพระปริยัติธรรม หมายถึง โรงเรียนที่จัดตั้งขึ้นเพื่อให้การศึกษาแก่ผู้เรียนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานสำหรับโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เพื่อจัดการเรียนการสอนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายให้แก่พระภิกษุและสามเณร ทั้งหมด 5 โรงเรียนซึ่งตั้งอยู่ในจังหวัดเชียงราย

แผนกสามัญศึกษา หมายถึง แผนกที่มีการจัดการเรียนการสอนขั้นพื้นฐานในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายให้แก่พระภิกษุและสามเณรในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการวิจัย

1. ผู้บริหารและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในจังหวัดเชียงราย ได้รับทราบปัญหาการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษ
2. ผู้บริหารและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย มีรูปแบบและเทคนิคการสอนวิชาภาษาอังกฤษในโรงเรียนพระปริยัติธรรม
3. ได้แนวทางในการแก้ไขปัญหาการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในจังหวัดเชียงราย

สรุปผลการศึกษาวิจัย

ผลการศึกษาวิจัย ได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น 5 ด้าน ได้แก่ 1) จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากเครื่องบันทึกเสียง (Audio Recording) และการจดบันทึก (Taking Note) พบว่า มีปัญหาที่เกิดจากการปฏิสัมพันธ์การใช้ภาษาอังกฤษในการเรียนการสอนทั้งด้านของผู้เรียนและผู้สอน ปัญหาด้านผู้เรียน เช่น พระนิสิตส่วนมากไม่กล้าแสดงออกในการปฏิสัมพันธ์การใช้ภาษาอังกฤษต่อหน้าเพื่อนหรือหน้าชั้นเรียน และเวลาฟังอาจารย์เจ้าของภาษาไม่เข้าใจ ไม่สามารถใช้คำถามเป็นภาษาอังกฤษกับอาจารย์ได้ แต่จะถามเพื่อนเพื่อแก้ปัญหที่ตัวเองเผชิญอยู่ เป็นต้น 2) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) พบว่า มีปัญหาทั้งด้านผู้เรียนและผู้สอน ปัญหาด้านผู้เรียน เช่น พระนิสิตส่วนมากมีพื้นฐานด้านภาษาอังกฤษอยู่ในระดับต่ำ ปัญหาด้านผู้สอน

เช่น ใช้สื่อการเรียนการสอนไม่หลากหลาย 3) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบทดสอบวัดความสามารถการฟังและการพูดภาษาอังกฤษ พบว่า ก่อนเรียนมีค่าเฉลี่ยของคะแนนที่ 2.43 มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานที่ 1.785 และหลังเรียนมีค่าเฉลี่ยของคะแนนที่ 8.07 และมีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานที่ 1.385 แสดงว่ามีพัฒนาการความสามารถในการฟังและการพูดภาษาอังกฤษเพิ่มขึ้นของค่าเฉลี่ยคะแนนที่ 5.64 แปลว่า มีความสามารถในระดับ ดี ทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนมีค่าเฉลี่ยของคะแนนที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 4) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามผู้เรียนพบว่า สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามเป็นสามเณรและมีอายุต่ำกว่า 20 มีความคาดหวังว่าจะใช้ภาษาอังกฤษได้ในอนาคต 5) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามผู้สอน พบว่า ผู้สอนได้ใช้กลวิธีปฏิสัมพันธ์เพื่อแก้ปัญหา เช่น ผู้สอนใช้ กลวิธีการเข้าถึงการสื่อสาร (Communicative Approach) โดยส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในบทเรียนใช้ภาษาอังกฤษกับอาจารย์ผู้สอนและกับคนอื่น ๆ ส่งเสริมให้คนที่เรียนเก่งช่วยเพื่อนที่เรียนอ่อน

ข้อเสนอแนะ

1. ผู้วิจัยได้ทราบถึงปัญหาและวิธีแก้ปัญหาปฏิสัมพันธ์การใช้ภาษาอังกฤษในชั้นเรียนที่เอื้อต่อการนำไปประยุกต์ใช้ในกระบวนการเรียนการสอนได้ เช่น ในส่วนของผู้สอนเองนอกเหนือจากต้องมีความรู้และทักษะด้านภาษาอังกฤษที่ดีแล้วยังต้องเตรียมตัว เตรียมสื่อและเตรียมกิจกรรมการสอนที่หลากหลายอีกด้วย

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยต่อไป ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาทักษะการพูดภาษาเพื่อการสื่อสารโดยแยกระดับทักษะความสามารถของผู้เรียนออกเป็นระดับ เช่น ระดับเรียนดี ระดับปานกลาง และระดับต่ำสุดเพื่อหาวิธีการแก้ปัญหา ระดับปานกลาง และระดับต่ำสุดให้มีพัฒนาการที่ดีขึ้นกว่าเดิม ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับทักษะการอ่านและการเขียนด้วยเพื่อเปรียบเทียบทักษะทั้ง 4 ด้านว่ามีความสัมพันธ์กันอย่างไร แคไหน หรือมีความแตกต่างกันอย่างไร เพื่อนำผลการวิจัยไปแก้ปัญหาได้ถูกต้องและยั่งยืนต่อไป

เอกสารอ้างอิง

กรมอาเซียน กระทรวงการต่างประเทศ. (2557). **ASEAN Mini Book**

Page Maker Co.,Ltd.,

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานนายกรัฐมนตรี.

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (2560-2564).

กรุงเทพฯ : 2560), หน้า 41.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). **แผนพัฒนาการศึกษา**

ของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 12 (2560-2564). กรุงเทพฯ ฯ.

Mark Farrell and others. (2001). **The World of English.** First published.

Pearson, Judy C. and others. (2003). **Human Communication.** Boston :

McGraw-Hill.

Pearson, Judy C. and others. (2003) **Human Communication.** Boston :

McGraw-Hill.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานนายกรัฐมนตรี.

(2560). **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (2560-2564).**

กรุงเทพฯ .

กรมอาเซียน กระทรวงการต่างประเทศ. (2557). **ASEAN Mini Book.**

Page Maker Co.,Ltd..

Good governance and being a guardian of the peace
 ธรรมาภิบาลกับการเป็นผู้พิทักษ์สันติราษฎร์

ดร. ร.ต.อ. นตพนธ์ วรพิทยหิรัญ

Dr. Lt. Col. Nattapon Woraphithhiran

ศูนย์ประสานงานสถาบันสมทบมหาวิทยาลัยโพธิศาสตร์ภาคเหนือตอนบน

อีเมล : krataifha6730@gmail.com โทรศัพท์ 0659562517

Abstract

Modern-day peacekeepers or modern civil servants must know how to plan/control/manage time, money, people and other resources efficiently and effectively. What era of civil servant are you working like now? Before starting work, you should always ask yourself if you have planned anything and how? And do not forget to use the royal advice of His Majesty King Bhumibol Adulyadej the Great, given to civil servants on the occasion of Civil Service Day at Chitralada Palace, about morality, ethics and good governance, which are the core of government officials in 1985, as a framework for work. Most importantly, there must be the principles of good governance, including (1) honesty and ethics, (2) fairness and equality for all without discrimination, (3) responsibility for actions and results of duties, both towards oneself, employers and society, (4) transparency and accountability, performing duties transparently, with evidence and documents supporting the work so that they can be audited, and (5) respecting human rights by performing duties with respect for the rights and freedoms of the people, developing and learning all the time.

Keywords: peacekeepers, police, good governance, rule of law,

บทคัดย่อ

ผู้พิทักษ์สันติราษฎร์สมัยใหม่ หรือข้าราชการสมัยใหม่ต้องรู้จักวางแผน/ควบคุม/บริหารเวลา เงิน คน และทรัพยากรอื่นให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ตอนนี้คุณทำงานแบบข้าราชการยุคใด และก่อนทำงานควรถามตัวเองทุกครั้งว่า ได้วางแผนอะไร อย่างไร แล้วหรือยัง และต้องอย่าลืมนำพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 ที่พระราชทานแก่ข้าราชการพลเรือนเนื่องในโอกาสวันข้าราชการพลเรือน ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน เกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรม และธรรมาภิบาล ซึ่งหัวใจสำคัญของเจ้าหน้าที่ของรัฐ เมื่อปี พ.ศ. 2528 มาเป็นกรอบในการทำงาน และที่สำคัญต้องมีหลักธรรมาภิบาล ได้แก่ (1) ด้านความซื่อสัตย์และจริยธรรม (2) ด้านมีความเป็นธรรมและความเท่าเทียมแก่ทุกคนไม่เลือกปฏิบัติ (3) ด้านมีความรับผิดชอบต่อการกระทำและผลของการปฏิบัติหน้าที่ ทั้งต่อตนนายงาน และต่อสังคม (4) ด้านความโปร่งใสและตรวจสอบได้ ปฏิบัติหน้าที่อย่างโปร่งใส มีหลักฐานและเอกสารประกอบการดำเนินงาน เพื่อให้สามารถตรวจสอบได้ และ (5) เคารพสิทธิมนุษยชน โดยปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเคารพสิทธิและเสรีภาพของประชาชน การพัฒนาและเรียนรู้ตลอดเวลา

คำสำคัญ : ผู้พิทักษ์สันติราษฎร์, ตำรวจ, ธรรมาภิบาล, นิติธรรม,

บทนำ

แนวคิดหลักธรรมาภิบาล (Good Governance) ในปี ค.ศ. 1989 ธนาคารโลกได้ริเริ่มใช้ธรรมาภิบาล (Good Governance) และเริ่มได้รับความสำคัญมากขึ้นซึ่งกลายเป็นประเด็นสำคัญในบริบทการพัฒนาในระดับสากล แนวความคิดเรื่องธรรมาภิบาลในต่างประเทศมีกำเนิดจากข้อสรุปของที่ประชุมองค์การให้ความช่วยเหลือระหว่างประเทศ ในช่วงต้นทศวรรษ 1990 ได้แก่ ธนาคารโลก (World Bank) องค์การพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (UN) และองค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (OECD) และในเอเชียโดย ธนาคารเพื่อการพัฒนาแห่งเอเชีย (ADB) (เกียรติศักดิ์ อักษรวงศ์, 2547).

ธรรมาภิบาลในประเทศไทยนั้นเป็นแนวคิดเรื่องธรรมาภิบาล (Good Governance) ในภาคราชการเกิดจากภาวะวิกฤติทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นอย่างรุนแรงของประเทศไทยในปี พ.ศ. 2540 สาเหตุส่วนหนึ่งเกิดจากความหย่อนประสิทธิภาพของกลไกการบริหารกิจการบ้านเมือง การบริหารราชการ การกำหนดนโยบายสาธารณะ และการทุจริตมิชอบในวงราชการ

ดังนั้น คณะรัฐมนตรีได้มอบให้สำนักงาน ก.พ. นำผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ ออกเป็นระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและ สังคมที่ดี พ.ศ. 2542 ซึ่งนับได้ว่าเป็นก้าวแรกในการวางรากฐานในการบริหารราชการแนว ใหม่ และได้มีการปรับปรุงแก้ไขจนปัจจุบันออกเป็นพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์ และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 เป็นต้นมา

คุณธรรม และจริยธรรม กฎหมายสูงสุดของประเทศคือ รัฐธรรมนูญได้กำหนดให้ ต้องทำโดยได้บัญญัติเกี่ยวข้องกับคำว่า “คุณธรรมและจริยธรรม” ดังต่อไปนี้

มาตรา 78 บัญญัติว่า “รัฐต้องดำเนินการตามแนวนโยบายด้านการบริหารราชการ แผ่นดินดังต่อไปนี้ (4) พัฒนาระบบงานของรัฐ โดยมุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพ คุณธรรม จริยธรรมของเจ้าหน้าที่ของรัฐควบคู่ไปกับการปรับปรุงรูปแบบและวิธีทำงานเพื่อให้การ บริหารราชการแผ่นดินเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและส่งเสริมให้หน่วยงานของรัฐใช้ หลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีเป็นแนวทางในการปฏิบัติราชการ” (รัฐธรรมนูญไทย, 2560)

“คุณธรรม” (Morality หรือ Virtue) หมายถึง สภาพคุณงามความดีเป็นสภาพคุณ งามความดีทางความประพฤติและจิตใจที่สร้างประโยชน์ให้แก่ผู้อื่น ซึ่งสามารถแยก ออกเป็น 2 ความหมาย คือ

1. ความประพฤติดีงาม เพื่อประโยชน์สุขแก่ตนและสังคม ซึ่งมีพื้นฐานมาจากหลัก ศีลธรรมทางศาสนา ค่านิยมทางวัฒนธรรม ประเพณีหลักกฎหมาย จรรยาบรรณวิชาชีพ
2. การรู้จักไตร่ตรองว่าอะไรควรทำ ไม่ควรทำ และอาจกล่าวได้ว่า คุณธรรม คือ จริยธรรมแต่ละข้อที่นำมาปฏิบัติจนเป็นนิสัย เช่น เป็นคนซื่อสัตย์เสียสละ อดทน มีความ รับผิดชอบ ฯลฯ

“จริยธรรม” (Ethics) หมายถึง หลักในการประพฤติปฏิบัติที่ไม่ทำให้ผู้อื่น เดือดร้อนเสียหาย

“ธรรมาภิบาล” (Good Governance) หรือ หลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี หมายถึง ระบบ โครงสร้าง กระบวนการต่าง ๆ ที่ได้วางแผนปฏิบัติหรือวางกฎเกณฑ์ ความสัมพันธ์ระหว่างเศรษฐกิจ การเมือง และสังคม เพื่อให้ส่วนต่าง ๆ ของสังคมมีการ พัฒนาและอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขและเป็นธรรม

จึงนับว่า ธรรมาภิบาลมีความสำคัญอย่างยิ่งในทุกๆระดับ ตั้งแต่องค์กรขนาดเล็ก ชุมชน ไปจนถึงระดับประเทศ เพราะเป็นรากฐานของการบริหารจัดการที่ดี นำไปสู่ผลลัพธ์ ที่ยั่งยืนและเป็นธรรม

โดยสรุป ธรรมาภิบาลไม่ได้เป็นเพียงแค่ "สิ่งที่ควรมี" แต่เป็น "สิ่งจำเป็น" สำหรับ การพัฒนาที่มั่นคงและยั่งยืนในทุกภาคส่วนของสังคม

วัตถุประสงค์

เพื่อเผยแพร่หลักธรรมาภิบาลสู่การนำไปปฏิบัติในอาชีพตำรวจที่จะให้ความยุติธรรมแก่ประชาชนได้ให้สมกับที่เป็นผู้พิทักษ์สันติราษฎร์

กรอบแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับธรรมาภิบาลผู้พิทักษ์สันติราษฎร์

กรอบแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับธรรมาภิบาลของผู้พิทักษ์สันติราษฎร์หรือตำรวจนั้นข้อสำคัญต้องนำแนวคิดทฤษฎีหลักการธรรมาภิบาลสากลมาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบขององค์กรตำรวจ โดยมีเป้าหมายหลักเพื่อสร้างความเชื่อมั่นศรัทธาจากประชาชน ทำให้การปฏิบัติหน้าที่เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ โปร่งใส ยุติธรรม และตรวจสอบได้ นำไปสู่สังคมที่สงบสุขและปลอดภัย ดังนั้น จึงได้นำกรอบแนวคิดทฤษฎีธรรมาภิบาลสากลมาเป็นกรอบแนวคิด ดังนี้

1. แนวคิดทฤษฎีเป้าหมายสูงสุด

จากกรอบแนวคิดธรรมาภิบาลสำหรับผู้พิทักษ์สันติราษฎร์ (ตำรวจ) ที่ได้กล่าวถึงไปนั้น ได้แก่แนวคิดเป้าหมายสูงสุด (Ultimate Goal) คือ:

1.1 ความเชื่อมั่นและศรัทธาของประชาชน (Public Trust and Confidence):

1.2 เพื่อให้ประชาชนมีความไว้วางใจ เชื่อมั่น และศรัทธาในการปฏิบัติหน้าที่ของตำรวจว่าจะได้รับความเป็นธรรม การคุ้มครอง และการบริการที่ดี

2. แนวคิดสังคมที่ปลอดภัยและสงบสุข (Safe and Peaceful Society):

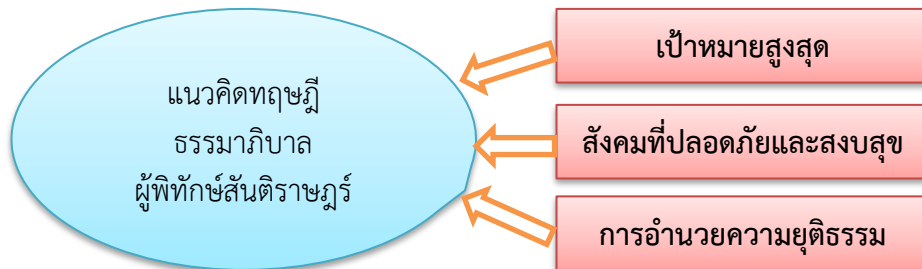
เป็นแนวคิดเพื่อให้การบังคับใช้กฎหมายเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ สามารถป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม ลดความหวาดกลัวภัยในสังคม ทำให้ประชาชนสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างปกติสุขและปลอดภัย

3. การอำนวยความสะดวกยุติธรรม (Delivery of Justice):

เป็นแนวคิดเพื่อให้กระบวนการยุติธรรมในชั้นต้น (การสืบสวนสอบสวน) ดำเนินไปอย่างถูกต้อง รวดเร็ว เป็นธรรม โปร่งใส และสามารถนำผู้กระทำผิดเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมได้อย่างแท้จริง พร้อมทั้งคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายและผู้เกี่ยวข้องทุกคน

เป้าหมายทั้งสามนี้มีความเชื่อมโยงกันอย่างใกล้ชิด การที่ตำรวจสามารถปฏิบัติหน้าที่จนบรรลุเป้าหมายหนึ่ง ย่อมส่งผลดีต่อเป้าหมายอื่นๆ ด้วย และทั้งหมดนี้จะนำไปสู่

การเป็นองค์กรตำรวจที่ประชาชนยอมรับและเป็นที่พึ่งได้อย่างแท้จริง ทำเป็นภาพแนวคิด ทฤษฎีได้ดังนี้

ที่มา : พระครูวิมลศิลป์กิจ (เรื่องฤทธิ์ แก้วเปียง), (2568)

หลักธรรมาภิบาลพื้นฐานของผู้พิทักษ์สันติราษฎร์

ผู้พิทักษ์สันติราษฎร์ต้องพึงสำนึกอยู่เสมอว่าตนเองเป็นผู้ถือกฎหมาย และใช้กฎหมาย จึงจำเป็นต้องมีธรรมาภิบาลในการทำงาน ซึ่งหลักสำคัญหลัก ๆ มีดังนี้

1. สร้างความน่าเชื่อถือและความไว้วางใจ (Building Trust and Credibility): เมื่อองค์กรหรือหน่วยงานภาครัฐดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาล เช่น มีความโปร่งใส ตรวจสอบได้ รับผิดชอบ จะทำให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (ประชาชน นักลงทุน พนักงาน) เกิดความเชื่อมั่นและไว้วางใจในการบริหารงาน ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญต่อความร่วมมือและการสนับสนุน

2. เพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผล (Enhancing Efficiency and Effectiveness): หลักธรรมาภิบาล เช่น การบริหารจัดการที่ดี การใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า การมีเป้าหมายที่ชัดเจน และการวัดผลที่เป็นรูปธรรม ช่วยให้องค์กรสามารถดำเนินงานบรรลุเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ลดการสูญเสียและความซ้ำซ้อน

3. ส่งเสริมความยุติธรรมและความเสมอภาค (Promoting Fairness and Equity): หลักนิติธรรม การไม่เลือกปฏิบัติ และการคำนึงถึงผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกกลุ่มอย่างเท่าเทียม ช่วยลดความเหลื่อมล้ำ ทำให้ทุกคนได้รับการปฏิบัติอย่างเป็นธรรม และเข้าถึงทรัพยากรหรือบริการได้อย่างทั่วถึง

4. ลดปัญหาคอร์รัปชันและการใช้อำนาจโดยมิชอบ (Reducing Corruption and Abuse of Power): ความโปร่งใส การตรวจสอบได้ และความรับผิดชอบ เป็นกลไกสำคัญในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตคอร์รัปชัน รวมถึงการใช้อำนาจในทางที่ไม่ถูกต้อง ทำให้ทรัพยากรถูกนำไปใช้อย่างเกิดประโยชน์สูงสุดต่อส่วนรวม

5. สร้างความยั่งยืน (Fostering Sustainability): การตัดสินใจที่คำนึงถึงผลกระทบระยะยาวทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม รวมถึงการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ทำให้การพัฒนาเป็นไปอย่างยั่งยืน ไม่สร้างปัญหาทิ้งไว้ให้คนรุ่นหลัง

6. เสริมสร้างการมีส่วนร่วม (Encouraging Participation): การเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การให้ข้อมูล และการตรวจสอบ ช่วยให้การดำเนินงานตอบสนองความต้องการของส่วนรวมได้ดียิ่งขึ้น และสร้างความเป็นเจ้าของร่วมกัน

7. ยกกระดับความสามารถในการแข่งขัน (Improving Competitiveness): สำหรับภาคธุรกิจ องค์กรที่มีธรรมาภิบาลดีมักจะได้รับค่าน่าเชื่อถือจากนักลงทุน คู่ค้า และลูกค้า ทำให้เข้าถึงแหล่งทุนได้ง่ายขึ้น และมีความได้เปรียบในการแข่งขัน ส่วนในระดับประเทศ ธรรมาภิบาลที่ดีจะดึงดูดการลงทุนจากต่างชาติและส่งเสริมภาพลักษณ์ที่ดีในเวทีโลก

8. สร้างสังคมที่สงบสุขและมีเสถียรภาพ (Contributing to a Peaceful and Stable Society): เมื่อระบบต่างๆ ดำเนินไปอย่างยุติธรรม โปร่งใส และประชาชนมีความเชื่อมั่นในสถาบันต่างๆ ความขัดแย้งในสังคมจะลดน้อยลง นำไปสู่ความสงบสุขและเสถียรภาพทางสังคมและการเมือง

ยิ่งไปกว่านั้น ผู้ที่ทำหน้าที่ผู้พิทักษ์สันติราษฎร์หรือตำรวจนั้น ยิ่งมีความจำเป็นอย่างมากในการที่นำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการทำงานให้เป็นที่พึงของประชาชนอย่างแท้จริง กล่าวคือ ธรรมาภิบาลของตำรวจ (Police Good Governance) เป็นหลักการสำคัญที่ช่วยสร้างความเชื่อมั่นศรัทธาจากประชาชน ทำให้การปฏิบัติหน้าที่ของตำรวจเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ โปร่งใส และตรวจสอบได้ โดยครอบคลุมมิติสำคัญหลายประการ ซึ่งพลตำรวจเอกกิตติรัฐ พันธุ์เพ็ชร ผบ.ตร.ได้ระบุถึงหลักการงานอาชีพตำรวจว่าใช้หลักธรรมาภิบาล หรือ GOOD GOVERNANCE ประกอบด้วย หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า (<https://www.dailynews.co.th/articles/3949271/>)

1. หลักนิติธรรม (Rule of Law):

หลักนิติธรรม หมายถึงการตรากฎหมาย กฎ กติกาที่ถูกต้องเป็นธรรม การบังคับใช้เป็นไปตามกฎ กติกาที่ตกลงกันไว้ คำนึงถึงสิทธิ เสรีภาพ ความยุติธรรมของสมาชิก ได้แก่

1.1 การปฏิบัติหน้าที่ตามกรอบกฎหมาย: ตำรวจต้องบังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัด เสมอภาค ไม่เลือกปฏิบัติ และไม่ใช้อำนาจเกินขอบเขตที่กฎหมายกำหนด

1.2 เคารพสิทธิมนุษยชน: คุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนทุกคน รวมถึงผู้ต้องหา ตามหลักสากลและรัฐธรรมนูญ

1.3 กระบวนการยุติธรรมที่โปร่งใส: การดำเนินการสอบสวน สืบสวน และจับกุมต้องเป็นไปตามขั้นตอนที่ถูกต้อง ตรวจสอบได้

2. หลักคุณธรรมและจริยธรรม (Ethics and Integrity):

หลักคุณธรรม หมายถึงการยึดมั่นในความถูกต้องดีงาม ส่งเสริม สนับสนุนให้ประชาชนพัฒนาตนเอง เพื่อให้มีความซื่อสัตย์ จริงใจ ขยัน อดทน มีระเบียบวินัย ประกอบอาชีพสุจริต ได้แก่

2.1 ความซื่อสัตย์สุจริต: ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อตรง ไม่รับสินบน หรือแสวงหาผลประโยชน์ส่วนตนโดยมิชอบ

2.2 มาตรฐานทางจริยธรรมสูง: มีจรรยาบรรณวิชาชีพตำรวจที่ชัดเจน และยึดถือปฏิบัติอย่างจริงจัง

2.3 ความรับผิดชอบต่อสังคม: ตระหนักถึงผลกระทบของการกระทำต่อประชาชนและสังคมโดยรวม

3. ความโปร่งใส (Transparency):

3.1 การเปิดเผยข้อมูล: เปิดเผยข้อมูลการดำเนินงาน นโยบาย และผลการปฏิบัติงานให้สาธารณชนรับทราบ (เท่าที่ไม่กระทบต่อความมั่นคงและการสืบสวนคดี)

3.2 กระบวนการตัดสินใจที่ชัดเจน: มีเหตุผลประกอบการตัดสินใจในการปฏิบัติหน้าที่ที่สามารถอธิบายได้

3.3 ระบบการร้องเรียนที่มีประสิทธิภาพ: มีช่องทางให้ประชาชนร้องเรียนการปฏิบัติหน้าที่ที่ไม่เหมาะสม และมีการดำเนินการที่ชัดเจน

4. ความรับผิดชอบต่อสังคม (Accountability):

4.1 การตรวจสอบได้: มีกลไกการตรวจสอบการใช้อำนาจและการปฏิบัติงานของตำรวจทั้งจากภายในองค์กร (เช่น ผู้บังคับบัญชา, หน่วยงานตรวจสอบภายใน) และภายนอก (เช่น องค์กรอิสระ, ภาคประชาชน, สื่อมวลชน)

4.2 การรับผิดชอบเมื่อเกิดข้อผิดพลาด: เมื่อมีการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ หรือเกิดความเสียหาย ต้องมีการสอบสวนและผู้กระทำผิดต้องได้รับผลตามกฎหมายและระเบียบวินัย

4.3 รายงานผลการปฏิบัติงานต่อสาธารณะ: มีการรายงานผลการดำเนินงานและสถิติต่างๆ ให้ประชาชนทราบอย่างสม่ำเสมอ

5. ประสิทธิภาพและประสิทธิผล (Effectiveness and Efficiency):

5.1 การใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า: บริหารจัดการงบประมาณ บุคลากร และทรัพยากรอื่นๆ ให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการป้องกันปราบปรามอาชญากรรมและรักษาความสงบเรียบร้อย

5.1 การพัฒนาองค์ความรู้และทักษะ: ส่งเสริมการฝึกอบรมและพัฒนา ศักยภาพของบุคลากรตำรวจอย่างต่อเนื่อง

5.3 การนำเทคโนโลยีมาใช้: ประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน

6. การมีส่วนร่วม (Participation):

6.1 การรับฟังความคิดเห็น: เปิดโอกาสให้ประชาชน ชุมชน และภาคส่วนต่างๆ เข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย เสนอแนะ และตรวจสอบการทำงานของตำรวจ

6.2 สร้างความร่วมมือกับชุมชน: ส่งเสริมแนวคิดตำรวจชุมชนสัมพันธ์ (Community Policing) เพื่อสร้างความร่วมมือในการป้องกันอาชญากรรม

6.3 การสื่อสารสองทาง: มีช่องทางการสื่อสารที่หลากหลายเพื่อให้ตำรวจและประชาชนสามารถแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารกันได้

7. ความเสมอภาคและไม่เลือกปฏิบัติ (Equity and Non Discrimination):

7.1 การให้บริการอย่างเท่าเทียม: ให้บริการและอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนทุกคนโดยไม่คำนึงถึงเชื้อชาติ ศาสนา เพศ ฐานะทางเศรษฐกิจ หรือความคิดเห็นทางการเมือง

7.2 การป้องกันการเลือกปฏิบัติ: มีมาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหาการเลือกปฏิบัติในการปฏิบัติหน้าที่

การสร้างธรรมาภิบาลในองค์กรตำรวจต้องอาศัยความมุ่งมั่นจากผู้บริหารระดับสูง การพัฒนาระบบงานที่เอื้ออำนวย การปลูกฝังวัฒนธรรมองค์กรที่ถูกต้อง และการมีส่วนร่วมตรวจสอบจากภาคประชาชน เพื่อให้ตำรวจเป็นที่พึ่งของประชาชนได้อย่างแท้จริง

ธรรมาภิบาลของผู้พิทักษ์สันติราษฎร์ด้านนิติธรรม

สำหรับ หลักธรรมาภิบาลพื้นฐานของผู้พิทักษ์สันติราษฎร์ด้านนิติธรรม (Rule of Law) นั้น มุ่งเน้นให้การปฏิบัติหน้าที่ของตำรวจตั้งอยู่บนพื้นฐานของกฎหมายอย่างเคร่งครัด เพื่อสร้างความยุติธรรมและความน่าเชื่อถือในสังคม โดยมีหลักการสำคัญดังนี้:

1. การปฏิบัติหน้าที่ภายใต้กรอบของกฎหมาย (Legality and Lawfulness):

1.1 ตำรวจต้องใช้อำนาจและปฏิบัติหน้าที่ตามที่กฎหมายบัญญัติไว้อย่างเคร่งครัด

1.2 การกระทำใด ๆ ของตำรวจต้องมีกฎหมายรองรับ ไม่ใช่อำนาจเกินขอบเขต หรือกระทำการตามอำเภอใจ

1.3 ต้องเข้าใจและตระหนักถึงข้อจำกัดของอำนาจตนเองตามกฎหมาย

2. การบังคับใช้กฎหมายอย่างเสมอภาคและเป็นธรรม (Impartiality and Fairness in Law Enforcement):

2.1 บังคับใช้กฎหมายกับทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน โดยไม่เลือกปฏิบัติเพราะเหตุแห่งเชื้อชาติ ศาสนา เพศ ฐานะทางเศรษฐกิจ สังคม หรือความคิดเห็นทางการเมือง

2.2 การตัดสินใจและการดำเนินการต้องอยู่บนพื้นฐานของข้อเท็จจริงและพยานหลักฐาน ไม่ใช่ข้อคิดส่วนตัว

3. การเคารพและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน (Respect for and Protection of Human Rights):

3.1 ให้ความสำคัญสูงสุดต่อการเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพขั้นพื้นฐานของประชาชนทุกคน ทั้งผู้เสียหาย ผู้ต้องสงสัย ผู้ต้องหา พยาน และบุคคลทั่วไป ตามที่รัฐธรรมนูญและกฎหมายระหว่างประเทศรับรอง

3.2 การจับกุม การควบคุมตัว การตรวจค้น ต้องเป็นไปตามขั้นตอนและเงื่อนไขที่กฎหมายกำหนด และต้องกระทำเท่าที่จำเป็นและได้สัดส่วน

3.3 หลีกเลี่ยงการกระทำที่เป็นการทรมาน หรือการปฏิบัติที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือย่ำยีศักดิ์ศรี

4. กระบวนการทางอาญาที่ถูกต้องและตรวจสอบได้ (Due Process and Procedural Fairness):

4.1 การสืบสวนสอบสวนต้องดำเนินการไปตามขั้นตอนของกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาอย่างเคร่งครัด

4.2 ผู้ต้องหาที่มีสิทธิที่จะได้รับทราบข้อกล่าวหา มีสิทธิที่จะมีทนายความ สิทธิที่จะไม่ให้การปรักปรำตนเอง และสิทธิที่จะได้รับการสันนิษฐานว่าเป็นผู้บริสุทธิ์จนกว่าจะมีคำพิพากษาถึงที่สุด

4.3 การรวบรวมพยานหลักฐานต้องเป็นไปโดยชอบด้วยกฎหมาย

5. ความรับผิดชอบต่อการใช้อำนาจ (Accountability for the Use of Power):

การใช้อำนาจของตำรวจต้องสามารถตรวจสอบได้ และตำรวจต้องพร้อมรับผิดชอบต่อการกระทำของตน หากมีการใช้อำนาจโดยมิชอบหรือละเมิดกฎหมาย

หลักการเหล่านี้เป็นรากฐานสำคัญที่ทำให้การปฏิบัติงานของตำรวจเป็นไปเพื่อ "พิทักษ์สันติราษฎร์" อย่างแท้จริง สร้างความเชื่อมั่นว่าตำรวจเป็นผู้รักษากฎหมาย ไม่ใช่ผู้ละเมิดกฎหมายเสียเอง

ธรรมาภิบาลพื้นฐานของผู้พิทักษ์สันติราษฎร์ด้านความโปร่งใส (Transparency)

ความโปร่งใส (Transparency) หมายถึง การเปิดเผยข้อมูลและกระบวนการทำงานอย่างชัดเจน ตรวจสอบได้ และไม่ปิดบัง เพื่อให้ประชาชนหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียสามารถเข้าถึงข้อมูลและเข้าใจการดำเนินงานขององค์กรหรือบุคคลนั้น ๆ ได้อย่างตรงไปตรงมา ความสำคัญของความโปร่งใส มีดังนี้

1. สร้างความเชื่อมั่นจากประชาชน เมื่อองค์กรเปิดเผยข้อมูลอย่างตรงไปตรงมา ประชาชนจะรู้สึกว่าการดำเนินงานไม่มีสิ่งปกปิด และพร้อมให้ตรวจสอบได้ ส่งผลให้เกิดความไว้วางใจ
2. ลดโอกาสการทุจริต การเปิดเผยข้อมูล เช่น งบประมาณ การจัดซื้อจัดจ้าง หรือการตัดสินใจเชิงนโยบาย ช่วยให้บุคคลภายนอกสามารถตรวจสอบได้ ซึ่งเป็นการป้องกันการใช้อำนาจในทางมิชอบ
3. ส่งเสริมความรับผิดชอบ เมื่อมีการเปิดเผยข้อมูลอย่างต่อเนื่อง ผู้ปฏิบัติงานจะตระหนักถึงความรับผิดชอบต่อสาธารณะ และระมัดระวังในการตัดสินใจมากขึ้น
4. เพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการ ความโปร่งใสช่วยให้เกิดการสื่อสารที่ชัดเจนภายในองค์กร ลดความเข้าใจผิด และส่งเสริมการทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ
5. ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน เมื่อประชาชนเข้าถึงข้อมูลได้ง่าย จะสามารถมีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็น ตรวจสอบ และร่วมพัฒนาองค์กรหรือชุมชนได้อย่างมีคุณภาพ

ธรรมาภิบาลพื้นฐานของผู้พิทักษ์สันติราษฎร์ด้านความรับผิดชอบ (Accountability)

หลักธรรมาภิบาลพื้นฐานของผู้พิทักษ์สันติราษฎร์ในด้าน ความรับผิดชอบ มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการสร้างความเชื่อมั่นของประชาชน และส่งเสริมให้ตำรวจปฏิบัติหน้าที่อย่างมีคุณธรรมและจริยธรรม โดยสามารถสรุปสาระสำคัญได้ดังนี้

ความรับผิดชอบ (Responsibility) หมายถึง: การตระหนักและยอมรับในหน้าที่ของตนเอง พร้อมทั้งรับผลจากการกระทำของตน ไม่ว่าจะเป็ผลดีหรือผลเสีย และพร้อมที่จะแก้ไขข้อผิดพลาดอย่างตรงไปตรงมา

แนวทางปฏิบัติของตำรวจด้านความรับผิดชอบ ได้แก่

1. ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต และยึดมั่นในหลักกฎหมาย
2. ตระหนักในผลกระทบของการกระทำ ต่อประชาชน สังคม และสิ่งแวดล้อม
3. ยอมรับการตรวจสอบ จากหน่วยงานภายในและภายนอก
4. ไม่ใช้อำนาจในทางมิชอบ หรือแสวงหาผลประโยชน์ส่วนตน
5. พร้อมรับผิดเมื่อเกิดข้อผิดพลาด และดำเนินการแก้ไขอย่างโปร่งใส
6. เป็นแบบอย่างที่ดี ให้แก่ผู้ใต้บังคับบัญชาและประชาชน

ตัวอย่างพฤติกรรมที่แสดงถึงความรับผิดชอบ:

- รายงานข้อเท็จจริงอย่างตรงไปตรงมา แม้จะส่งผลกระทบต่อตนเอง
- ไม่ปกปิดความผิดของตนหรือผู้อื่น
- ปฏิบัติงานตามหน้าที่โดยไม่ละเลยหรือเลือกปฏิบัติ
- แสดงความเสียใจและขอโทษเมื่อทำผิด พร้อมขอใช้หรือแก้ไข

ธรรมาภิบาลพื้นฐานของผู้พิทักษ์สันติราษฎร์ด้านคุณธรรมจริยธรรม (Ethics and Integrity)

คุณธรรมเป็นนามธรรมเป็นเรื่องของกุศลธรรมที่ควรปลูกฝังในจิตใจ ส่วนจริยธรรมเป็นรูปธรรมเป็นเรื่องของความประพฤติที่ดีงามที่ควรส่งเสริมให้เกิดขึ้น คุณธรรมและจริยธรรมเป็นของคู่กันมักใช้ร่วมกัน

คุณธรรมเป็นปัจจัยให้เกิดจริยธรรม จริยธรรมเป็นผลของการมีคุณธรรม ผู้ใดมีคุณธรรมมีความซื่อสัตย์สุจริต ผู้นั้นมีจริยธรรมไม่ลักทรัพย์ ไม่ทจริต ไม่คดโกง ผู้ใดมีคุณธรรมถือความถูกต้องยุติธรรมรักสงบรักสันติ ผู้นั้นมีจริยธรรมไม่เอาเปรียบไม่ก่อความวุ่นวาย ไม่ทำให้บ้านเมืองไม่สงบ ทางศาสนาถือว่าใจเป็นประธาน ใจเป็นใหญ่ จิตใจที่ฝึกอบรมดีแล้วมีความยึดมั่นในคุณธรรมจนเกิดขึ้นเป็นจิตสำนึกและมโนธรรม มีความรู้สึกผิดชอบชั่วดี รู้อะไรควรทำอะไรไม่ควรทำ ย่อมทำให้เกิดความประพฤติที่ดีงามทั้งกายวาจาและใจ

ดังนั้น ผู้พิทักษ์สันติราษฎร์ต้องมีคุณธรรมจริยธรรม หมายถึง แนวคิดและหลักการที่เน้นการบริหารงานและปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจอย่างมีจริยธรรมและคุณธรรม เพื่อให้เกิดความไว้วางใจจากประชาชนและสร้างสังคมที่ปลอดภัยและยุติธรรม โดยประกอบด้วยหลักฐานสำคัญดังนี้

1. ความซื่อสัตย์และจริยธรรม: ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต ยึดมั่นในความถูกต้อง ไม่ใช้ตำแหน่งในทางทุจริตหรือประพฤติผิดจรรยาบรรณ
2. ความเป็นธรรมและความเท่าเทียม: ปฏิบัติต่อทุกคนโดยไม่มีอคติ ลดการเลือกปฏิบัติและให้ความเป็นธรรมแก่ทุกฝ่าย

3. ความรับผิดชอบ: รับผิดชอบต่อการกระทำและผลของการปฏิบัติหน้าที่ ทั้งต่อตน หน่วยงาน และต่อสังคม

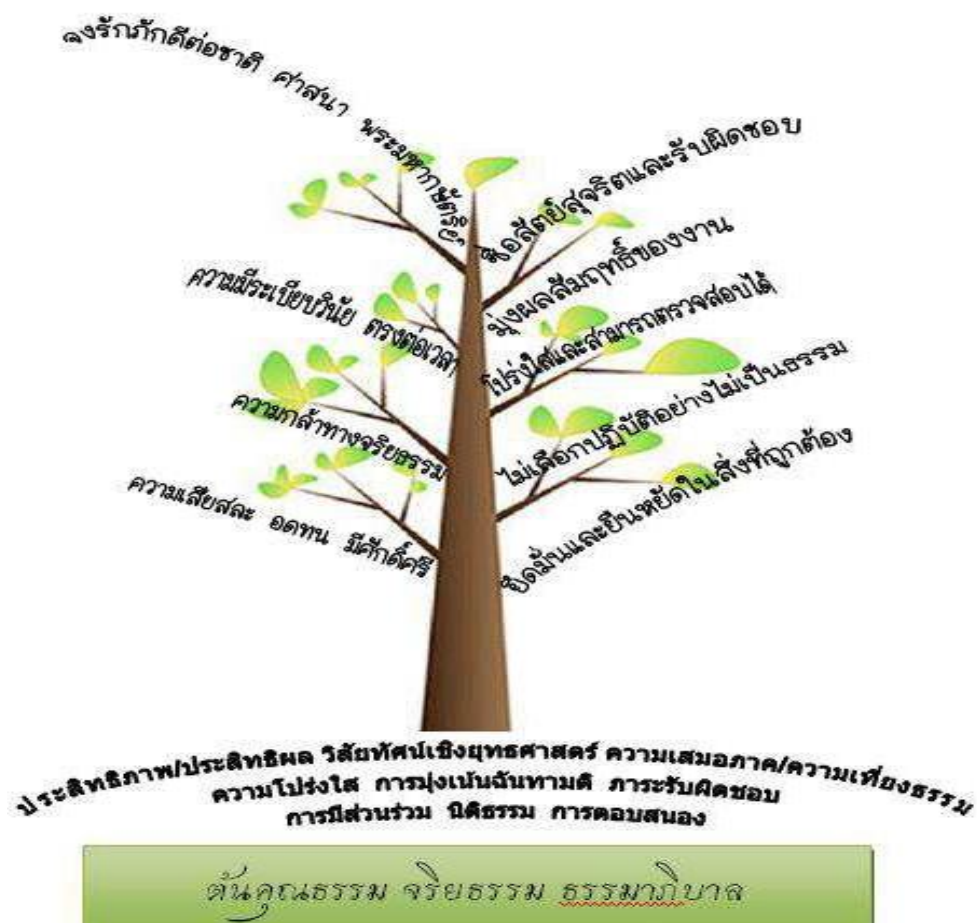
4. ความโปร่งใสและตรวจสอบได้: ปฏิบัติหน้าที่อย่างโปร่งใส มีหลักฐานและเอกสารประกอบการดำเนินงาน เพื่อให้สามารถตรวจสอบได้

5. เคารพสิทธิมนุษยชน: ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเคารพสิทธิและเสรีภาพของประชาชน

6. การพัฒนาและเรียนรู้ตลอดเวลา: มีความตั้งใจในการพัฒนาตนเองและเรียนรู้แนวทางใหม่ๆ เพื่อการปฏิบัติงานที่ดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง

ธรรมาภิบาลด้านคุณธรรมจริยธรรมนี้เป็นรากฐานสำคัญที่ช่วยสร้างความไว้วางใจและความเคารพจากสังคม รวมทั้งเป็นแนวทางในการปฏิบัติหน้าที่ของผู้พิทักษ์สันติราษฎร์ ให้เป็นตำรวจที่มีเกียรติและเป็นแบบอย่างที่ดีของสังคม.

ธรรมาภิบาลสามารถนำมาเขียนแผนภาพต้นไม้ธรรมาภิบาล ได้ดังนี้

(ที่มา : ต้นไม้คุณธรรม

<https://www.patueng.go.th/filesAttach/download/1616052004.pdf>

การประยุกต์ใช้ธรรมาภิบาล

ตัวอย่าง : เรื่อง “ประสิทธิภาพและประสิทธิผล”

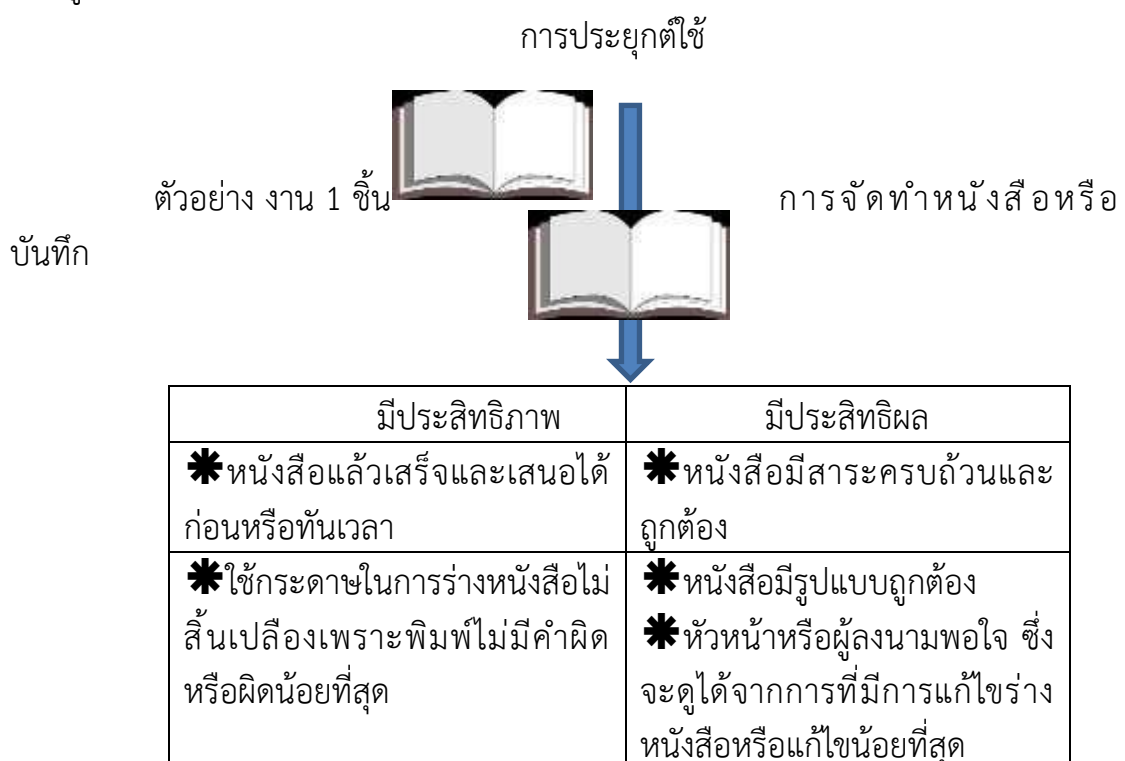
ประสิทธิภาพ คือ ความสามารถที่ทำให้เกิดผลในงานประสิทธิผล คือ ผลสำเร็จ
ผลที่เกิดขึ้น

การทำงานโดยคำนึงถึงความ “ประสิทธิภาพและประสิทธิผล” เป็นรูปแบบการทำงาน
ทำงานของระบบราชการสมัยใหม่

ตัวอย่าง : เรื่อง “ประสิทธิภาพและประสิทธิผล”

ข้าราชการยุคใหม่	ข้าราชการยุคเก่า
- มีการวางแผนการทำงาน	- ไม่มีการวางแผนการทำงาน
- มุ่งทำงานให้สำเร็จโดยคำนึงถึง ประสิทธิภาพและประสิทธิผล	- ทำงานตามคำสั่งจนกว่างานแต่ละชิ้น จะเสร็จ

การทำงานให้สำเร็จโดยคำนึงถึงประสิทธิภาพและประสิทธิผล คือ การทำงานโดย
วางแผน/ควบคุม/ บริหารให้มีการใช้ทรัพยากรต่างๆ เช่น เงิน เวลา คน ให้คุ้มค่า (ใช้น้อย
ที่สุด) หรือใช้ไม่เกินจำนวนที่มีอยู่ และได้ผลงานที่ตรงตามความต้องการของผู้ใช้บริหาร
หรือผู้สั่ง ตัวอย่าง เช่น

เคล็ดลับการทำงานให้ประสบความสำเร็จ

ในการทำงานใด ๆ ก็ตามจะบรรลุเป้าหมายหรือประสบผลสำเร็จได้ต้องมีเคล็ดลับในการทำงานของแต่ละคน แต่ที่เป็นเคล็ดลับทั่ว ๆ ไปที่ทุกหน่วยงาน องค์กร ควรคำนึงอยู่เสมอในการทำงาน ควรมีดังนี้ (<https://www.sanook.com/men/85465/>)

1. วางแผนการทำงานและจัดลำดับความสำคัญ เริ่มวางแผนจัดการงาน ตารางเวลา และจัดลำดับงานที่ต้องทำในทุก ๆ เช้า จะทำให้คุณสามารถจัดการเวลาและทำงานให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น
2. มีสมาธิกับงานตรงหน้า ไม่ให้ความสำคัญกับเรื่องอื่นที่ไม่ได้เกี่ยวข้องกับงาน ในระหว่างการทำงานอาจมีสิ่งกระตุ้นความสนใจ เช่น การพูดคุย รวมถึงการอัปเดต Social Media ต่าง ๆ ให้ดึงความสนใจต่าง โดยมุ่งเน้นเป้าหมายชัดเจนในการทำงาน จะช่วยให้คุณเสร็จลุล่วงตามเวลาและไม่ดีเลย์
3. ทำงานให้เสร็จทีละอย่าง เพื่อให้งานออกมาดี หากคุณสามารถทำหลายอย่างไปได้ในเวลาเดียวกันนั้นนับเป็นสิ่งที่ดี แต่เราต้องมีระบบจัดการโฟกัสที่ดีด้วย ให้ความสำคัญในการทำงานให้สำเร็จทีละขั้น ทั้งนี้จะช่วยให้งานแต่ละชิ้นออกมามีคุณภาพตามที่คาดไว้
4. อย่าผัดวันประกันพรุ่ง อย่าเพิกเฉยกับงานที่ยังค้างและยังไม่สำเร็จ หรือผัดวันประกันพรุ่ง เพราะจะทำให้คุณต้องจัดลำดับงานเดิม ๆ ซ้ำ ๆ ในแต่ละวัน ฉะนั้น จงทำให้เสร็จแล้วเริ่มทำงานใหม่ที่ท้าทายเพิ่มขึ้น
5. หยุดพักเมื่อเกิดอาการล้า หลังจากล้ากับการทำงานหลายชั่วโมง พักสายตาบ้าง 10-15 นาที เพื่อลดความเครียดในการทำงานและยังช่วยให้คุณสามารถคิดไอเดียใหม่ๆ ได้อีกด้วย
6. อ่านข้อความสร้างแรงบันดาลใจ หรือบทความชวนคิดในทุกวัน อ่านบทความใหม่ที่เราน่าสนใจในทุก ๆ วัน ไม่ว่าจะเรื่องทั่วไป หรือบทความเกี่ยวข้องกับเรื่องงาน จะทำให้เรามีความกระตือรือร้น และแรงบันดาลใจของการทำงานในทุก ๆ วัน
7. ให้เวลากับตัวเองบ้าง หลังเลิกงานให้เวลาตัวเองบ้างในการทำสิ่งที่เราน่าสนใจ ออกกำลังกาย วิ่ง เดิน หรือทำอาหารและขนม ก็เป็นวิธีช่วยให้เราผ่อนคลายหลังการทำงานได้
- 8.ชื่นชมในผลงานตนเองทุกครั้ง บอกตัวเองในทุกวัน ๆ ว่าเราได้เรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ และทำวันนี้ออกมาดีที่สุสุดแล้ว
9. เริ่มวันใหม่ด้วยความคิดที่เป็นบวก สูดหายใจแล้วไม่ว่าจะงานไหน ๆ มีความยากง่าย สนุกสนาน ปะปนกันไป อย่าลืมนึกว่าสิ่งเหล่านั้นทำให้เราได้เรียนรู้ และศักยภาพในทุกๆ วัน

บทสรุป

ข้าราชการสมัยใหม่ต้องรู้จักวางแผน/ควบคุม/บริหารเวลา เงิน คน และทรัพยากรอื่นให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ตอนนี้คุณทำงานแบบข้าราชการยุคใด และก่อนทำงานควรถามตัวเองทุกครั้งว่า ได้วางแผนอะไร อย่างไร แล้วหรือยัง และต้องอย่าลืมนำพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 ที่พระราชทานแก่ข้าราชการพลเรือนเนื่องในโอกาสวันข้าราชการพลเรือน ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน เกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรม และธรรมา-ภิบาล หัวใจสำคัญของเจ้าหน้าที่ของรัฐ เมื่อปี พ.ศ. 2528 ว่า

“...การปฏิบัติราชการให้สำเร็จผลที่พึงประสงค์นั้น นอกจากจะอาศัยความรู้ความสามารถในทางวิชาการแล้วแต่ละบุคคลยังจะต้องมีรากฐานทางจิตใจที่ดี คือความหนักแน่น มั่นคงในสุจริตธรรม และความมุ่งมั่นที่จะปฏิบัติหน้าที่ให้จนสำเร็จ ทั้งต้องมีกุศโลบาย หรือวิธีการอันแยบคายในการปฏิบัติงาน ประกอบพร้อมกันด้วยจึงจะสัมฤทธิ์ผลที่แน่นอน และบังเกิดประโยชน์อันยั่งยืนทั้งแก่ตนเองและแผ่นดิน...”

(<https://www.patueng.go.th/filesAttach/download/1616052004.pdf> สืบค้น 12 มีนาคม 2568)

เอกสารอ้างอิง

เกียรติศักดิ์ อักษรวงศ์. (2547). บทบาทของธนาคารเพื่อการพัฒนาแห่งเอเชียกับ 10 ปีโครงการความร่วมมือทางเศรษฐกิจในอนุภูมิภาคกลุ่มแม่น้ำโขง. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
พระครูวิมลศิลปกิจ (เรื่องฤทธิ์ แก้วเปียง). (2568). ชุดโมเดลธรรมาภิบาล. เอกสารอัดสำเนา.

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560

<https://www.dailynews.co.th/articles/3949271/>, ออนไลน์

<https://www.patueng.go.th/filesAttach/download/1616052004.pdf>. ออนไลน์.

<https://www.sanook.com/men/85465/>. ออนไลน์

Good governance in local administration ธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการท้องถิ่น

ผศ.พลตรี ดร. วัลลภ มณีเชษฐา

Asst. Prof. Pol. Lt. Gen. Dr. Vallop Manichetha

อาจารย์จิตอาสาพัฒนาสังคมศูนย์ประสานงาน BOU. USA. ภาคเหนือตอนบน

Abstract

The basic principles of good governance for local administration are a set of concepts and practices that focus on making the administration of local administrative organizations (LAOs) transparent, efficient, and truly responsive to the needs of the people, with the ultimate objectives being for the benefit of the people and sustainable local development. The six main principles that local administrators and personnel in LAOs must adhere to and practice are: 1. Rule of Law: Strictly and equally adhere to and comply with the law to build trust and justice. (2) Virtue: Adherence to correctness, honesty, and having a good conscience in performing duties to build trust and promote a good organizational culture. (3) Transparency: Disclosure of correct, complete, and timely information to the public to reduce opportunities for corruption and to build confidence that operations are honest and open. (4) Participation: Opening opportunities and promoting the public and stakeholders to play a role in thinking, deciding, planning, operating, and inspecting the work of LAOs so that administration meets the real needs of the people and creates joint ownership in local development. (5) Responsibility: (Accountability) is when executives can explain, justify and take responsibility for their decisions, actions and performance of their own and their agencies to stakeholders, especially the public, in order to create continuous development. (6) Value for Money principle is the management of resources, including budget, personnel and time, efficiently, effectively and economically to ensure that every baht of the public tax money is spent to the greatest benefit and creates sustainable value for the locality and the quality of life of the public.

Key Word : Good Governance, Local Administration, Executives, Transparency

บทคัดย่อ

หลักธรรมาภิบาลพื้นฐานสำหรับการบริหารท้องถิ่น คือชุดของแนวคิดและหลักปฏิบัติที่มุ่งเน้นให้การบริหารจัดการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) มีความโปร่งใส มีประสิทธิภาพ และสามารถตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนได้อย่างแท้จริง โดยมีวัตถุประสงค์สูงสุดเพื่อประโยชน์สุขของประชาชน และการพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืน หลักการสำคัญ 6 ประการที่ผู้บริหารท้องถิ่นและบุคลากรใน อปท. ต้องยึดถือและปฏิบัติ ได้แก่ 1. หลักนิติธรรม (Rule of Law) คือ การยึดมั่นและปฏิบัติตามกฎหมายอย่างเคร่งครัดและเสมอภาค เพื่อสร้างความเชื่อมั่นและความยุติธรรม (2) หลักคุณธรรม (Virtue) คือ การยึดมั่นในความถูกต้องดีงาม ความซื่อสัตย์สุจริต และการมีจิตสำนึกที่ดีในการปฏิบัติหน้าที่ เพื่อสร้างความไว้วางใจและส่งเสริมวัฒนธรรมองค์กรที่ดี (3) หลักความโปร่งใส (Transparency) คือ การเปิดเผยข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้อง ครบถ้วน และทันเวลาต่อสาธารณชน เพื่อลดโอกาสในการทุจริตคอร์รัปชัน และสร้างความเชื่อมั่นว่าการดำเนินงานเป็นไปอย่างซื่อตรงและเปิดเผย (4) หลักการมีส่วนร่วม (Participation) คือ การเปิดโอกาสและส่งเสริมให้ประชาชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเข้ามามีบทบาทในการคิดตัดสินใจ วางแผน ดำเนินการ และตรวจสอบ การทำงานของ อปท. เพื่อให้การบริหารตอบสนองความต้องการที่แท้จริงของประชาชน และสร้างความเป็นเจ้าของร่วมกันในการพัฒนาท้องถิ่น (5) หลักความรับผิดชอบ (Accountability) คือ การที่ผู้บริหารสามารถชี้แจง แสดงเหตุผล และพร้อมรับผิดชอบต่อการตัดสินใจ การกระทำ และผลการดำเนินงาน ของตนเองและหน่วยงานต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย โดยเฉพาะประชาชน เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และ (6) หลักความคุ้มค่า (Value for Money) คือ การบริหารจัดการทรัพยากร ทั้งงบประมาณ บุคลากร และเวลา อย่างมีประสิทธิภาพ ประสิทธิภาพ และความประหยัด เพื่อให้มั่นใจว่าการใช้จ่ายทุกบาททุกสตางค์ของเงินภาษีประชาชนก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด และสร้างคุณค่าที่ยั่งยืนแก่ท้องถิ่นและคุณภาพชีวิตของประชาชน

คำสำคัญ : หลักธรรมาภิบาล, การบริหารท้องถิ่น, ผู้บริหาร, โปร่งใส

ความเป็นมาและความสำคัญ

แนวคิดเรื่อง "ธรรมาภิบาล" (Good Governance) เริ่มเป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลายในระดับสากลในช่วงทศวรรษที่ 1990 โดยมีองค์กรระหว่างประเทศ เช่น ธนาคารโลก (World Bank) และกองทุนการเงินระหว่างประเทศ (IMF) เป็นผู้ผลักดัน เนื่องจากการที่

หลายประเทศประสบปัญหาทางเศรษฐกิจและสังคมอันเกิดจากการขาดธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการ เมื่อประเทศไทยประสบปัญหาเศรษฐกิจในปี พ.ศ. 2540 (วิกฤติต้มยำกุ้ง) และได้รับความช่วยเหลือจากองค์กรเหล่านี้ ก็ได้มีการนำแนวคิดธรรมาภิบาลเข้ามาปรับใช้ในการบริหารราชการแผ่นดิน โดยเปลี่ยนจากการบริหารราชการแนวคิดเดิมมาสู่ "การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี" ซึ่งต่อมาได้มีการตราพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 ขึ้น เพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติสำหรับหน่วยงานภาครัฐทุกระดับ รวมถึงองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.)

สำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น ธรรมาภิบาลมีความสำคัญอย่างยิ่งในการทำให้การกระจายอำนาจเป็นไปอย่างมีคุณภาพ เนื่องจากผู้บริหารท้องถิ่นมีบทบาทโดยตรงในการจัดทำบริการ

สาธารณสุขและบริหารจัดการทรัพยากรในพื้นที่ ซึ่งส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนโดยตรง

ธรรมาภิบาลมีความสำคัญต่อผู้บริหารท้องถิ่นในหลายมิติ ดังนี้

1. เสริมสร้างประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการบริหารงาน: การยึดหลักธรรมาภิบาล เช่น การมีเป้าหมายที่ชัดเจน การใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า และการมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ จะช่วยให้การบริหารงานของ อปท. มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น ตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างตรงจุด

2. สร้างความโปร่งใสและตรวจสอบได้: ธรรมาภิบาลเน้นการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร การดำเนินการตามกฎหมายอย่างตรงไปตรงมา และการมีกลไกตรวจสอบที่เข้มแข็ง ซึ่งช่วยลดโอกาสในการทุจริตคอร์รัปชัน และสร้างความเชื่อมั่นให้กับประชาชน

3. ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน: หลักธรรมาภิบาลสนับสนุนให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การแสดงความคิดเห็น การตรวจสอบการทำงาน และการแก้ไขปัญหาในท้องถิ่น ซึ่งเป็นการสร้างความเป็นเจ้าของและเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน

4. สร้างความเป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำ: การยึดหลักธรรมาภิบาลช่วยให้ผู้บริหารท้องถิ่นพิจารณาการจัดบริการสาธารณสุขและการใช้ทรัพยากรอย่างเท่าเทียมและเป็นธรรม ไม่เลือกปฏิบัติ และคำนึงถึงประโยชน์ของส่วนรวมเป็นสำคัญ

5. สร้างความน่าเชื่อถือและความไว้วางใจ: เมื่อผู้บริหารท้องถิ่นยึดมั่นในหลักธรรมาภิบาล จะทำให้ประชาชนเกิดความไว้วางใจในการบริหารงาน ส่งผลให้การพัฒนาท้องถิ่นเป็นไปอย่างยั่งยืน และสร้างความร่วมมือระหว่างภาครัฐและภาคประชาชนได้ดียิ่งขึ้น

6. ยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน: ท้ายที่สุดแล้ว การมีธรรมาภิบาลในการบริหารงานท้องถิ่นจะนำไปสู่การจัดบริการสาธารณะที่ดี มีคุณภาพ ตรงกับความต้องการของประชาชน ซึ่งส่งผลให้คุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ของคนในท้องถิ่นดีขึ้นอย่างเห็นได้ชัด

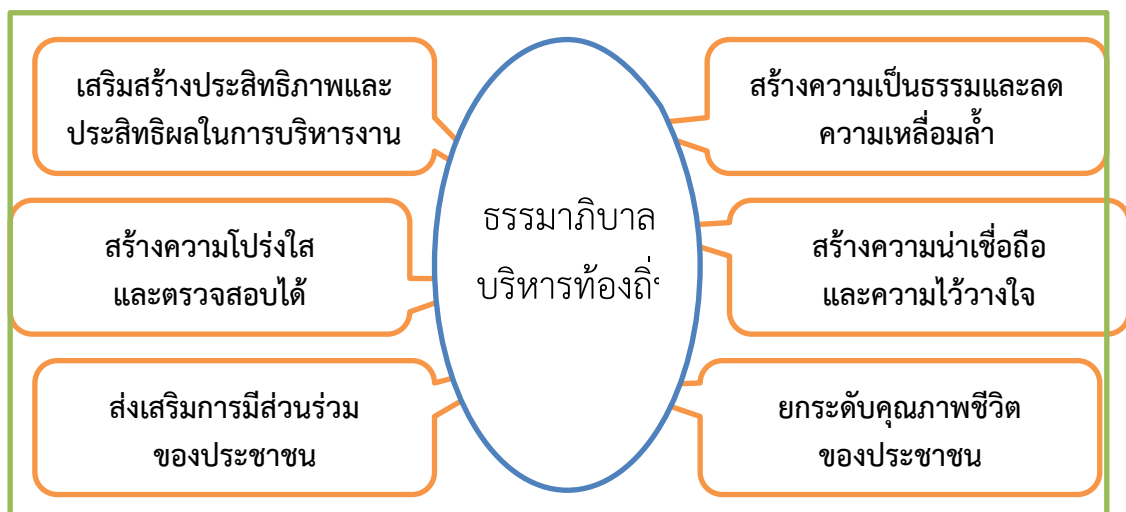
โดยสรุปแล้ว ธรรมาภิบาลเป็นหัวใจสำคัญในการสร้างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เข้มแข็ง ยุติธรรม โปร่งใส และสามารถบริหารจัดการเพื่อประโยชน์สุขของประชาชนได้อย่างแท้จริง

วัตถุประสงค์ของธรรมาภิบาลในการบริหารท้องถิ่น

เพื่อประโยชน์สุขของประชาชน โดยให้มีการจัดบริการสาธารณะที่ดี มีคุณภาพ และตรงตามความต้องการ อันเป็นการยกระดับคุณภาพชีวิตของคนในท้องถิ่นให้ดีขึ้น

กรอบแนวคิดในการบริหารท้องถิ่น

กรอบแนวคิดในการบริหารจัดการองค์กรด้วยธรรมาภิบาลนั้น มีดังนี้

กรอบแนวคิดหลักธรรมาภิบาลบริหารท้องถิ่น

หลักธรรมาภิบาลพื้นฐานของการบริหารท้องถิ่น

หลักธรรมาภิบาลพื้นฐานของการบริหารท้องถิ่นเป็นหัวใจสำคัญที่ทำให้การบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) มีความชอบธรรม โปร่งใส และมีประสิทธิภาพ เพื่อประโยชน์สูงสุดของประชาชนในพื้นที่ หลักการเหล่านี้ได้รับการยอมรับในระดับสากลและถูกนำมาปรับใช้ในบริบทของประเทศไทย โดยอ้างอิงตามพระราช

กฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 ซึ่งมี 6 หลักการสำคัญ ดังนี้

หลักธรรมาภิบาลพื้นฐานของการบริหารท้องถิ่น

1. หลักนิติธรรม (Rule of Law)
2. หลักคุณธรรม (Virtue)
3. หลักความโปร่งใส (Transparency)
4. หลักการมีส่วนร่วม (Participation)
5. หลักความรับผิดชอบ (Accountability)
6. หลักความคุ้มค่า (Value for Money)

หลักนิติธรรม (Rule of Law)

ผู้บริหารท้องถิ่นต้องปฏิบัติตามกฎหมายอย่างเคร่งครัด ซื่อสัตย์สุจริต และยุติธรรม ไม่ว่าจะเป็นกฎหมายแม่บท กฎหมายท้องถิ่น ระเบียบ ข้อบังคับ หรือประกาศต่างๆ โดยคำนึงถึงเจตนารมณ์ของกฎหมายและประโยชน์ของส่วนรวมเป็นสำคัญ การตัดสินใจและการดำเนินงานทุกอย่างต้องอยู่ภายใต้กรอบของกฎหมายที่ชัดเจนและเป็นธรรม เพื่อสร้างความเชื่อมั่นและอรรถประโยชน์ซึ่งความถูกต้อง ซึ่ง โกวิท พวงงาม ได้กล่าวว่า การปกครองท้องถิ่นไทย ต้องใช้ทั้งนิติศาสตร์ และรัฐศาสตร์ควบคู่กันไป เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดของประชาชน (โกวิท พวงงาม. *การปกครองท้องถิ่นไทย: หลักการและมติใหม่ในอนาคต*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วิญญูชน, ม.ป.ป)

หลักนิติธรรม คือ การที่สังคมอยู่ภายใต้กฎหมายที่ยุติธรรมและมีการบังคับใช้อย่างเท่าเทียมกัน ไม่ใช่การอยู่ภายใต้อำนาจของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง ซึ่งหมายความว่าทั้งผู้ปกครองและผู้ถูกปกครองจะต้องเคารพและปฏิบัติตามกฎหมายอย่างเคร่งครัด โดยกฎหมายนั้นจะต้องมีความชัดเจน ไม่คลุมเครือ สามารถเข้าใจและคาดการณ์ได้ และมีกระบวนการในการตราขึ้นมาที่โปร่งใสและชอบธรรม

สำหรับผู้บริหารท้องถิ่นและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การยึดมั่นในหลักนิติธรรมมีมิติที่สำคัญดังนี้:

1. การใช้อำนาจตามกรอบของกฎหมาย: ผู้บริหารท้องถิ่นมีอำนาจหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนดเท่านั้น การกระทำหรือการตัดสินใจใดๆ ที่อยู่นอกเหนือขอบเขตอำนาจที่กฎหมายมอบให้ ถือเป็นการกระทำที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายและอาจนำไปสู่การทุจริตหรือการใช้อำนาจโดยมิชอบได้ ดังนั้น ผู้บริหารท้องถิ่นจึงต้องศึกษา ทำความเข้าใจ และปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ หรือประกาศต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานท้องถิ่นอย่างเคร่งครัด ตั้งแต่ขั้นตอนการจัดทำแผนงาน โครงการ การจัดซื้อจัดจ้าง การใช้จ่าย

งบประมาณ ไปจนถึงการให้บริการประชาชน เพื่อให้มั่นใจว่าการดำเนินงานทุกขั้นตอน เป็นไปตามเจตนารมณ์ของกฎหมายและไม่ขัดต่อบทบัญญัติใดๆ

2. ความเสมอภาคภายใต้กฎหมาย: กฎหมายจะต้องถูกบังคับใช้อย่างเสมอภาค และเท่าเทียมกันต่อทุกคน ไม่ว่าจะเป็นผู้บริหาร เจ้าหน้าที่ หรือประชาชนทั่วไป โดยไม่มีการเลือกปฏิบัติ ไม่ว่าจะเป็นจากตำแหน่ง เชื้อชาติ ศาสนา เพศ หรือสถานะทางสังคม การที่ผู้บริหารท้องถิ่นยึดหลักนี้หมายถึงการที่ต้องพิจารณาและตัดสินใจบนพื้นฐานของกฎหมายและข้อเท็จจริง โดยปราศจากอคติหรือการให้คุณให้โทษเป็นพิเศษแก่บุคคลใด บุคคลหนึ่ง ทั้งนี้เพื่อสร้างความยุติธรรมและความเชื่อมั่นให้กับประชาชนว่าทุกคนจะได้รับโอกาสและการปฏิบัติต่อไปอย่างเท่าเทียมกันตามที่กฎหมายกำหนด

3. ความโปร่งใสและตรวจสอบได้ของกฎหมาย: กฎหมายที่ใช้ในการบริหาร ท้องถิ่นต้องมีความชัดเจน ไม่คลุมเครือ ประชาชนสามารถเข้าถึงและทำความเข้าใจได้ง่าย เพื่อให้ทราบถึงสิทธิ หน้าที่ และข้อกำหนดต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการใช้ชีวิตในท้องถิ่น รวมถึงการที่ประชาชนสามารถตรวจสอบการบังคับใช้กฎหมายของเจ้าหน้าที่รัฐได้ นอกจากนี้ การจัดทำกฎหมายท้องถิ่น (เช่น เทศบัญญัติ หรือข้อบัญญัติ) จะต้องมีการบวนการที่โปร่งใส เปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น เพื่อให้กฎหมายที่ออกมานั้นสะท้อนถึงความต้องการและเป็นที่ยอมรับของคนในท้องถิ่น อย่างแท้จริง

4. การมีกระบวนการยุติธรรมที่เป็นธรรม: หลักนิติธรรมยังรวมถึงการมี กระบวนการยุติธรรมที่เป็นธรรมและมีประสิทธิภาพ หากมีข้อพิพาทหรือการร้องเรียน เกี่ยวกับการบริหารงานท้องถิ่น ประชาชนต้องสามารถเข้าถึงกระบวนการแก้ไขปัญหาหรือ การฟ้องร้องได้โดยสะดวกและเป็นธรรม มีหน่วยงานกลางที่ทำหน้าที่ตรวจสอบและตัดสิน ข้อพิพาทได้อย่างอิสระและปราศจากการแทรกแซง เพื่อให้มั่นใจว่าสิทธิของประชาชนจะ ได้รับการคุ้มครองและผู้กระทำผิดจะได้รับการลงโทษตามกฎหมาย

สรุป การยึดมั่นในหลักนิติธรรมอย่างแท้จริงจะช่วยให้การบริหารท้องถิ่นมีความ มั่นคง มีเสถียรภาพ และได้รับความไว้วางใจจากประชาชน ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการ นำไปสู่การพัฒนาท้องถิ่นที่ยั่งยืนและมีธรรมาภิบาลอย่างสมบูรณ์

หลักคุณธรรม (Virtue)

ผู้บริหารท้องถิ่นต้องยึดมั่นในความถูกต้องดีงาม มีความซื่อสัตย์สุจริต เสียสละเพื่อ ประโยชน์ส่วนรวม ไม่แสวงหาผลประโยชน์ส่วนตนหรือพวกพ้อง ยึดมั่นในจริยธรรม ศีลธรรม และค่านิยมที่ดีงาม รวมทั้งส่งเสริมให้บุคลากรในหน่วยงานประพฤติตนเป็น แบบอย่างที่ดีแก่สังคม

หลักคุณธรรม (Virtue) เป็นหนึ่งในเสาหลักสำคัญของธรรมาภิบาล โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการบริหารท้องถิ่นที่ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ต้องใกล้ชิดกับประชาชน หลักคุณธรรมไม่ได้หมายถึงเพียงแค่การไม่ทำผิดกฎหมาย แต่ยังรวมถึง การยึดมั่นในความถูกต้องดีงาม ความซื่อสัตย์สุจริต จริยธรรม และการมีจิตสำนึกที่ดีในการปฏิบัติหน้าที่เพื่อประโยชน์ส่วนรวม เป็นเรื่องของจิตวิญญาณและความรับผิดชอบที่อยู่เหนือกว่าข้อบังคับทางกฎหมาย

สำหรับผู้บริหารท้องถิ่นและบุคลากรในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การยึดมั่นในหลักคุณธรรมมีความสำคัญอย่างยิ่งในหลายมิติ ดังนี้

1. ความซื่อสัตย์สุจริตและความโปร่งใสทางจิตใจ

(1) ไม่ทุจริตคอร์รัปชัน: ผู้บริหารต้องมีความซื่อสัตย์สุจริต ไม่แสวงหาผลประโยชน์ส่วนตนหรือพวกพ้องจากการใช้อำนาจหน้าที่ ไม่ว่าจะเป็นการรับสินบน การเอื้อประโยชน์ให้ญาติสนิทมิตรสหาย หรือการนำทรัพย์สินของราชการไปใช้เพื่อประโยชน์ส่วนตัว รวมถึงการจัดการงบประมาณและทรัพยากรของท้องถิ่นด้วยความโปร่งใสและตรวจสอบได้

(2) ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเที่ยงธรรม: การตัดสินใจและการกระทำทุกอย่างต้องอยู่บนพื้นฐานของความถูกต้อง เป็นธรรม และปราศจากอคติหรือการเลือกปฏิบัติ ไม่ว่าจะเป็นการพิจารณาอนุมัติโครงการ การให้บริการประชาชน หรือการดำเนินการทางวินัยกับเจ้าหน้าที่ การยึดมั่นในคุณธรรมจะช่วยให้ผู้บริหารสามารถวางตัวเป็นกลางและสร้างความเชื่อมั่นให้กับทุกฝ่าย

2. ความรับผิดชอบและสำนึกในหน้าที่

(1) ความรับผิดชอบต่อผลการดำเนินงาน: ผู้บริหารต้องมีความรับผิดชอบต่อการตัดสินใจและการกระทำของตนเอง รวมถึงผลที่เกิดขึ้นจากการบริหารงาน ไม่ว่าจะเป็นผลดีหรือผลเสีย หากเกิดความผิดพลาดต้องกล้ายอมรับ และพร้อมที่จะแก้ไขปรับปรุงเพื่อให้งานบรรลุเป้าหมายและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อประชาชน

(2) การอุทิศตนเพื่อประโยชน์ส่วนรวม: ผู้บริหารที่มีคุณธรรมจะทำงานด้วยจิตวิญญาณแห่งการบริการสาธารณะ อุทิศเวลา กำลังกาย กำลังใจ เพื่อแก้ไขปัญหาและพัฒนาท้องถิ่นอย่างจริงจัง โดยไม่มุ่งหวังผลตอบแทนส่วนตัวหรือชื่อเสียง แต่คำนึงถึงประโยชน์สุขของประชาชนเป็นสำคัญ

3. การเป็นแบบอย่างที่ดีและส่งเสริมจริยธรรมในองค์กร

(1) สร้างวัฒนธรรมองค์กรที่ดี: ผู้บริหารท้องถิ่นที่มีคุณธรรมจะเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับเจ้าหน้าที่และประชาชนในพื้นที่ ส่งเสริมให้เกิดวัฒนธรรมองค์กรที่ยึด

มั่นในคุณธรรม จริยธรรม และความซื่อสัตย์สุจริต ทั้งยังต้องมีการกำหนดจรรยาบรรณในการปฏิบัติงานที่ชัดเจน และบังคับใช้อย่างจริงจังเพื่อป้องกันการประพฤติมิชอบ

(2) ส่งเสริมความสามัคคีและธำรงค่านิยมที่ดี: การมีคุณธรรมจะช่วยให้ผู้บริหารสร้างความสามัคคีปรองดองในหมู่คณะ และส่งเสริมค่านิยมที่ดีงามในสังคมท้องถิ่น เช่น ความขยันหมั่นเพียร ความซื่อสัตย์ การรักษาวินัย และการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ซึ่งจะส่งผลให้การพัฒนาท้องถิ่นเป็นไปอย่างยั่งยืน

4. การตัดสินใจบนพื้นฐานของจริยธรรมและผลกระทบต่อสังคม

(1) คำนึงถึงผลกระทบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม: ผู้บริหารที่มีคุณธรรมจะพิจารณาการตัดสินใจต่างๆ โดยคำนึงถึงผลกระทบในระยะยาวต่อสังคม สิ่งแวดล้อม และคุณภาพชีวิตของประชาชน ไม่ใช่แค่ผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจในระยะสั้น หรือการทำตามกฎหมายเพียงอย่างเดียว แต่จะพิจารณาถึงความถูกต้องชอบธรรมและผลกระทบต่อสังคมด้วย

(2) ความกล้าหาญทางจริยธรรม: การยึดมั่นในคุณธรรมอาจหมายถึงการที่ผู้บริหารต้องมีความกล้าหาญที่จะทำในสิ่งที่ถูกต้อง แม้ว่าอาจจะยากลำบาก ไม่เป็นที่นิยม หรือต้องเผชิญกับแรงกดดันจากฝ่ายต่างๆ การมีคุณธรรมที่เข้มแข็งจะช่วยให้ผู้บริหารสามารถยืนหยัดในความถูกต้องและรักษาผลประโยชน์ของส่วนรวมไว้ได้

กล่าวโดยสรุป หลักคุณธรรมสำหรับผู้บริหารท้องถิ่นจึงเป็นมากกว่าการปฏิบัติตามกฎหมาย แต่คือ การมีสำนึกที่ดี จิตใจที่ซื่อสัตย์สุจริต การอุทิศตนเพื่อประโยชน์ส่วนรวม และการเป็นแบบอย่างที่ดีในการบริหารจัดการและดำเนินชีวิต ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญในการสร้างความไว้วางใจจากประชาชน และนำไปสู่การพัฒนาท้องถิ่นที่ยั่งยืนและมีธรรมาภิบาลอย่างแท้จริง

หลักความโปร่งใส (Transparency)

การดำเนินงานทุกขั้นตอนของ อปท. ต้องเปิดเผยและตรวจสอบได้ ผู้บริหารท้องถิ่นต้องเปิดเผยข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้อง ครบถ้วน และทันเวลาให้ประชาชนและสาธารณชนรับทราบ ทั้งในเรื่องของงบประมาณ โครงการ แผนงาน และผลการดำเนินงานต่างๆ เพื่อให้เกิดความไว้วางใจและป้องกันการทุจริต นั่นคือความโปร่งใส

หลักความโปร่งใส (Transparency) คือหนึ่งในหลักธรรมาภิบาลที่สำคัญยิ่งในการบริหารราชการแผ่นดิน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการบริหารท้องถิ่น ซึ่งหมายถึง การเปิดเผยข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้อง ครบถ้วน และทันเวลาต่อสาธารณชน เพื่อให้สามารถตรวจสอบการดำเนินงานได้ และยังรวมไปถึงการสร้างกลไกและกระบวนการที่ชัดเจนในการทำงาน

เพื่อลดโอกาสในการทุจริตคอร์รัปชัน และสร้างความเชื่อมั่นและความไว้วางใจให้กับประชาชน

สำหรับผู้บริหารท้องถิ่นและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การยึดมั่นในหลักความโปร่งใสมีมิติที่สำคัญดังนี้:

1. การเข้าถึงข้อมูลของประชาชน

(1) เปิดเผยข้อมูลข่าวสารอย่างทั่วถึง: ผู้บริหารท้องถิ่นมีหน้าที่ในการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของ อปท. ให้ประชาชนและสาธารณชนได้รับทราบอย่างทั่วถึงและเข้าใจง่าย ไม่ว่าจะเป็นข้อมูลด้านแผนงาน โครงการงบประมาณการใช้จ่าย การจัดซื้อจัดจ้าง ผลการดำเนินงาน รายชื่อผู้รับเหมา รวมถึงกฎระเบียบและข้อบังคับต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของประชาชน การเปิดเผยข้อมูลควรทำผ่านช่องทางที่หลากหลาย เช่น เว็บไซต์ของ อปท. ป้ายประกาศ สื่อประชาสัมพันธ์ หรือการจัดประชุมสาธารณะ

(2) ข้อมูลต้องถูกต้องและทันสมัย: ข้อมูลที่เปิดเผยจะต้องเป็นข้อมูลที่ถูกต้อง เป็นจริง และมีการปรับปรุงให้ทันสมัยอยู่เสมอ เพื่อให้ประชาชนได้รับข้อมูลที่เป็นปัจจุบันและสามารถนำไปใช้ประกอบการตัดสินใจหรือตรวจสอบได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ความชัดเจนของกระบวนการและขั้นตอนการทำงาน

(1) กำหนดกระบวนการที่ชัดเจน: ทุกกระบวนการในการดำเนินงานของ อปท. ควรมีความชัดเจนและเป็นที่ยอมรับ ไม่ว่าจะเป็นขั้นตอนการขออนุญาต การให้บริการประชาชน การอนุมัติโครงการ หรือการจัดซื้อจัดจ้าง ต้องระบุผู้รับผิดชอบ ระยะเวลา ดำเนินการ และเอกสารที่จำเป็นอย่างชัดเจน เพื่อลดความคลุมเครือ ลดการใช้ดุลพินิจโดยมิชอบ และลดโอกาสในการเรียกรับผลประโยชน์

(2) สร้างกลไกการตรวจสอบที่เข้มแข็ง: ต้องมีการจัดตั้งกลไกการตรวจสอบภายในและภายนอกที่เข้มแข็งและเป็นอิสระ เช่น คณะกรรมการตรวจสอบ การตรวจสอบจากภาคประชาชน หรือการตรวจสอบจากหน่วยงานภายนอกที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้มั่นใจว่าการดำเนินงานเป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบ และข้อบังคับ และเป็นไปอย่างโปร่งใส

3. การมีส่วนร่วมในการตรวจสอบของประชาชน

(1) เปิดโอกาสให้ประชาชนตรวจสอบและแสดงความคิดเห็น: หลักความโปร่งใสไม่เพียงแต่การเปิดเผยข้อมูล แต่ยังรวมถึงการสร้างโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการตรวจสอบการดำเนินงาน และแสดงความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะต่างๆ เกี่ยวกับการบริหารงานของ อปท. เช่น การจัดเวทีประชาคม การรับฟังความคิดเห็นสาธารณะ หรือการจัดตั้งศูนย์รับเรื่องร้องเรียนและข้อเสนอแนะ

(2) รับฟังและตอบสนองต่อข้อกังวล: ผู้บริหารท้องถิ่นต้องพร้อมที่จะรับฟัง ข้อกังวล ข้อสงสัย หรือการร้องเรียนจากประชาชน และชี้แจง ตอบสนอง หรือดำเนินการ แก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นด้วยความรวดเร็วและเป็นธรรม ซึ่งเป็นการสร้างความเชื่อมั่นและ แสดงถึงความรับผิดชอบ

4. การบริหารจัดการที่ปราศจากการทุจริต

(1) ลดโอกาสการทุจริต: เมื่อกระบวนการทำงานมีความโปร่งใส ข้อมูล เปิดเผย และมีกลไกตรวจสอบที่เข้มแข็ง จะช่วยลดโอกาสในการทุจริตคอร์รัปชัน การใช้ อำนาจโดยมิชอบ และการเอื้อประโยชน์ให้แก่พวกพ้อง เพราะทุกการกระทำสามารถถูก ตรวจสอบได้

(2) สร้างวัฒนธรรมองค์กรที่ซื่อสัตย์: ความโปร่งใสยังช่วยส่งเสริมให้เกิด วัฒนธรรมองค์กรที่ยึดมั่นในความซื่อสัตย์สุจริต และกระตุ้นให้เจ้าหน้าที่ปฏิบัติตนด้วย ความรับผิดชอบและจริยธรรม

สรุป การนำหลักความโปร่งใสมาปฏิบัติอย่างจริงจังในทุกขั้นตอนของการ บริหารงานท้องถิ่น จะช่วยยกระดับความเชื่อมั่นของประชาชนต่อองค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่น ทำให้การใช้จ่ายงบประมาณเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและคุ้มค่า และนำไปสู่การ พัฒนาท้องถิ่นที่ยั่งยืนและมีธรรมาภิบาลอย่างแท้จริง

หลักการมีส่วนร่วม (Participation)

ผู้บริหารท้องถิ่นต้องเปิดโอกาสและส่งเสริมให้ประชาชน ชุมชน ภาคประชาสังคม และทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจ การวางแผน การ ดำเนินงาน การตรวจสอบ และการประเมินผลการปฏิบัติงานของ อปท. เพื่อให้การ บริหารงานตอบสนองความต้องการที่แท้จริงของประชาชน และสร้างความเป็นเจ้าของ ร่วมกัน

หลักการมีส่วนร่วม (Participation) คือหนึ่งในหลักธรรมาภิบาลที่สำคัญยิ่งในการ บริหารจัดการภาครัฐ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระดับท้องถิ่น หมายถึง การเปิดโอกาสและ ส่งเสริมให้ประชาชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกภาคส่วนเข้ามามีบทบาทในการคิด ตัดสินใจ วางแผน ดำเนินการ ตรวจสอบ และประเมินผลการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ เพื่อให้การบริหารงานตอบสนองความต้องการที่แท้จริงของประชาชน และสร้างความเป็น เจ้าของร่วมกันในกระบวนการพัฒนาท้องถิ่น

สำหรับผู้บริหารท้องถิ่นและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) การยึดมั่นใน หลักการมีส่วนร่วมมีความสำคัญและมีมิติที่หลากหลาย ดังนี้:

1. การส่งเสริมการมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจและวางแผน

(1) เวทีประชาคมและการรับฟังความคิดเห็น: ผู้บริหารท้องถิ่นควรจัดให้มีเวทีประชาคมหมู่บ้าน/ชุมชน หรือเวทีสาธารณะอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้ประชาชนได้เข้ามาแสดงความคิดเห็น เสนอแนะปัญหา และร่วมกันระดมสมองในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น แผนงาน โครงการ หรือการออกข้อบัญญัติท้องถิ่นที่ส่งผลกระทบต่อชีวิตของพวกเขา

(2) การมีส่วนร่วมในการจัดทำงบประมาณ: เปิดโอกาสให้ประชาชนและภาคประชาสังคมเข้ามามีส่วนร่วมในการพิจารณาจัดสรรงบประมาณของท้องถิ่น โดยเฉพาะงบประมาณที่เกี่ยวข้องกับโครงการพัฒนาในพื้นที่ เพื่อให้งบประมาณถูกใช้ไปในทิศทางที่ตอบสนองความต้องการและปัญหาของประชาชนอย่างแท้จริง

(3) แต่งตั้งคณะกรรมการจากภาคประชาชน: การแต่งตั้งตัวแทนจากภาคประชาชน ภาคธุรกิจ หรือภาคส่วนอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ให้เป็นคณะกรรมการหรือที่ปรึกษาในโครงการต่าง ๆ เช่น คณะกรรมการจัดซื้อจัดจ้าง คณะกรรมการตรวจสอบ หรือคณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่น เพื่อให้มีการถ่วงดุลอำนาจและนำมุมมองจากภาคส่วนต่าง ๆ มาประกอบการตัดสินใจ

2. การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานและการปฏิบัติการ

(1) การร่วมมือในการดำเนินโครงการ: สนับสนุนให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานโครงการต่าง ๆ ของ อปท. เช่น โครงการพัฒนาคุณภาพชีวิต โครงการรักษาสิ่งแวดล้อม หรือโครงการสาธารณสุขประโยชน์ ซึ่งอาจอยู่ในรูปแบบของการลงแรง การบริจาควัสดุอุปกรณ์ หรือการเป็นอาสาสมัคร

(2) การกระจายอำนาจให้ชุมชน: พิจารณาการมอบอำนาจบางอย่างในการบริหารจัดการหรือการดำเนินกิจกรรมเฉพาะด้านให้กับชุมชนหรือกลุ่มองค์กรในท้องถิ่น เพื่อให้ชุมชนสามารถบริหารจัดการตนเองและแก้ไขปัญหาได้อย่างเหมาะสมกับบริบทของพื้นที่

3. การมีส่วนร่วมในการตรวจสอบและประเมินผล

(1) การตรวจสอบการดำเนินงาน: เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการดำเนินงานของ อปท. ไม่ว่าจะเป็นการตรวจสอบงบประมาณ การจัดซื้อจัดจ้าง หรือความคืบหน้าของโครงการ ผ่านช่องทางการรับเรื่องร้องเรียน เวทีสาธารณะ หรือการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของทางราชการ

(2) การประเมินผลโครงการ: จัดให้มีช่องทางและกลไกให้ประชาชนสามารถร่วมประเมินผลโครงการและบริการต่าง ๆ ของ อปท. เพื่อให้ข้อมูลย้อนกลับที่เป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุงและพัฒนาการทำงานในอนาคต

4. ประโยชน์และคุณค่าของการมีส่วนร่วม

(1) สร้างความรู้สึกเป็นเจ้าของ: เมื่อประชาชนได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจและดำเนินงาน จะเกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของในโครงการและกิจกรรมต่าง ๆ ของท้องถิ่น ซึ่งจะนำไปสู่การดูแลรักษาและใช้ประโยชน์จากสิ่งเหล่านั้นอย่างยั่งยืน

(2) การบริหารจัดการที่ตอบสนองความต้องการ: การมีส่วนร่วมช่วยให้ผู้บริหารท้องถิ่นได้รับข้อมูลที่หลากหลายและมุมมองที่แตกต่างกัน ซึ่งจะนำไปสู่การตัดสินใจที่ตอบสนองความต้องการที่แท้จริงและแก้ไขปัญหาของประชาชนได้อย่างตรงจุด

(3) ลดความขัดแย้งและสร้างความร่วมมือ: การเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและหาข้อสรุปร่วมกัน จะช่วยลดความขัดแย้ง และสร้างความเข้าใจและความร่วมมือระหว่างภาครัฐกับภาคประชาชน

(4) เสริมสร้างประชาธิปไตยในท้องถิ่น: การมีส่วนร่วมเป็นหัวใจสำคัญของการปกครองระบอบประชาธิปไตยในระดับรากหญ้า ช่วยเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและยกระดับศักยภาพของประชาชนในการจัดการตนเอง

(5) เพิ่มประสิทธิภาพและลดการทุจริต: เมื่อมีผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจำนวนมากเข้ามามีส่วนร่วมในการตรวจสอบและเฝ้าระวัง การทุจริตคอร์รัปชันจะลดลง และประสิทธิภาพในการใช้จ่ายงบประมาณและทรัพยากรจะเพิ่มขึ้น

กล่าวโดยสรุปได้ว่า การนำหลักการมีส่วนร่วมมาปรับใช้ในการบริหารท้องถิ่นอย่างจริงจัง จึงเป็นการสร้างความเข้มแข็งให้กับประชาธิปไตยในระดับพื้นที่ และนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนและเป็นธรรม โดยแท้จริงแล้ว คือการเปลี่ยนจากการบริหารแบบรวมศูนย์อำนาจ มาสู่การบริหารแบบ "ประชาชนเป็นศูนย์กลาง" อย่างแท้จริง.

หลักความรับผิดชอบ (Accountability)

ผู้บริหารท้องถิ่นต้องมีความรับผิดชอบต่อภารกิจและการกระทำของตนเองและหน่วยงาน โดยพร้อมที่จะชี้แจง แสดงเหตุผล และรับผิดชอบต่อผลที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงาน ไม่ว่าจะเป็ผลดีหรือผลเสีย หากเกิดความผิดพลาดต้องกล้ายอมรับและพร้อมที่จะแก้ไข ปรับปรุง เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

หลักความรับผิดชอบ (Accountability) เป็นหนึ่งในหลักธรรมาภิบาลที่สำคัญยิ่ง ซึ่งหมายถึง การที่ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) จะต้องสามารถชี้แจง แสดงเหตุผล และรับผิดชอบต่อภารกิจ การกระทำ และผลการดำเนินงานของตนเองและหน่วยงานต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย โดยเฉพาะอย่างยิ่งต่อประชาชนผู้เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยและผู้เสียภาษี หลักนี้ไม่ใช่แค่การรับผิดชอบเมื่อเกิดความผิดพลาด แต่เป็นการแสดงถึงความพร้อมที่จะถูกตรวจสอบ และการมีพันธะสัญญาในการปฏิบัติหน้าที่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด

สำหรับผู้บริหารท้องถิ่นและบุคลากรใน อปท. การยึดมั่นในหลักความรับผิดชอบต่อผู้มีสิทธิที่สำคัญดังนี้:

1. ความรับผิดชอบต่อการตัดสินใจและการกระทำ

(1) ชี้แจงและแสดงเหตุผล: ผู้บริหารต้องสามารถชี้แจงและให้เหตุผลต่อสาธารณชนเกี่ยวกับนโยบาย แผนงาน โครงการ และการตัดสินใจสำคัญต่าง ๆ ว่ามีที่มาที่ไปอย่างไร มีวัตถุประสงค์อะไร และจะส่งผลกระทบต่อท้องถิ่นและประชาชน การสื่อสารที่ชัดเจนและมีเหตุผลจะช่วยสร้างความเข้าใจและลดข้อครหา

(2) ปฏิบัติตามกฎหมายและมาตรฐาน: การกระทำทุกอย่างต้องอยู่ภายใต้กรอบของกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ และมาตรฐานการปฏิบัติงานที่กำหนดไว้ หากมีการละเมิดหรือไม่ปฏิบัติตาม ผู้บริหารต้องพร้อมรับผิดชอบและเผชิญกับผลที่ตามมา

(3) พร้อมรับการตรวจสอบ: ผู้บริหารต้องยินดีและสนับสนุนให้มีการตรวจสอบการดำเนินงานจากหน่วยงานภายนอก เช่น สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน (สตง.) หรือคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) รวมถึงเปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถตรวจสอบได้ด้วยตนเอง

2. ความรับผิดชอบต่อผลสัมฤทธิ์ของงาน

(1) มุ่งเน้นผลลัพธ์ที่เป็นรูปธรรม: ผู้บริหารต้องมีความรับผิดชอบต่อการบรรลุเป้าหมายและผลสัมฤทธิ์ของภารกิจที่ได้รับมอบหมาย โดยเฉพาะการจัดบริการสาธารณะและการพัฒนาท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์สุขแก่ประชาชนอย่างแท้จริง ต้องมีการกำหนดตัวชี้วัดที่ชัดเจนและประเมินผลอย่างสม่ำเสมอ

(2) การประเมินผลและการปรับปรุง: หากผลการดำเนินงานไม่เป็นไปตามเป้าหมาย หรือเกิดข้อผิดพลาด ผู้บริหารต้องกล้ารับผิดชอบ ยอมรับความจริง และดำเนินการแก้ไขปรับปรุงอย่างทันท่วงที ไม่บิดเบือนหรือปิดความรับผิดชอบต่อ บทเรียนจากความผิดพลาดนำไปสู่การพัฒนาที่ดีขึ้น

3. ความรับผิดชอบต่อการใช้ทรัพยากร

(1) การใช้งบประมาณอย่างโปร่งใสและคุ้มค่า: ผู้บริหารต้องรับผิดชอบต่อการบริหารจัดการงบประมาณและทรัพยากรของท้องถิ่นอย่างมีประสิทธิภาพ โปร่งใส และเกิดความคุ้มค่าสูงสุดทุกบาททุกสตางค์ การใช้จ่ายต้องเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด และสามารถตรวจสอบได้

(2) การป้องกันการทุจริต: ความรับผิดชอบยังรวมถึงการสร้างระบบและกลไกภายในองค์กรเพื่อป้องกันการทุจริตคอร์รัปชัน การประพฤติมิชอบ และการใช้ตำแหน่งหน้าที่โดยมิชอบของบุคลากรในสังกัด หากพบการกระทำผิด ผู้บริหารต้องดำเนินการตามระเบียบวินัยอย่างเคร่งครัด

4. ความรับผิดชอบต่อสังคมและประชาชน

(1) การรับฟังและตอบสนองข้อร้องเรียน: ผู้บริหารต้องมีช่องทางที่เปิดกว้างให้ประชาชนสามารถร้องเรียน แสดงความคิดเห็น หรือเสนอแนะปัญหาต่าง ๆ ได้อย่างสะดวก และต้องมีระบบการจัดการข้อร้องเรียนที่มีประสิทธิภาพ เพื่อให้มั่นใจว่าทุกข้อร้องเรียนจะได้รับการพิจารณาและแก้ไขอย่างเป็นธรรม

(2) การสร้างความไว้วางใจ: เมื่อผู้บริหารแสดงออกถึงความรับผิดชอบอย่างแท้จริง จะช่วยสร้างความไว้วางใจและความน่าเชื่อถือให้กับประชาชน ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญในการสร้างความร่วมมือเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นที่ยั่งยืน

(3) จริยธรรมและความสำนึก: นอกเหนือจากความรับผิดชอบต่อตามกฎหมาย ผู้บริหารยังต้องมีความรับผิดชอบต่อทางจริยธรรมและสำนึกในหน้าที่ต่อส่วนรวม ทำงานด้วยความเสียสละ และยึดมั่นในหลักคุณธรรมอยู่เสมอ

กล่าวโดยสรุป หลักความรับผิดชอบต่อสังคมเป็นเสมือนหัวใจสำคัญของธรรมาภิบาลที่เชื่อมโยงกับหลักการอื่น ๆ ไม่ว่าจะเป็นนิติธรรม คุณธรรม ความโปร่งใส และการมีส่วนร่วม การที่ผู้บริหารท้องถิ่นยึดมั่นในหลักความรับผิดชอบต่ออย่างเคร่งครัด จะนำไปสู่การบริหารจัดการที่โปร่งใส มีประสิทธิภาพ และสร้างความมั่นใจให้กับประชาชนว่าท้องถิ่นของตนจะได้รับการบริหารจัดการอย่างดีที่สุด เพื่อประโยชน์สุขของทุกคน.

หลักความคุ้มค่า (Value for Money)

ผู้บริหารท้องถิ่นต้องบริหารจัดการทรัพยากร ทั้งงบประมาณ บุคลากร และวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ อย่างประหยัด มีประสิทธิภาพ และเกิดประโยชน์สูงสุด โดยคำนึงถึงผลสัมฤทธิ์ของงานและความคุ้มค่าในการใช้จ่าย เพื่อให้เงินภาษีของประชาชนถูกนำไปใช้เพื่อการพัฒนาและบริการสาธารณะอย่างเกิดประโยชน์สูงสุด

หลักความคุ้มค่า (Value for Money) เป็นหนึ่งในหลักธรรมาภิบาลที่มุ่งเน้นการบริหารจัดการทรัพยากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ให้เกิดประโยชน์สูงสุด โดยคำนึงถึง ประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และความประหยัด ในการใช้จ่ายงบประมาณและทรัพยากรอื่นๆ เพื่อให้มั่นใจว่าทุกบาททุกสตางค์ของเงินภาษีประชาชนถูกนำไปใช้เพื่อการพัฒนาท้องถิ่นและจัดบริการสาธารณะที่ก่อให้เกิดคุณค่าสูงสุดต่อประชาชน สำหรับผู้บริหารท้องถิ่นและบุคลากรใน อปท. การยึดมั่นในหลักความคุ้มค่ามีมิติที่สำคัญดังนี้:

1. ประสิทธิภาพ (Efficiency)

(1) การใช้ทรัพยากรอย่างเหมาะสม: การบริหารจัดการทรัพยากร เช่น งบประมาณ บุคลากร วัสดุอุปกรณ์ และเวลา ให้เกิดประโยชน์สูงสุด โดยใช้ทรัพยากรให้น้อยที่สุดเพื่อให้ได้ผลลัพธ์ตามที่ต้องการ หรือให้ได้ผลลัพธ์ที่มากขึ้นด้วยทรัพยากรเท่าเดิม

ตัวอย่างเช่น การจัดซื้อจัดจ้างที่ได้ของดีมีคุณภาพในราคาที่เหมาะสมที่สุด ไม่ใช่แค่ราคาถูกที่สุดแต่ไม่มีคุณภาพ

(2) ลดขั้นตอนและกระบวนการที่ไม่จำเป็น: ปรับปรุงและพัฒนากระบวนการทำงานให้มีความกระชับ รวดเร็ว และลดความซับซ้อนที่ไม่จำเป็น เพื่อประหยัดเวลาและทรัพยากร โดยยังคงรักษามาตรฐานการทำงานที่ดีไว้

(3) การบริหารจัดการบุคลากรอย่างมีประสิทธิภาพ: จัดสรรบุคลากรให้เหมาะสมกับภารกิจ มีการพัฒนาศักยภาพ และใช้ความรู้ความสามารถของเจ้าหน้าที่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด เพื่อเพิ่มผลผลิตและลดความซ้ำซ้อนในการทำงาน

2. ประสิทธิภาพ (Effectiveness)

(1) บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมาย: การดำเนินงานทุกอย่างต้องมุ่งเน้นที่ผลลัพธ์ที่ชัดเจนและสามารถวัดผลได้ โดยต้องมั่นใจว่าโครงการหรือกิจกรรมที่ดำเนินการนั้นสามารถแก้ไขปัญหา บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ และตอบสนองความต้องการที่แท้จริงของประชาชนในท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ

(2) สร้างคุณค่าและประโยชน์สูงสุด: ไม่ใช่เพียงแค่การทำตามแผนงาน แต่ต้องพิจารณาว่าผลลัพธ์ที่ได้นั้นก่อให้เกิดคุณค่าและประโยชน์สูงสุดต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนและต่อการพัฒนาท้องถิ่นในระยะยาวหรือไม่ เช่น การสร้างถนนต้องคำนึงถึงความทนทาน การใช้งานได้จริง และความปลอดภัย ไม่ใช่แค่สร้างให้เสร็จตามงบประมาณ

3. ความประหยัด (Economy)

(1) การจัดซื้อจัดจ้างอย่างคุ้มค่า: การดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างต้องเป็นไปอย่างโปร่งใส มีการแข่งขันที่เป็นธรรม และได้มาซึ่งสินค้าหรือบริการที่มีคุณภาพในราคาที่เหมาะสมที่สุด โดยพิจารณาจากทั้งราคาเริ่มต้นและค่าใช้จ่ายตลอดอายุการใช้งาน (life cycle cost)

(2) การใช้จ่ายงบประมาณอย่างรอบคอบ: ผู้บริหารต้องใช้จ่ายงบประมาณด้วยความรอบคอบ ระมัดระวัง และคำนึงถึงความจำเป็นและประโยชน์ของส่วนรวมเป็นหลัก หลีกเลี่ยงการใช้จ่ายฟุ่มเฟือย ไม่จำเป็น หรือเพื่อประโยชน์ส่วนตนและพวกพ้อง

(3) การบริหารจัดการทรัพย์สิน: ดูแลรักษาและใช้ประโยชน์จากทรัพย์สินของ อบต. อย่างมีประสิทธิภาพและยืดอายุการใช้งาน เพื่อลดภาระค่าใช้จ่ายในการซ่อมบำรุงหรือจัดหาใหม่

การประเมินผลและการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง

(1) การติดตามและประเมินผล: มีระบบการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานและโครงการต่างๆ อย่างสม่ำเสมอ เพื่อวิเคราะห์ว่าการใช้จ่ายทรัพยากรมีความคุ้มค่าหรือไม่ บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้เพียงใด และมีจุดใดที่ต้องปรับปรุง

(2) การเรียนรู้และปรับปรุง: นำผลการประเมินมาใช้เป็นข้อมูลในการเรียนรู้ ปรับปรุง และพัฒนากระบวนการทำงาน แผนงาน และนโยบายในอนาคต เพื่อให้การบริหารจัดการทรัพยากรมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้นอย่างต่อเนื่อง

กล่าวโดยสรุป การนำหลักความคุ้มค่ามาใช้ในการบริหารท้องถิ่นอย่างจริงจัง จะช่วยให้ อปท. สามารถใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุด สร้างสรรค์บริการสาธารณะที่มีคุณภาพ และบรรลุเป้าหมายการพัฒนาท้องถิ่นได้อย่างยั่งยืน ซึ่งท้ายที่สุดแล้วจะส่งผลดีโดยตรงต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่

สรุป

หลักธรรมาภิบาลพื้นฐานสำหรับการบริหารท้องถิ่น คือชุดของแนวคิดและหลักปฏิบัติที่มุ่งเน้นให้การบริหารจัดการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) มีความโปร่งใส มีประสิทธิภาพ และสามารถตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนได้อย่างแท้จริง โดยมีวัตถุประสงค์สูงสุดเพื่อประโยชน์สุขของประชาชน และการพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืน หลักการสำคัญ 6 ประการที่ผู้บริหารท้องถิ่นและบุคลากรใน อปท. ต้องยึดถือและปฏิบัติ กล่าวคือ

1. หลักนิติธรรม (Rule of Law) คือ การยึดมั่นและปฏิบัติตามกฎหมายอย่างเคร่งครัดและเสมอภาค ทุกการตัดสินใจและการกระทำต้องอยู่ภายใต้กรอบของกฎหมายที่ชัดเจน เป็นธรรม และมีการบังคับใช้อย่างเท่าเทียมกัน ไม่ว่าจะเป็นผู้บริหาร เจ้าหน้าที่หรือประชาชน เพื่อสร้างความเชื่อมั่นและความยุติธรรม

2. หลักคุณธรรม (Virtue) คือ การยึดมั่นในความถูกต้องดีงาม ความซื่อสัตย์สุจริต และการมีจิตสำนึกที่ดีในการปฏิบัติหน้าที่ ผู้บริหารต้องประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ไม่แสวงหาผลประโยชน์ส่วนตนหรือพวกพ้อง ทำงานด้วยความเสียสละ และมีจริยธรรมสูง เพื่อสร้างความไว้วางใจและส่งเสริมวัฒนธรรมองค์กรที่ดี

3. หลักความโปร่งใส (Transparency) คือ การเปิดเผยข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องครบถ้วน และทันเวลาต่อสาธารณชน รวมถึงการมีกระบวนการทำงานที่ชัดเจนและสามารถตรวจสอบได้ เพื่อลดโอกาสในการทุจริตคอร์รัปชัน และสร้างความเชื่อมั่นว่าการดำเนินงานเป็นไปอย่างซื่อตรงและเปิดเผย

4. หลักการมีส่วนร่วม (Participation) คือ การเปิดโอกาสและส่งเสริมให้ประชาชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเข้ามามีบทบาทในการคิด ตัดสินใจ วางแผน ดำเนินการ และตรวจสอบ การทำงานของ อปท. เพื่อให้การบริหารตอบสนองความต้องการที่แท้จริงของประชาชน และสร้างความเป็นเจ้าของร่วมกันในการพัฒนาท้องถิ่น

5. หลักความรับผิดชอบ (Accountability) คือ การที่ผู้บริหารสามารถชี้แจง แสดง เหตุผล และพร้อมรับผิดชอบต่อการตัดสินใจ การกระทำ และผลการดำเนินงาน ของ ตนเองและหน่วยงานต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย โดยเฉพาะประชาชน หากเกิดความผิดพลาดก็ พร้อมที่จะยอมรับและแก้ไขปรับปรุง เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

6. หลักความคุ้มค่า (Value for Money) คือ การบริหารจัดการทรัพยากร ทั้ง งบประมาณ บุคลากร และเวลา อย่างมีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และความประหยัด เพื่อให้มั่นใจว่าการใช้จ่ายทุกบาททุกสตางค์ของเงินภาษีประชาชนก่อให้เกิดประโยชน์ สูงสุด และสร้างคุณค่าที่ยั่งยืนแก่ท้องถิ่นและคุณภาพชีวิตของประชาชน

ซึ่งสอดคล้องกับพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการ บ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 อันเป็นกฎหมายแม่บทที่สำคัญที่กำหนดหลักธรรมาภิบาล หรือ การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี (พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหาร กิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546)

การนำหลักธรรมาภิบาลทั้ง 6 ประการนี้มาปรับใช้และปฏิบัติอย่างจริงจัง จะช่วย ให้การบริหารท้องถิ่นเข้มแข็ง โปร่งใส และมีประสิทธิภาพ ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน และสร้างประโยชน์สุขให้กับประชาชนในพื้นที่ได้อย่างแท้จริง

เอกสารอ้างอิง

โกวิทย์ พวงงาม. (ม.ป.ป.). การปกครองท้องถิ่นไทย: หลักการและมิติใหม่ในอนาคต.

กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วิญญูชน.

พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546.

Lanna beliefs: Ta Laew sacred objects

ความเชื่อล้านนา : ต้าแหลววัตถุมงคล

Phrakhruwimonsinlapakit (Ruangrith Kaewpiang), Assoc. Prof. Dr.

พระครูวิมลศัลปกิจ (เรืองฤทธิ์ แก้วเปียง), Assoc. Prof. Dr.

อาจารย์ประจำศูนย์ประสานงานสถาบันสมทบมหาวิทยาลัยโพธิศาสตร์ รัฐฟลอริดา สหรัฐอเมริกา

ภาคเหนือตอนบน (พะเยา เชียงราย แพร่ น่าน ลำปาง ลำพูน เชียงใหม่ แม่ฮ่องสอน)

Abstract

Beliefs are the frameworks of meaning and confidence humans construct to understand the world. They are a blend of psychology, culture, and personal experience. The diversity of beliefs reflects cultural differences, life backgrounds, and diverse experiences. Living with these differences requires respect, critical thinking, and open and safe communication.

The Lanna Ta-laew is another Lanna belief that provides the Lanna community with a spiritual refuge. It embodies the arts and culture of local wisdom. Even today, it is still widely used as gifts and souvenirs for both auspicious and inauspicious occasions.

Keywords: Ta-laew, Lanna sacred objects, Lanna beliefs,
Bamboo weaving art

บทคัดย่อ

ความเชื่อคือกรอบความหมายและความมั่นใจที่มนุษย์สร้างขึ้นเพื่อให้เข้าใจโลก เป็นส่วนผสมระหว่างจิตวิทยา วัฒนธรรม และประสบการณ์ส่วนตัว ความหลากหลายของความเชื่อสะท้อนถึงความแตกต่างทางวัฒนธรรม พื้นฐานชีวิต และประสบการณ์ที่หลากหลาย การอยู่ร่วมกับความเชื่อที่แตกต่างต้องอาศัยความเคารพ การคิดเชิงวิพากษ์ และการสื่อสารที่เปิดเผยและปลอดภัย

ต้าแหลวล้านนา ก็เป็นอีกความเชื่อหนึ่งของคนล้านนา ที่ทำให้สังคมของคนล้านนามีที่พึ่งทางใจ มีศิลปะและวัฒนธรรมอันเป็นภูมิปัญญาชาวบ้าน แม้ปัจจุบันก็ยังได้นำมาให้เห็นในรูปแบบของขวัญ ของที่ระลึกให้กันและกัน แจกเป็นของที่ระลึกได้ทั้งงานมงคล และงานอวมงคล

คำสำคัญ : ต้าแหลว, วัตถุมงคลล้านนา, ความเชื่อล้านนา, ศิลปะไม้ไผ่สาน

ความนำ

ความเชื่อ (belief) คือการยอมรับว่าอะไรบางอย่างเป็นจริงหรือมีความน่าเป็นไปได้ในใจของบุคคล โดยไม่จำเป็นต้องมีหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ที่ชัดเจนเสมอไป ความเชื่อสามารถเป็นความคิด ความคาดหวัง ความมั่นใจ หรือมุมมองเกี่ยวกับโลก สังคม ชีวิต และตัวเอง ความเชื่อมักมีลักษณะส่วนบุคคลและวัฒนธรรมร่วมกัน เชื่อมโยงกับอัตลักษณ์ กลุ่มสังคม และประสบการณ์ส่วนตัว

ทางจิตวิทยาได้อธิบายว่าทำไมคนเราถึงมีความเชื่อหรือความศรัทธาในด้านต่าง ๆ เป็นเพราะ ความเชื่อให้ความหมายแก่ชีวิต ลดความไม่แน่นอน และให้ทิศทางในการตัดสินใจ เมื่อเผชิญสถานการณ์สับสน ความเชื่อช่วยสร้างกรอบคิดและแนวทางการกระทำ ความเชื่อสามารถให้ความอบอุ่นใจ ความหวัง และการปลอบโยนในเวลาที่เราเผชิญกับความยากลำบาก ความเชื่อมักทำหน้าที่เป็น “ที่พึ่งพิง” ในภาวะความเครียดหรือความขัดแย้ง ปรากฏการณ์บางอย่างยากจะอธิบายด้วยเหตุผลทางวิทยาศาสตร์ กล่าวคือ บางเหตุการณ์ที่ยังไม่สามารถตีกรอบได้ด้วยหลักฐานทางวิทยาศาสตร์จะถูกตีความในรูปแบบความเชื่อ เช่น ปาฏิหาริย์ ประสบการณ์ลึกลับ หรือสัญลักษณ์ทางจิตวิญญาณ ความเชื่อมีความสอดคล้องกับอัตลักษณ์ส่วนบุคคล ได้แก่ ความเชื่อมักผูกติดกับตัวตนและภาพลักษณ์ที่คนอยาก让别人รับรู้ ความเชื่อบางอย่างถูกเลือกใช้เพื่อแสดงความเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม

สำหรับมิติทางสังคมนั้น มักจะเป็นบทบาทของวัฒนธรรมและชุมชน กล่าวคือ การถ่ายทอดทางสังคมและวัฒนธรรม เป็นความเชื่อถูกส่งผ่านผ่านครอบครัว โรงเรียน ชุมชน สื่อ และศาสนา และวัฒนธรรมทำหน้าที่กรอบคุณค่าและกรอบความหมาย ทำให้ความเชื่อเป็นส่วนหนึ่งของประสบการณ์ร่วม ทั้งเป็นการยืนยันผ่านประสบการณ์ร่วม นั่นคือ เมื่อคนในชุมชนสังเกตุเห็นความเชื่อร่วมกัน ความเชื่อมักถูกยืนยันและเสริมความแข็งแกร่งขึ้น ปรากฏการณ์ทางสังคม เช่น กรอบศีลธรรมหรือพิธีกรรม สามารถทำให้ความเชื่อมีพลังและความต่อเนื่อง และมีคุณค่าและอำนาจทางสังคมด้วย เพราะความเชื่อนั้นสามารถสร้างอำนาจทางสังคม เช่น อำนาจของผู้เชื่อ ผู้สอน และผู้มีตำแหน่งทางศาสนาหรือวัฒนธรรม แต่ความเชื่ออาจถูกใช้งานเพื่อควบคุมหรือกดดันบุคคลอื่นได้ หากไม่มีการตรวจสอบและเปิดรับข้อมูล

ถ้าจะมองในมิติประสบการณ์ส่วนตัว ก็จะพบว่า ประสบการณ์เฉพาะบุคคล ก็จะพบเห็นประสบการณ์ชีวิตที่ได้พบเจอ เช่น เหตุการณ์ดีหรือร้าย สามารถถูกตีความได้ว่าเป็นการสื่อสารจากสิ่งสูงกวานี้ การตีความนี้มีผลต่อความเชื่อในอนาคตและการตัดสินใจ การยืนยันผ่านเหตุการณ์และความสอดคล้องนั้น ความเชื่ออาจถูกยืนยันเมื่อเหตุการณ์ใน

ชีวิตจริงสอดคล้องกับสิ่งที่เชื่อ ในทางกลับกัน ความไม่สอดคล้องอาจทำให้ความเชื่ออ่อนแอลงหรือตั้งข้อสงสัย

ดังนั้น ความเชื่อไม่จำเป็นต้องขัดแย้งกับข้อมูลเชิงวิทยาศาสตร์เสมอไป บางครั้งสามารถร่วมมือกันได้ การวิเคราะห์เหตุผล ความตั้งใจของตน และหลักฐานที่มีอยู่ช่วยให้ความเชื่อมีความยืดหยุ่นและพัฒนาขึ้น ความสัมพันธ์ระหว่างความเชื่อและวิทยาศาสตร์อาจมีความขัดแย้ง แต่ยังคงอยู่ร่วมกัน กล่าวคือ บางความเชื่ออาจขัดกับข้อเท็จจริงทางวิทยาศาสตร์ ซึ่งอาจนำไปสู่การทบทวนหรือค้นหาหลักฐานเพิ่มเติม บางกรณี ความเชื่อสามารถกระตุ้นให้เกิดแรงบันดาลใจในการค้นคว้าและพัฒนาความรู้ใหม่ บางครั้งบางครั้ง การฟังอย่างปราศจากการตัดสินและเปิดพื้นที่สำหรับข้อมูลหลากหลาย พิจารณาหลักฐานทั้งด้านสนับสนุนและไม่สนับสนุน และยอมรับความไม่แน่นอนในบางกรณี แยกแยะระหว่าง “ความเชื่อส่วนบุคคล” กับ “ข้อเท็จจริงเชิงวิทยาศาสตร์”

วัตถุมงคลก็เป็นอีกความเชื่อหนึ่งของคนไทยทุกภาคหรือทั่วทั้งเอเชียก็ว่าได้ คือพม่า ลาว เขมร มาเลเซีย อินเดีย จีน ฯลฯ แต่ประชาชนคนภาคเหนือล้านนาในสมัยก่อนๆ มักจะมีความเชื่อวัตถุมงคลประเภทตำแหหลวงหรือตะแหหลวงเป็นอย่างมาก จะเห็นได้ว่า เวลาปลูกข้าวในนา ไนไร่ เสร็จแล้ว ก็จะเอาตำแหหลวง หรือ ตะแหหลวงไปปักไว้ตามมุมทุ่งนา หรือ ไร่สวน กันทุกคน ด้วยมีความเชื่อว่า ตะแหหลวงเป็นสัญลักษณ์ศักดิ์สิทธิ์ที่ใช้อธิษฐานและสื่อสารกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์เพื่อขอพรให้การปลูกข้าวมีความอุดมสมบูรณ์ ปลอดภัย และลดเหตุร้าย การปักตะแหหลวงในทุ่งนาเป็นพิธีกรรมที่มีความหมายเชิงสัญลักษณ์มากกว่าเป็นปฏิบัติทางวิทยาศาสตร์ โดยมุ่งหวังให้เกิดความสอดคล้องระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ

ดังนั้น บทความนี้จึงเป็นบทความที่จะให้ความรู้เรื่องของวัตถุมงคล “ตำแหหลวง” หรือ “ตะแหหลวง” ของชาวล้านนา

วัตถุประสงค์

เพื่อวิเคราะห์ความเชื่อความศรัทธาของชาวล้านนาในเรื่องวัตถุมงคลที่เกี่ยวข้องกับ “ตำแหหลวง” หรือ “ตะแหหลวง”

ความเชื่อและความศรัทธาของมนุษย์

ความเชื่อเกี่ยวกับวัตถุมงคลและเครื่องรางของขลัง เป็นความเชื่อที่มีมานานตั้งแต่โบราณ และเชื่อกันว่า มนุษย์มีความเชื่อในเรื่องวัตถุมงคลและเครื่องรางของขลังมาตั้งแต่เริ่มกำเนิดสังคมมนุษย์ ในความเชื่อเกี่ยวกับปรากฏการณ์ทางธรรมชาติความไม่รู้ในปรากฏการณ์ทางธรรมชาติที่เกิดขึ้น และความต้องการที่เหนือธรรมชาติช่วยปกป้องคุ้มครอง บนพื้นฐานในความต้องการความปลอดภัย โดยที่ได้ค้นพบจะสร้างมาจากสิ่งๆ ที่หาได้โดย

ธรรมชาติหรือประดิษฐ์ขึ้นมาจากวัตถุทางธรรมชาติ เช่นหิน ดิน ไม้ หรือ วัสดุอื่น ๆ ตามที่มีในภูมิประเทศนั้น ในยุคต่อ ๆ มาที่มนุษย์ มีการรู้จักโลหะ มีความรู้เรื่องการหลอมโลหะ และการนำโลหะมาใช้จึงได้มีวัตถุมงคลและเครื่องรางของขลังที่สร้างขึ้นจากโลหะ โดยวัตถุมงคลและเครื่องรางของขลังที่สร้างขึ้นนั้น สร้างตามความเชื่อ ตามลัทธิ หรือศาสนา มีรูปแบบและลักษณะแตกต่างกันไปตามความเชื่อที่มี เช่น ในยุคสมัยที่มีการบูชาพระอาทิตย์หรือ พระจันทร์ก็อาจจะมีการแกะสลักหินให้เป็นรูปของพระอาทิตย์ หรือพระจันทร์ในลัทธิที่มีการบูชาเทพเจ้า ก็จะมีการแกะเป็นรูปเทพเจ้าองค์นั้น หรือกำหนดลักษณะของวัตถุให้เป็นสัญลักษณ์แทนการบูชาเทพเจ้าองค์นั้น (สยามมงคลพระเครื่อง, 2558 : ออนไลน์)

คนในล้านนามีความเชื่อเกี่ยวกับเครื่องรางของขลังมาตั้งแต่โบราณเช่นกัน อิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์ของวัตถุมงคลนั้น เป็นความเชื่อในวัตถุมงคล และเครื่องรางของขลัง เพื่อให้พลังอำนาจ หรือคุณวิเศษที่มีอยู่ในวัตถุมงคลนั้นๆ ปกป้องคุ้มครองให้ปลอดภัย หรือต้องการในคุณวิเศษในด้านอื่น โดยสามารถจัดแบ่งได้ดังนี้

- คงกระพัน คือ หนั่งเหนียว ฟันแทงยังไม่เข้า
- ชาตรี คือ กระทบเบา เช่น โดนต้อย โดนทุบแต่ไม่เจ็บ
- มหาอุตม์ คือ ห้ามอาวุธ เช่น ปืนยิงไม่ออก
- แคล้วคลาด คือ ปลอดภัยจากอันตราย ไม่ถูกตัว ไมโดนตัว
- มหาอำนาจ คือ ผู้คนเกรงกลัว เกรงใจใครเห็นก็เคารพ
- เมตตา คือ ใครเห็นรักเอ็นดู
- มหานิยม คือ คนนิยมชมชอบ
- โชคลาภ คือ ให้ผลทางด้านลาภผล การค้าขาย หรือเงินทอง เป็นต้น

ประวัติของตำแหหลวง หรือ ตะแหหลวง

ผู้เขียน ได้ศึกษาและสนใจวัตถุมงคล “ตำแหหลวง” ว่าเขาทำจากอะไร ทำอย่างไร ก่อนนำมาใช้ในพิธีกรรมและความเชื่อของผู้คนท้องถิ่นในภาคเหนือ ก็พบว่า มีลักษณะเป็นไม้ไผ่สาน ไม้ไผ่จะทำจากตอกหนึ่งก้านนำมาหักไปมาเป็นแฉกหรือจะทำจากตอกหลายก้านมาสานรวมกันเป็นสามแฉกขึ้นไป คำว่า “ตะแหหลวง” ในภาษาเหนือและภาษาอีสานมีความหมายว่า “ตาเหยี่ยว” และพ้องกับคำว่า “เฉลว” ในภาคกลาง ซึ่งเฉลวในภาคกลางเป็นสัญลักษณ์ใช้แสดงบอกสัญลักษณ์ว่าเป็นร้านขายของ ใช้แสดงบอกสัญลักษณ์ว่าเป็นที่ตั้งด่านเก็บภาษี ใช้บอกอาณาเขตการจับจองที่นาโดยการปักเฉลวไว้ที่สี่มุมของที่ดินเป็นเจ้าของ ปักไว้ที่ที่แสดงว่าเป็นบริเวณที่หวงห้ามต่าง ๆ หรือบอกเตือนให้ระวังอันตรายและใช้ในการแพทย์แผนโบราณ ปัจจุบันเฉลวยังกลายเป็นส่วนหนึ่งของสัญลักษณ์เกสักรรม

สมาคมแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์ ซึ่งเกี่ยวข้องกับยาสำหรับรักษาโรคมะเร็ง เฉลวในภาคกลางจะต่างจากตำแหลวในภาคเหนือกล่าวคือในภาคเหนือชาวบ้านท้องถิ่นจะ ใช้ตำแหลวในเชิงพิธีกรรมและความเชื่อที่ชัดเจนมากกว่าภาคกลาง พบการใช้งานตำแหลว ชัดเจนในพิธีการแหกนาแบบท้องถิ่นของภาคเหนือ ซึ่งเป็นพิธีที่มีเรียบง่ายกว่าพระราชพิธี หลวงแต่จุดประสงค์เดียวกันคือเพื่อเสี่ยงทายและเพื่อบูชาพระแม่โพสพ ขอให้การทำนา เป็นไปได้อย่างราบรื่น โดยเริ่มจากการกำหนดบริเวณประกอบพิธีซึ่งจะอยู่ภายในเนื้อที่นา ของตน เรียกว่า “ค้ำแรกเข้า” ซึ่งถือเป็นจุดมงคลของที่นาและเป็นที่สถิตของผีเสื้อนา (ผี อารักษ์ที่นาหรือเทวดาอารักษ์ที่นา) มีการทำแท่นเพื่อบูชาพระแม่โพสพ รวมถึงมีของเช่น ไห้วพระแม่ธรณีด้วย จากนั้นจะมีการปักตะแหลวที่สี่มุมของบริเวณพิธี และปักตาแหลว หลวงหรือตาแหลวแรกนาไว้ตรงกลางที่นา (พระครูวรเขตโสภิต, 2567 หน้า 5-6)

ตำแหลวหรือตะแหลว เป็นวัตถุมงคลเครื่องรางของขลังที่ชาวล้านนาเชื่อถือว่า มี คุณ มีอิทธิฤทธิ์ และมีตำนานเล่าขานสืบต่อกันมาและเกี่ยวข้องกับเมืองเชียงตุง ว่า พระ เจ้าเทิง กษัตริย์แห่งเมืองเงินยวง โปรดการประพาสป่าล่าสัตว์มาก วันหนึ่งเสด็จไปเที่ยวป่า เพื่อล่าสัตว์และเข้าไปลึกมาก จนไปพบกับนางไม้ผู้หนึ่ง พระองค์พอใจในความงดงามของ นางไม้มาก จึงได้อยู่ร่วมกันในถ้ำแห่งหนึ่งเป็นเวลานาน จนในที่สุดก็เป็นห้วงบ้านเมือง จึง ขอลานางกลับ ก่อนที่พระองค์จะเดินทางกลับ นางได้สารอกทากรซึ่งเป็นโอรสของพระ เจ้าเทิงมอบให้มาด้วย ทากรผู้นั้นได้ชื่อว่า เจ้าชายตุง ซึ่งเมื่อเติบโตขึ้น เจ้าชายตุงก็ชอบ เที่ยวป่าเช่นเดียวกับพระบิดา ในที่สุดก็ได้ไปพบกับพระมารดาของพระองค์ เจ้าชายตุงได้มี โอกาสช่วยถอนคำสาปบรรพบุรุษของพระองค์ตามที่พระมารดาแจ้งให้ทราบ แล้วทรงเห็น ว่าบริเวณใกล้เคียงกันนี้อุดมสมบูรณ์เหมาะสมที่จะตั้งเป็นเมืองใหญ่ได้ หลังจากได้ตั้ง เมืองขึ้นแล้วจึงให้ชื่อเมืองตามพระนามของพระองค์ว่า เชียงตุง พร้อมทั้งห้ามประชาชนใน เมืองนี้ล่าสัตว์ แต่โดยที่สัตว์ทั้งหลายได้เข้ามากัดกินพืชผลที่ปลูกไว้เสียหาย เป็นที่เดือดร้อน ไปทั่ว พระองค์จึงให้เหยี่ยวบินตรวจตรารักษาไร่นาเอาไว้ไม่ให้เป็นอันตรายไปมาก พระองค์จึงให้ประชาชนทำรั้วป้องกัน โดยเอาไม้ไผ่มาขัดกันเป็นรูปตาเหยี่ยว จึงเรียกกัน ต่อๆ มาว่า ตาแหลว ตาแหลว ตำแหลว หรือ เฉลว ทุกวันนี้

ประเภทของตำแหลวหรือตะแหลว

ประเภทของตาแหลวในภาคเหนือสามารถแบ่งประเภทตามหน้าที่การใช้งานได้ หลากหลาย ได้แก่

1. ตำแหลวแหก (แรก) นา ในพิธีกรรมแหกนาประเพณีท้องถิ่นทางภาคเหนือ โดย จัดทำขึ้นเพื่อปักไว้ในขอบเขตพื้นที่นาของผู้ประกอบพิธีกรรมในพิธีกรรมเพื่อเสี่ยงทายและ บูชาพระแม่โพสพ เป็นการสอนไม้ไผ่ชั้นเดียว ใช้ไม้ตอกเพียง 6 เส้น

2. ต่ำเหลว 3 ชั้น ใช้เป็นวัตถุมงคลประเภทเมตตามหานิยม เอาไว้ติดเกวียน ติดร้านค้าร้านขาย ฯลฯ

3. ต่ำเหลว 7 ชั้น เป็นที่นิยมอย่างมากในชาวล้านนา พบได้ในพิธีกรรมเพื่อขจัดปัดเป่าสิ่งที่ไม่ดีและนิยมนำไปแขวนไว้บริเวณหน้าประตูบ้านเพื่อป้องกันสิ่งไม่ดีไม่ให้เข้ามาทำร้ายคนในบ้านได้

4. ต่ำเหลวแม่หม้าย เส้นนำมาสานขัดกันคล้ายกัจจกรซึ่งนำไปใช้ในพิธีแฮกนาข้าว ก่อนเริ่มทำนาข้าว ทำขึ้นเพื่อแสดงความเป็นเจ้าของและแสดงพื้นที่หวงห้ามห้ามบุกรุก

5. ต่ำเหลวตัดพาย ตัดกรรมตัดเวรผัวเมีย ต่ำเหลวนี้ ใช้ไม่เป็นลำผ่า 4-6 แล้วสานให้ใหญ่ ๆ ไม้ที่ใช้จะต้องยาวเท่าตัวของผู้ทำพิธี ซึ่งคนสามารถลอดข้ามไปได้อย่างสะดวก

ภาคเหนือล้านนาโดยทั่วไปจะใช้ต่ำเหลว 5 ประเภทนี้ที่เป็นที่นิยมกันในยุคก่อน ๆ

ความเชื่อล้านนาต่อต่ำเหลว

ต่ำเหลว เป็นวัตถุมงคลเครื่องรางของขลังอีกประเภทหนึ่งที่ชาวล้านนาเชื่อถือว่า มีคุณ มีอิทธิฤทธิ์ สามารถป้องกันอาเพศภัยไร้ได้ เป็นทุกประเภทที่กล่าวมาข้างต้น หากผู้สร้างได้ประกอบพิธีกรรมด้วยความตั้งใจและมีสวดคาถาพระพุทธรูป พระธรรมคุณ พระสังฆะคุณให้สมบูรณ์

บรรพชนคนล้านนาในอดีตต่างมีคติความเชื่อที่ยึดติดอยู่กับพลังอำนาจแห่งความศักดิ์สิทธิ์หรือปรากฏการณ์ต่าง ๆ ที่อยู่เหนือธรรมชาติ เป็นสิ่งที่ไม่สามารถมองเห็นได้ ยกแก่การพิสูจน์ มีทั้งสิ่งที่เป็นศิริมงคลกับตัวคน กับวิถีชีวิตและชุมชน บางสิ่งก็เป็นเรื่องอัปมงคล เร้นลับ มีอิทธิพลและเป็นผลกระทบต่ोजิตใจและความรู้สึกนึกคิด ต่ำเหลวจึงเป็นสัญลักษณ์ที่สะท้อนถึงคติความเชื่อที่มีมาแต่ดั้งเดิม ไม่ปรากฏว่ามีจุดเริ่มต้นเมื่อใด แต่ก็เป็นสิ่งบ่งบอกอย่างชัดเจนว่าเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือภูมิปัญญาพื้นบ้านที่เกิดจากประสบการณ์ในการปรับตัวของคนและชุมชนต่อสภาพแวดล้อมในการดำรงชีวิต จนกลายเป็นองค์ความรู้ที่สั่งสมและมีการสืบทอดกันต่อๆมาจนถึงปัจจุบัน เป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ของการดำเนินชีวิต เนื่องจากมีกระบวนการในการประดิษฐ์คิดค้นรูปแบบต่างๆ มีการสืบสานมาอย่างต่อเนื่อง มีวิถีปฏิบัติจนกลายเป็นพิธีกรรมที่สำคัญของชุมชน ส่วนที่เป็นศิลป์คือเป็นความรู้ที่มีคุณค่าทั้งดีและงดงาม เต็มไปด้วยความรู้สึก อารมณ์ และจิตวิญญาณ ก่อให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้คนในชุมชน รวมทั้งผสมผสานให้เกิดสมดุลต่อธรรมชาติและสภาวะแวดล้อมได้อย่างกลมกลืน คติความเชื่อเกี่ยวกับต่ำเหลวทำให้เกิดจารีตประเพณีที่ถือปฏิบัติกันต่อๆมา กล่าวคือด้านที่เป็นสิ่งอันเป็นมงคล ก็จะใช้ต่ำเหลวเป็นเครื่องประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ เช่น พิธีแฮกนา สู่ขวัญข้าว พิธีสืบชะตา พิธีทำบุญบ้าน

ทำบุญเมือง และพิธีพุทธาภิเษกพระพุทธรูปหรือวัตถุมงคล ความเชื่อด้านที่เป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ มีความขลัง สามารถป้องกันสิ่งชั่วร้าย สิ่งที่ไม่เป็นมงคล ก็จะนำ ต้ำแหลวมาใช้ เป็นต้นว่า ใช้ปักบนหม้อยาต้ม ใช้แขวนปากทางเข้าสู่ชุมชน และความเชื่อในการใช้บอกสถานที่ กำหนดเป็นอาณาเขตของการครอบครองที่ดินหรือที่ทำกินเพื่อแสดงความเป็นเจ้าของ ผู้อื่นจะได้ไม่ล่วงเกินไม่ว่าทางใด

ดังนั้น จึงกล่าวได้ว่า ต้ำแหลวล้านนาในอดีตมีความสำคัญและซับซ้อน สะท้อนถึง วัฒนธรรมและความเชื่อของชาวล้านนาอย่างลึกซึ้ง นี่คือภาพรวมที่สำคัญ แต่เมื่อแยกไป เป็นด้าน ๆ จะมีดังนี้

1. ด้านความเครื่องหมายทางด้านพิธีกรรม คือ ต้ำแหลวมักถูกสร้างขึ้นเพื่อ ติดตั้งในบริเวณบ้านเรือน โดยเฉพาะในช่วงเวลาที่มีการจัดพิธีกรรมหรือในช่วงการไว้อาลัย ให้กับผู้เสียชีวิต เพื่อทำหน้าที่เป็นเครื่องหมายบอกกล่าวและสร้างข้อจำกัดในพื้นที่เพื่อ ป้องกันไม่ให้คนภายนอกเข้ามายุ่งเกี่ยว

2. ด้านการสื่อสารความเชื่อและค่านิยม คือ ต้ำแหลวเป็นเครื่องหมายที่มีความหมายทางศาสนาและความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับวิญญาณและโลกหลังความตาย สะท้อนถึงความเคารพต่อผู้ที่จากไปและการรักษาความสงบสุขในบ้าน

3. ด้านการใช้วัสดุธรรมชาติ คือ ต้ำแหลวมักทำจากวัสดุที่หาได้ในท้องถิ่น เช่น ไม้ไผ่ การสร้างและการตกแต่งต้ำแหลวจึงมีส่วนในการสะท้อนวิถีชีวิตและภูมิปัญญา ท้องถิ่น

4. ด้านความสัมพันธ์กับสังคมและชุมชน คือ การสร้างต้ำแหลวไม่ใช่เพียง กิจกรรมส่วนบุคคล แต่ยังเกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยสมาชิกในชุมชนมักเข้า

มาช่วยกันในการสร้างและทำพิธีกรรมต่างๆ ทำให้เกิดความสัมพันธ์อันดีในหมู่บ้าน

5. ด้านศาสนาและประเพณี คือ ต่าแหลวมักมีการเชื่อมโยงกับประเพณีทางศาสนาที่สำคัญ เช่น การทำบุญ การไหว้ และการถือศีล ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความเชื่อทางศาสนาของชาวล้านนา

วิธีทำต่าแหลว หรือ ตะแหลว

1. เตรียมวัสดุ การสานต่าแหลวล้านนาเป็นงานหัตถกรรมที่มีขั้นตอนและความละเอียดในการทำ เพื่อให้ได้รูปแบบที่ต้องการ ต้องเตรียมวัสดุก่อน คือ (๑) วัสดุหลัก คือ ไม้ไผ่ ต่าแหลวมักทำจากไม้ไผ่ ซึ่งเป็นวัสดุที่หาได้ง่ายในภูมิภาคล้านนา ไม้ไผ่จะต้องถูกเลือกอย่างพิถีพิถัน โดยเลือกไม้ที่มีความแข็งแรงและไม่แตกหักง่าย (2) เครื่องมือ คือ มีดหรือเครื่องมือการตัดเพื่อเตรียมไม้ไผ่ให้มีขนาดและรูปทรงที่เหมาะสม

2. การตัดไม้ไผ่ ตัดไม้ไผ่นั้นเริ่มต้นด้วยการตัดไม้ไผ่ให้มีความยาวที่ต้องการ ปกติจะใช้ไม้ยาวประมาณ 1-1.8 เมตร ขึ้นอยู่กับขนาดของต่าแหลวที่ต้องการทำ และการผ่าไม้ไผ่นั้นคือการผ่าไม้ไผ่ออกเป็นเส้นเล็กๆ เพื่อให้สะดวกในการสาน จะใช้ขนาดตามที่คุณต้องการ

3. การกำหนดรูปแบบ ก่อนที่จะเริ่มการสาน จะให้ผู้เรียนกำหนดรูปแบบของต่าแหลวว่าจะทำเป็นรูปแบบใด ซึ่งอาจจะทำเป็นรูปทรงสี่เหลี่ยมแบนหรือรูปทรงกลมขึ้นอยู่กับความต้องการ

4. การสาน เริ่มต้นโดยการสร้างโครงสร้างของต่าแหลว โดยใช้เส้นไม้ไผ่จำนวน 6 เส้นตามรูปทรงที่ต้องการ แล้วใช้เส้นไม้ไผ่เพิ่มเติมมายึดโครงสร้างให้แน่น

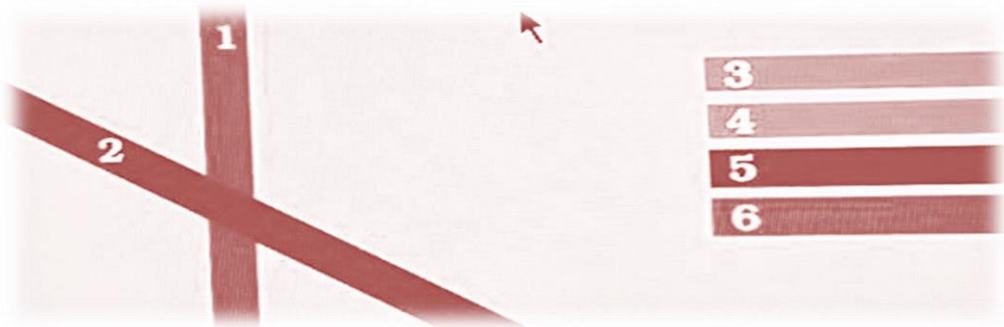
ขั้นตอนการสาน : เริ่มการสานไม้ไผ่ทีละชั้น โดยใช้เทคนิคการสานแบบไขว้ไปมา ทำให้มีความแข็งแรงและไม่หลุดง่าย การสานนี้ต้องทำอย่างระมัดระวังเพื่อให้ได้ความสวยงามตามแบบที่ต้องการ ดังนี้

(1) ตอกเส้นที่ 1 วางทาบลงไปกับพื้น

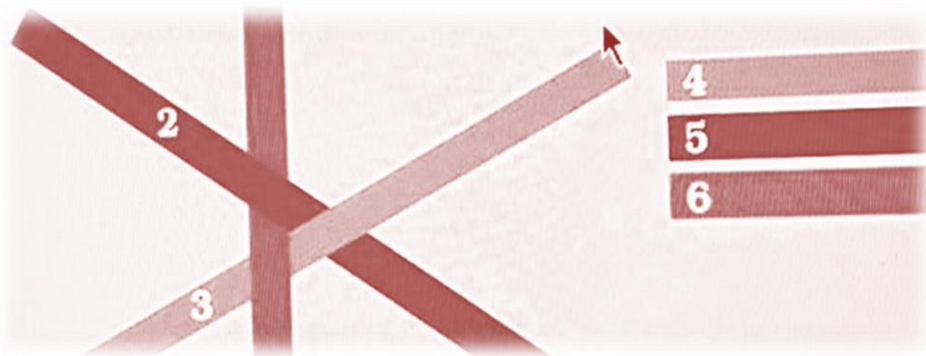
การวางตอกเส้นที่ 1

(2) ตอกเส้นที่ 2 วางทับกับเส้นที่ 1

การวางตอกไม้ไผ่เส้นที่ 2

(3) ตอกเส้นที่ 3 สอดกลางเส้น 1 แล้วทับบนเส้น 2

การวางตอกไม้ไผ่เส้นที่ 3

(4) ตอกเส้นที่ 4 สอดบนเส้น 2 สอดกลางเส้น 1

การวางตอกไม้ไผ่เส้นที่ 4

(5) ตอกเส้นที่ 5 สอดบนเส้น 1 สอดล่างเส้น 4 และทับบนเส้น 3

การวางตอกไม้ไผ่เส้นที่ 5

(6) ตอกเส้นที่ 6 (ขุดคู่) สอดล่างเส้น 2 ทับบนเส้น 3 สอดล่างเส้น 5 และทับบนเส้น 4

การวางตอกไม้ไผ่เส้นที่ 6

จะได้ตาแหลว 1 ชั้น ส่วนชั้นที่ 2-7 ก็สอดทับสลับกันไปเป็นชั้น ๆ จะได้ตาแหลว 3 ชั้น 5 ชั้น 7 ชั้น ตามต้องการ

5. การตกแต่ง

หลังจากการสานเสร็จสามารถเพิ่มรายละเอียดอื่น ๆ เช่น การทาสี การแต่งด้วยวัสดุธรรมชาติอื่น ๆ หรือการใช้เชือกในการจัดแต่งเพื่อเพิ่มความสวยงาม ในบางกรณี ตาแหลวจะมีการบุซา หรือมีพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องเพิ่มเติมเพื่อให้มีความหมายหรือเป็นการขอพร

6. การดูแลรักษา

เพื่อรักษาความสวยงามและความแข็งแรง ควรจัดเก็บในที่แห้งและสะอาด หากไม้

ไผ่เริ่มมีอาการผุกร่อน ควรทำการบำรุงรักษาหรือซ่อมแซม เพื่อให้ตำแหลวสามารถใช้งาน
ได้ยาวนาน

การสานตำแหลวเป็นงานที่ต้องอาศัยความประณีตและความละเอียดในการทำ

การพัฒนาตำแหลวเป็นของที่ระลึก ของชำร่วย

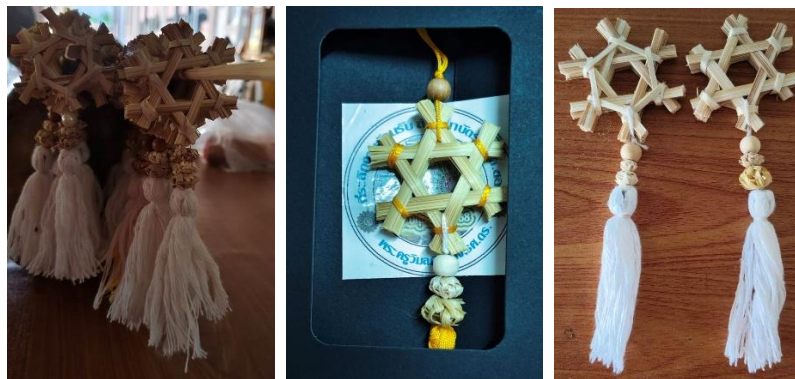
ปัจจุบันความสำคัญของตำแหลวได้เริ่มหายไปจากสังคมคนล้านนา เพราะอาจจะเกิดจากหลายๆ สาเหตุ เช่น วัฒนธรรมและประเพณีดั้งเดิมบางอย่างเริ่มสูญหายไป ทำให้การใช้ตำแหลวในพิธีกรรมต่างๆ ลดน้อยลง เนื่องจากคนรุ่นใหม่อาจไม่เข้าใจหรือไม่เห็นความสำคัญของวัตถุนี้ วัสดุที่ใช้ในการทำตำแหลว เช่น ไม้ไผ่ อาจมีความขาดแคลนในบางพื้นที่ส่งผลให้การสร้างและการบูรณะตำแหลวทำได้ยากขึ้น การเปลี่ยนแปลงในรูปแบบการใช้ชีวิตและความเชื่อของผู้คนอาจทำให้ตำแหลวไม่ถูกใช้งานหรือมีการตีความที่แตกต่างออกไป มีความท้าทายในการอนุรักษ์ความรู้และทักษะเกี่ยวกับการทำตำแหลวเนื่องจากมีคนไม่มากนักที่รู้วิธีการสร้างและมีความสนใจในการเรียนรู้ต่อไป การจัดการปัญหาเหล่านี้จำเป็นต้องมีการส่งเสริมและสนับสนุนจากทั้งชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อรักษาความสำคัญและคุณค่าของวัฒนธรรมล้านนานี้เอาไว้ให้คงอยู่ต่อไปในอนาคต จึงกิดการพัฒนาจากที่เคยมี คือ อ้นกว้าง ๆ ใหญ่ ๆ ให้เหลืออันเล็ก ๆ ประมาณ 1-3 นิ้ว แล้วตกแต่งให้สวยงามน่าดู น่าใช้ ให้เป็นของที่ระลึกซึ่งกันและกัน

ตั้งที่ชุมชนคุณธรรมวัดพนาลัยเกษม ตำบลเวียงเหนือ อำเภอเวียงชัย จังหวัดเชียงราย ได้จัดตั้งกลุ่มวิสาหกิจชุมชนไม้ไผ่สานขึ้น และได้นำเอากระบวนการสร้างตำแหลว มาพัฒนาให้เป็นของที่ระลึกที่ทรงคุณค่าทางด้านจิตใจ

ตำแหลวมหามงคล
ป้องกันภัย แคล้วคลาด
ป้องกันผีวิศาจร้ายทั้งปวง
ขับเสนียดจัญไร
เป็นที่รักของเทวาทั้งหลาย
ปลูกเสกด้วยพุทธคุณมหาเมตตา

วิเคราะห์คุณค่าของตำแหลหรือตะแหลล้านนา

จากการพัฒนาตำแหลขนาดใหญ่มาเป็นขนาดเล็กเป็นที่ระลึกในงานต่างๆ ทางกลุ่มวิสาหกิจชุมชนคุณธรรมวัดพนาลัยเกษม จัดทำนั้น สามารถวิเคราะห์ถึงคุณค่าของตำแหลหรือตะแหลล้านนานั้นได้ดังนี้

1. มีคุณค่าด้านจิตวิทยา (การรักษาจิตใจให้ปลอดภัยไร้กังวล)

ตำแหล เป็นเครื่องรางของขลังของชาวล้านนามาแต่โบราณกาล เกี่ยวข้องกับชีวิตของคนแต่เกิดถึงตายก็ได้ กล่าวคือ เกิดมาจากกรรมมารดา ผู้เป็นบิดาหรือญาติผู้ใหญ่ก็จะหาตำแหลมาติด มาชิงไว้ที่ประตูเข้าบ้านบ้าง ที่ประตูห้องนอนของมารดาที่คลอดบุตรบ้าง เพื่อไว้ป้องกันพวกผี ปีศาจ สิ่งไม่ดีทั้งหลายเข้ามาในบ้านในเรือนได้ เป็นเครื่องรางที่ทุกบ้านในสมัยก่อน ๆ ของล้านนา จะมีทุกหลังคา เมื่อเติบโตใหญ่มาทำอะไรทำนาาก็มีตำแหลไปปักหมายนา หมายถึง ไปตั้งบูชาพระแม่โสภ ให้ความรักษาข้าวนา ข้าวไร่ ให้อุดมสมบูรณ์ไร้หนู มด แมลง มารบกวน เมื่อไปค้าขายก็เอาตำแหลติดล้อติดเกวียนให้ค้าขายดีที่เรียกว่า ค้างาย ขายคล่อง ได้เงินทองกลับบ้าน ไม่สบายเจ็บป่วยก็ใช้ตำแหลทำพิธีตัดกรรม ตัดเวร เป็นพิธีกรรมที่ทำแล้วทำให้เกิดความอึดอ้อมใจ แม้เมื่อถึงคราวคู่ชีวิตตายก็ยังใช้ตำแหลเป็นสื่อในการตัดผัวตัดเมียด้วย (ให้คนตายไม่ต้องมารบกวน อยู่คนละโลกแล้ว)

2. มีคุณค่าด้านการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมภูมิปัญญาชาวบ้าน

ตำแหล เป็นศิลปะในการสานไม้ไผ่ เป็นภูมิปัญญาชาวบ้านที่บรรจงทำขึ้น เพื่อให้เป็นที่พึงทางใจของมนุษยชาติ ในการสานตำแหลแต่ละชั้นแต่ละอันนั้นต้องใช้สมาธิในการทำ กล่าวคือ จะสอดไม้ไผ่เข้าขัดกันแต่ละอันต้องเสกคาถาพระเจ้า 5 พระองค์ทุกอันไป พระคาถา 5 พระองค์ ได้แก่ นะ โม พุท ธา ยะ เมื่อสานครบชั้นที่ต้องการแล้วก็จะเสกด้วยพระคาถาหัวใจพระอภิธรรมเจ็ดคัมภีร์ คือ สัง วิ ธา ปุ กะ ยะ ปะ อีก 7 จบ นี้แหละนับว่าเป็นศิลปะและวัฒนธรรมการสร้างตำแหลของคนโบราณล้านนา

3. มีด้านการส่งเสริมรายได้แก่ประชาชนผู้สนใจ

ตำแหลมหามงคลของที่ระลึกนอกจากจะเป็นที่พึงทางใจของผู้ที่ได้รับแล้ว ยัง

สามารถส่งเสริมรายได้แก่ประชาชนผู้สนใจอีกด้วย โดยเฉพาะนักเรียนวิทยาลัยผู้สูงอายุ ตำบลเวียงเหนือที่เป็นสมาชิกของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนคุณธรรมวัดพนาลัยเกษม จึงนับว่าเป็นการส่งเสริมภูมิปัญญาชาวบ้านการก่อสร้างสัมมาชีพเสริมรายได้แก่ประชาชนด้วยอีกทางหนึ่ง

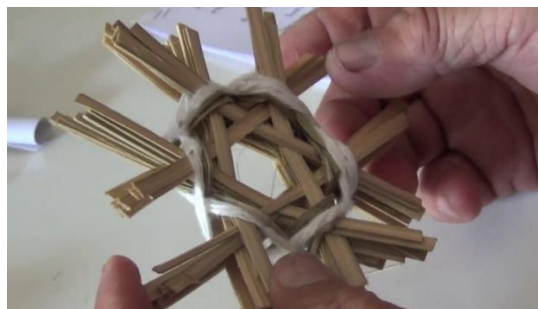
นอกจากนี้ ต้าแหลว ถือเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น ที่เป็นสิริมงคลต่อชีวิต เช่น การลอดต้าแหลว 7 ชั้น เพราะการลอดตาแหลว 7 ชั้นในประเพณีล้านนา ถือเป็นปฏิบัติที่มีความหมายและความสำคัญที่ลึกซึ้ง ซึ่งเกี่ยวข้องกับวัฒนธรรม ความเชื่อ และการอนุรักษ์ประเพณี มีเหตุผลที่สำคัญดังนี้

1. แสดงความเคารพ กล่าวคือ การลอดตาแหลว 7 ชั้น เป็นการแสดงถึงความเคารพต่อพระพุทธศาสนาและธรรมเนียมประเพณีของชาวล้านนา
2. เสริมสร้างความเป็นสิริมงคล กล่าวคือ การลอดตาแหลวถือเป็นการขอพรเพื่อให้ชีวิตมีแต่ความเจริญรุ่งเรือง มีสุขภาพดี และพ้นจากอุปสรรค
3. การสร้างความสามัคคีในชุมชน กิจกรรมนี้ช่วยเสริมสร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือระหว่างสมาชิกในชุมชน โดยการทำร่วมกัน
4. ส่งเสริมความเข้าใจด้านวัฒนธรรม คือ การดำเนินการลอดตาแหลวก็เป็นโอกาสสำหรับคนรุ่นใหม่ในการเรียนรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมและประเพณีท้องถิ่น
5. การรักษาขนบธรรมเนียม เป็นการจัดทำกิจกรรมนี้ช่วยให้ขนบธรรมเนียมที่มีมาอย่างยาวนานยังคงดำรงอยู่ในสังคม
6. สร้างความทรงจำและประสบการณ์ที่ดี หมายถึง การลอดตาแหลว 7 ชั้นเป็นกิจกรรมที่สร้างความสนุกสนานและความทรงจำร่วมกัน
7. ส่งเสริมการสร้างบุญ เชื่อกันว่า การลอดผ่านตาแหลวเปรียบเสมือนการสะสมบุญกุศล ซึ่งจะส่งผลดีต่อผู้เข้าร่วมกิจกรรม

การลอดตาแหลวจึงไม่ใช่เพียงแค่งิจกรรมทางกายภาพ แต่ยังเป็นการเชื่อมโยงความหมายและวัฒนธรรมที่มีความสำคัญต่อชุมชนในล้านนา

ลอดต้าแหลว 7 ชั้น

ต้าแหลว 7 ชั้นที่พัฒนาเป็นของที่ระลึก

ตำแหหลวงชั้นเดียว

ตำแหหลวง 3 ชั้น

ตำแหหลวง 2 สี

บทสรุป

ความเชื่อคือกรอบความหมายและความมั่นใจที่มนุษย์สร้างขึ้นเพื่อให้เข้าใจโลก เป็นส่วนผสมระหว่างจิตวิทยา วัฒนธรรม และประสบการณ์ส่วนตัว ความหลากหลายของความเชื่อสะท้อนถึงความแตกต่างทางวัฒนธรรม พื้นฐานชีวิต และประสบการณ์ที่หลากหลาย การอยู่ร่วมกับความเชื่อที่แตกต่างต้องอาศัยความเคารพ การคิดเชิงวิพากษ์ และการสื่อสารที่เปิดเผยและปลอดภัย

ตำแหหลวงล้านนา ก็เป็นอีกความเชื่อหนึ่งของคนล้านนา ที่ทำให้สังคมของคนล้านนามีที่พึ่งทางใจ มีศิลปะและวัฒนธรรมอันเป็นภูมิปัญญาชาวบ้าน แม้ปัจจุบันก็ยังได้นำมาให้เห็นในรูปแบบของขวัญ ของที่ระลึกให้กันและกัน แจกเป็นของขวัญที่ระลึกได้ทั้งงานมงคล และงานอวมงคล

เอกสารอ้างอิง

พระครูวรเขตโสภิต (สุภัทร ร้องขันแก้ว), ดร. รูปแบบของการอนุรักษ์และเผยแพร่เครื่องรางตำแหหลวงล้านนา วัดสันยาว อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย สุ่มชน. (2567). สถาบันสมทบมหาวิทยาลัยโพธิศาสตร์ USA. ภาคเหนือตอนบน. เชียงราย : หนังก๊อปปี้.
 สยามมงคลพระเครื่อง, 2558 : ออนไลน์.